

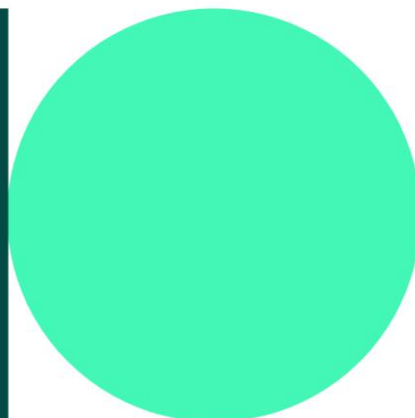

Oslo

Velferdsetaten

Helhetlig russtatistikk 2021/2022

Oslo kommune

Helhetlig russtatistikk, Oslo kommune 2021/2022

Velferdsetaten har samlet og analysert eksisterende rapporteringer innen rusfeltet. Målsettingen er at Oslo kommune som helhet, bydelene, etatene, spesialisthelsetjenesten, bruker- og pårørendeorganisasjoner og frivillig og ideell sektor skal ha nødvendig oversikt og styringsdata slik at vi samlet sett kan gi tilbud i tråd med brukeres behov.

Vi ønsker å takke bydelene, Oslo universitetssykehus, Akershus universitetssykehus, Helseetaten, Kriminalomsorgen, Helfo og Sintef for de bidragene dere har gitt slik at vi får en samlet oversikt over personer som mottar tjenester på bakgrunn av rusproblemer. I tillegg vil vi særskilt takke Lars Rønning i Helse Sør-Øst, som har bidratt til at vi har fått kvalitetssikrede data for hvordan tverrfaglig spesialisert rusbehandling benyttes av Oslo borgere.

Rapporten er skrevet av Kari Fauchald og Ragnhild Audestad. Synnøve Seljeflot, Liselotte Flatabø og Tone Merete Berg har bidratt med tekst.

God lesning!

Guri Bergo

direktør

Kari Fauchald

fagansvarlig rus

Utgiver

Velferdsetaten, Oslo kommune

November 2022

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	4
2 Hovedtrekk.....	5
3 Nøkkeltall fra bydel	8
4 Kartlegging av omstilling i bydelene.....	14
5 Konsultasjoner hos fastlege.....	17
6 Bolig	19
7 Arbeid, aktivitet og dagtilbud	21
8 Opphold i kommunale rusinstitusjoner	23
9 Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)	31
10 Legemiddelassistert rehabilitering (LAR).....	36
11 Byomfattende lavterskeltjenester	38
12 Overdoser	45
13 Innsettelser og sanksjoner.....	46
14 Barn og unge	48
15 Livskvalitet.....	53
16 Ressursinnsats	56
17 Data og datakvalitet	60
Vedlegg	62

1 Innledning

Velferdsetaten (VEL) vil med dette presentere styringsdata for kommunale tjenester og spesialisthelsetjenester. Rapporten gir oversikt over personer som mottar kommunale og/eller spesialisthelsetjenester på bakgrunn av rusproblemer. Rapporten presenteres følgende data:

- Konsultasjoner fastlege 2021 (Helfo)
- Tildeling av kommunale bolig (Kostra og Boligbygg KF)
- Opphold i kommunale rusinstitusjoner 2021 (VEL)
- Tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2021 (NPR data), utskrivningsklare pasienter i TSB 2021(Helseetaten)
- Data fra Oslo universitetssykehus (OUS) og Akershus universitetssykehus (Ahus): antall LAR-pasienter 2021
- Byomfattende lavterskeltjenester 2021 (VEL og ideelle aktører)
- Dødelige overdoser 2021 (Folkehelseinstituttet)
- Antall innsettelser i fengsel 2021 (Kriminalomsorgen)
- Data fra barneverntjeneste og Barnevernsvakt 2021: oversikt over antall meldinger til barneverntjenesten på bakgrunn av foreldre eller barns bruk av rusmidler, samt data om bruk av barneverntjenester fra Statistisk sentralbyrå (SSB)
- Livskvalitetsmålinger for personer som mottar kommunale tjenester 2021 og 2022(bydelene og VEL)
- Ressursinnsats 2021(Sintef)

Det har verken i 2021 eller 2022 vært mulig å gjennomføre BrukerPlan kartlegging. Dette er en kartlegging der ansatte i bydel kartlegger brukere som mottar kommunale tjenester på bakgrunn av rus og/eller psykiske helseproblemer. Frem til 2020 var kartleggingen som NAV/sosialtjenesten gjennomførte hjemlet med dispensasjon som har gitt tilstrekkelig rettslig grunnlag for å kunne be om, samt motta anonymiserte data. Helse- og omsorgstjenesteloven gir helse- og omsorgstjenester rettslig grunnlag for kartlegging, og et slikt grunnlag ligger også i Barneverntjenesteloven. Dispensasjonen for at NAV/sosialtjenesten kunne samle inn og motta anonymiserte data opphørte i 2020. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) arbeider nå sammen med andre relevante departement og direktorater for å få på plass en ny forskrift for å sikre rettslig grunnlag slik at NAV/sosialtjenesten og barneverntjeneste kan gjennomføre kartleggingen. Ifølge HOD vil denne bli sendt på høring innen relativt kort, før ikrafttredelse.

Covid-19 pandemien har hatt betydning for enkelte av dataene. Bevegelsesmønsteret har vært endret og det har vært restriksjoner som kan ha hatt betydning for både bruk av rusmidler og tiltak for både unge og voksne med rusproblemer. Dette kan ha påvirket bruk av tjenestene - særskilt i 2020, men også i 2021.

2 Hovedtrekk

Kartlegging gjennomført for å innhente status for bydelenes arbeid med å nå mål i strategisk plan for rusfeltet, viser at alle bydeler har bygget opp tilbud til personer med rusproblemer. Alle bydeler har etablert oppfølgingstjenester og/eller ambulerende team. 12 bydeler har opprettet aktivitetshus, og ytterligere en bydel etablerer tilbud nå i løpet av høsten 2022. Bydelene rapporterer at det er utfordrende å kunne tilby differensiert boligkjede, og det er behov for flere samlokaliserte boliger med personalbase. Bydelene gir tilbakemelding om at det er behov for en dreining av Velferdsetatens institusjonstilbud, med flere plasser innen forsterket bo- og behandling og omsorgssentre. Videre meldes det behov om flere sykehjemsplasser for målgruppen.

Det var 6 106 personer som i løpet av 2021 oppsøkte fastlege en eller flere ganger der diagnosekriteriet for konsultasjonen omhandlet rus. Dette er flere personer, sammenlignet med tidligere år. I alt ble det gjennomført over 26 000 konsultasjoner der diagnosekriteriet var rus. Gjennomsnittlig hadde pasientene 4,2 konsultasjoner i løpet av året.

I 2021 ble det tildelt kommunal bolig til 2 834 husstander i Oslo. Av disse tildelingene var 154 til personer med rusproblemer. Når det gjelder antall kommunale boliger i Oslo, så er det i 2021 nesten 11 000 kommunale boliger. Det er store forskjeller på antall boliger i de bydelene. Det har vært en liten økning med 158 flere kommunale boliger i 2021, sammenlignet med 2018.

Det er etablert arbeids- og aktivitetstiltak for personer med rusproblemer. Både bydel, VEL og frivillig/ideell sektor har etablert tilbud. Enkelte fordrer rusfrihet, mens andre ikke gjør det. Det finnes imidlertid ingen helhetlig oversikt over hvor mange personer som benytter tjenestene. Dette både fordi de er ulikt organisert, men også fordi flere frivillige/ideelle tiltak kun har anslag over personer som oppsøker deres tjenester.

Det var 1 206 personer som samlet hadde 3 277 inntak ved VELs rusinstitusjoner i 2021. Det har vært en nedgang både i antall personer og antall inntak i 2021 sammenlignet med tidligere år. Den største nedgangen i antall personer er utenbysboere. Det har også vært nedgang i antall personer med ti inntak eller mer i løpet av ett år. Bruk av rusinstitusjonene viser at det har vært ledig kapasitet ved ressursentre, mens det har vært høyt belegg ved særlig forsterket bo- og behandling og omsorgssentre. I 2021 var det 338 personer som flyttet i egen bolig etter opphold i VEL, til sammen flyttet disse 414 til egen bolig.

I Oslo var det i 2021 var det 5 602 pasienter som var i poliklinisk- dag- og/eller døgnbehandling i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). Dette er en liten nedgang i antall pasienter sammenlignet med tidligere år. 29 prosent av pasientene har vært i døgnbehandling. Det betyr at 1 602 personer i Oslo har vært til en eller flere døgnbehandlinger i TSB i løpet av 2021. Det er 100 flere pasienter som har vært i døgnbehandling i 2021 sammenlignet med 2020. Når det gjelder antall polikliniske konsultasjoner/dagbehandlinger fremkommer at det har vært en økning i antall sammenlignet med 2020, men det er noen færre sammenlignet med 2019. Antall opphold i døgnbehandling i 2021 er noen flere sammenlignet med 2020, men om lag like mange som før Covid-19.

Tall fra Helseetaten viser at det var 48 meldinger innen TSB om utskrivningsklare pasienter i 2021. 32 av disse meldingene omhandlet pasienter fra bydelene Alna, Grorud og Stovner. Til sammenligning var det over 500 meldinger om utskrivningsklare pasienter innen psykisk helsevern i 2020, mens det var over 15.000 innen somatikk/rehabilitering.

Det er økende antall personer som blir dømt til tvungent psykisk helsevern. Videre er det også flere som blir utskrevet fra tvungent psykisk helsevern døgn til tvungent psykisk helsevern uten døgn. Dette krever godt samarbeid mellom kommune/ bydel og spesialisthelsetjenesten. Av de 292 personene som hadde dom til tvungen psykisk helsevern i 2021, var 179 i Helse- Sør-Øst. Det var 104 uten døgnopphold på landsbasis, derav 69 personer i Helse Sør-Øst. En stor andel har bosted i Oslo. Det er mellom 26 og 34 personer i Oslo som er under dom tvungen psykisk helsevern døgn, og mellom 30 til 34 som er under tvungent psykisk helsevern dagtilbud.

Det er noe flere personer som mottar LAR behandling i 2021, sammenlignet med tidligere år. 1 654 personer har mottatt LAR behandling i 2021.

Det foreligger ingen helhetlig oversikt over antall personer som mottar feltpleietjenester. I VELs feltpleietjenester var det i overkant av 700 personer som mottok feltpleietjenester, mens det ved Feltpleien i Urtegata var det litt over 600 personer. I og med at pasienter både benytter feltpleien i VEL, i Urtegata og Sykepleie på hjul, vil et forsiktig anslag tilsi at 1 000 personer benytter feltpleietilbudene pr år. I dette inngår anslagsvis mellom 200-300 personer med utenbys tilhørighet som oppsøker feltpleien.

Ved Brukerrommet har det også i 2021 vært forebyggende smitteverntiltak, noe som har medført restriksjoner i antall besøkende. På grunn av innføring av nytt system for føring av besøkende forefinnes ikke antall unike besøkende. Det har vært i overkant av 23 500 besøk ved Brukerrommet. Dette er en fordobling sammenlignet med 2020, men fremdeles lavere enn årene før pandemien.

Det var i 2021 det laveste antall dødelige overdoser siden 2013, både på landsbasis og i Oslo. Det var 37 personer fra Oslo som døde av overdose.

I 2021 var det over 1 400 innsettelse i fengsel for personer i Oslo. Dette er 400 flere innsettelser sammenlignet med 2020 og 2019, men noe lavere enn årene før det igjen.

Det var en stor økning i antall bekymringsmeldinger til barneverntjenesten i 2020. I 2021 er antall litt lavere, men fremdeles langt høyere antall sammenlignet med 2018 og 2019. Også på landsbasis finner vi den samme trenden.

Det er store forskjeller mellom bydelene, både når det gjelder størrelse, demografi, tjenester og antall personer med rusproblemer. Figuren under sammenstiller antall personer som har mottatt tjenester på bakgrunn av rusproblemer, pr tusen innbyggere. På denne måten kan bydelenes sammenlignes.

	Befolkning 18 år og eldre	Prevalens beboere med opphold i VEL	Prevalens pasienter fastlege	Prevalens unike pasienter TSB	Prevalens unike pasienter døgn TSB	Innsettelse fengsel	Bekymrings- meldinger barnevern
Alna	38 708	1,1	9,8	9,1	2,4	2,9	32
Bjerke	26 076	2	10,5	9,6	2,9	3,1	22
Frogner	52 455	2,1	10,9	11,2	3,3	1,6	11
Gamle Oslo	50 237	2,5	13,3	15,1	4	4,1	19
Grovdal	21 779	2,3	12,7	12	3,5	3,2	32
Grünerløkka	54 651	2,2	10,6	12	2,8	2,3	12
Nordre Aker	41 020	1,2	7,3	6,9	1,4	0,5	9
Nordstrand	40 737	1,2	9,9	7,5	2,1	1,3	12
Sagene	39 456	2,4	14	16	5,2	4	10
St. Hanshaugen	34 298	2,9	14,1	15,5	4,2	2,2	10
Stovner	25 585	2,1	11,1	9,5	3	4,9	35
Søndre Nordstrand	29 274	2,4	11,8	10,9	3	5,1	35
Ullern	27 580	1,5	8	7,1	1,9	0,5	10
Vestre Aker	38 482	1,3	8,2	6,6	1,6	0,7	8
Østsjø	39 318	1,8	9,9	8,6	2,8	1,8	18
Totalt Oslo	564 200	1,9	10,8	9,9	2,8	2,5	17

Figur 1 Antall personer pr tusen innbyggere som har opphold i VELs rusinstitusjoner, konsultasjoner hos fastlege diagnose rus, pasienter ved poliklinikk og døgnbehandling i tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2021. Antall årsverk innen rus- og psykisk helsearbeid for voksne

Grønt indikerer lav prevalens mens rødt indikerer høy prevalens.

*I tillegg er det 4 544 personer som ikke har oppgitt bydel eller bydelstilhørighet til Sentrum og Marka

**Inkluderer årsverk Velferdsetaten og Helseetaten

I bydel Sagene er det høy andel personer som har vært hos fastlege på bakgrunn av rusproblemer samt høy andel som har vært i behandling i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). I bydel St. Hanshaugen er det høy prevalens i antall beboere i VELs rusinstitusjoner samt pasienter i TSB. I bydelene Stovner og

Søndre Nordstrand er det høy prevalens av innsettelse i fengsel og bekymringsmeldinger til barnevernet.

Bydelene Alna, Nordre Aker og Nordstrand har lav prevalens i antall beboere i VELs rusinstitusjoner. Bydelene Nordre Aker, Ullern og Vestre Aker har lav prevalens i antall pasienter i TSB, innsettelse i fengsel og antall bekymringsmeldinger til barnevernet.

Det har vært en liten økning i antall årsverk for tjenester til voksne innen rus og psykisk helse i Oslo sammenlignet med tidligere år. Det er allikevel slik at antall årsverk pr 10.000 innbyggere er lavere i Oslo sammenlignet med landet for øvrig. For rus og psykisk helsetjenester for barn og unge har det vært en liten økning i antall årsverk i 2021, sammenlignet med tidligere år. Det er noe lavere andel årsverk pr 10.000 innbyggere i Oslo sammenlignet med landet for øvrig, men dersom årsverk fra Barne- og familieetaten hadde vært tatt med i kartleggingen er det grunn til å anta at Oslo ville hatt noe høyere prevalens enn gjennomsnittet for Norge.

	Befolkning 18 år og eldre	Årsverksinnsats voksne pr 10.000 innb	Årsverksinnsats barn og unge pr 10.000 innb
Alna	38 708	18	26
Bjerke	26 076	20	18
Frogner	52 455	15	33
Gamle Oslo	50 237	18	53
Grorud	21 779	24	33
Grünerløkka	54 651	21	46
Nordre Aker	41 020	10	12
Nordstrand	40 737	8	18
Sagene	39 456	26	18
St. Hanshaugen	34 298	23	52
Stovner	25 585	32	35
Søndre Nordstrand	29 274	18	22
Ullern	27 580	12	30
Vestre Aker	38 482	14	30
Østern	39 318	29	47
Totalt Oslo	564 200	27**	31
Norge 2020		31	32

Figur 2 Årsverksinnsats innen rus og psykisk helse for henholdsvis voksne og barn/unge pr 10.000 innbyggere. Årsverksinnsatsen for Oslo totalt inkluderer årsverk i bydelene, Velferdsetaten og Helseetaten.

Årsverksinnsats pr 10.000 innbyggere viser at det er stor variasjon mellom bydelene. I bydel Stovner var det 32 årsverk innen rus og psykiske helsetjenester for voksne pr 10.000 innbyggere, mens det er rapportert fra bydel Nordstrand at det kun var åtte årsverk pr 10.000 innbyggere.

Når det gjelder rus og psykisk helsetjenester for barn er det 52 årsverk pr 10.000 innbyggere i bydel St. Hanshaugen, mens tilsvarende tall er 12 årsverk i bydel Nordre Aker.

3 Nøkkeltall fra bydel

Bydel Alna

42 personer i bydelen har til sammen hatt 108 inntak i VEL i 2021. Sammenlignet med de andre bydelene er dette et lavt antall pr tusen innbyggere, og en liten nedgang siden 2020. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 69 prosent. 19 personer flyttet ut i egen bolig etter opphold i VEL. 23 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Bydel Alna	Antall
Beboere i VEL	42
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	352
Unike pasienter døgn TSB	92
Pasienter LAR	129
Innsettelse i fengsel	113
Pasienter fastleger	381
Alle meldinger barnevern	1242
Meldinger barnevern rus	70

Andelen unike pasienter i TSB utgjorde 352 personer i 2021, andelen har vært stabil de siste årene. 129 personer i bydelen er i LAR.

Det var 381 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var på 70 i 2021. Dette utgjør 18 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydelen har blant den høyeste andel bekymringsmeldinger til barnevernet i Oslo.

Bydel Bjerke

52 personer i bydelen hadde til sammen 128 inntak i VEL i 2021. Dette er en økning i antall inntak siden 2020. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 58 prosent. 19 personer flyttet i egen bolig etter opphold i VEL. 25 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Bydel Bjerke	Antall
Beboere i VEL	52
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	257
Unike pasienter døgn TSB	75
Pasienter LAR	78
Innsettelse i fengsel	82
Pasienter fastleger	273
Alle meldinger barnevern	571
Meldinger barnevern rus	131

Antall unike pasienter i TSB har vært relativt stabil i perioden 2017 til 2021, og utgjorde 257 personer i 2021. Det er 75 personer som har vært i døgnbehandling i TSB. Det var 78 personer i LAR, noe som er en økning siden 2020.

Det var 273 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege der diagnosen var knyttet til rus i 2021. Dette er en økning siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 52 i 2021. Dette utgjør 20 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Det er registrert en økning i årsverk siden 2020. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydel Frogner

112 personer i bydelen hadde til sammen 392 inntak i VEL i 2021. Dette er en økning siden 2020. 72 prosent av inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen. Dette er en høy andel sammenlignet med de andre bydelene. 40 personer flyttet i egen bolig etter opphold i VEL og dette er en økning siden 2019. 50 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Bydel Frogner	Antall
Beboere i VEL	112
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	586
Unike pasienter døgn TSB	175
Pasienter LAR	102
Innsettelse i fengsel	85
Pasienter fastleger	574
Alle meldinger barnevern	595
Meldinger barnevern rus	148

Det var 574 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 586 personer i 2021. Dette er 55 færre pasienter enn i 2020. Det var 102 personer i LAR, noe som er en økning siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 80 i 2021. Dette utgjør 15 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Det er registrert en økning i årsverk siden 2020. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydel Gamle Oslo

126 personer i bydelen hadde til sammen 316 inntak i VEL i 2021. Dette er en nedgang i antall inntak siden 2020. Prevalensen for inntak i VEL var på 2,5 per 1000 innbyggere, og det er kun bydel St. Hanshaugen som har høyere prevalens. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 60 prosent. 40 personer i bydelen flyttet ut i egen bolig etter opphold i VEL. 76 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Gamle Oslo	Antall
Beboere i VEL	126
Unike pasienter poliklinikk TSB	558
Unike pasienter døgn TSB	199
Pasienter LAR	232
Innsettelse i fengsel	207
Pasienter fastleger	670
Alle meldinger barnevern	985
Meldinger barnevern rus	173

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 757 personer i 2021. Det har vært en nedgang i antall pasienter siden 2020. Bydelen hadde 232 personer i LAR. Bydelen er den bydelen i Oslo med flest personer i LAR.

Det var 670 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021, dette er en økning på 100 personer siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var på 88 i 2021. Dette utgjør 18 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydel Grorud

Det var 51 personer som til sammen hadde 121 inntak i VEL i 2021. Dette er en nedgang siden 2020. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 64 prosent. 13 personer flyttet ut i egen bolig etter opphold i VEL. 31 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Grorud	Antall
Beboere i VEL	51
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	262
Unike pasienter døgn TSB	76
Pasienter LAR	106
Innsettelse i fengsel	71
Pasienter fastleger	276
Alle meldinger barnevern	687
Meldinger barnevern rus	154

Antall unike pasienter i TSB var 262 personer i 2021. Det var 106 personer i LAR, noe som er en økning siden 2020.

Det var 276 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021, dette er en markant økning siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 53 i 2021. Dette utgjør 24 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Andel bekymringsmeldinger til barnevernet er blant det høyeste i Oslo.

Bydel Grünerløkka

I bydelen har 119 personer til sammen hatt 285 inntak i VEL i 2021. Dette er en markant nedgang siden 2020. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 62 prosent. 52 personer flyttet til egen bolig etter opphold i VEL. 70 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2020.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 657 personer i 2021. Dette er en nedgang i antall pasienter siden 2020. Det var 163 personer i LAR bosatt i bydelen.

Det var 579 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose kriterium knyttet til rus i 2021. Dette er en økning siden 2020

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var på 119 i 2021. Dette utgjør 21 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Grünerløkka	Antall
Beboere i VEL	119
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	657
Unike pasienter døgn TSB	152
Pasienter LAR	163
Innsettelse i fengsel	126
Pasienter fastleger	579
Alle meldinger barnevern	684
Meldinger barnevern rus	135

Bydel Nordre Aker

I bydelen har 51 personer hatt 170 inntak i VEL i 2021. Prevalensen for opphold i VEL var på 1,2 pr tusen innbyggere, og blant det laveste i Oslo. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 73 prosent. Dette er en høy andel sammenlignet med de andre bydelene, og det har vært en økning siden 2019. 27 personer flyttet i egen bolig etter opphold i VEL. 28 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Nordre Aker	Antall
Beboere i VEL	51
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	281
Unike pasienter døgn TSB	59
Pasienter LAR	57
Innsettelse i fengsel	22
Pasienter fastleger	301
Alle meldinger barnevern	373
Meldinger barnevern rus	76

Antall unike pasienter i TSB i perioden utgjorde 281 personer i 2021. Det var 57 personer i LAR, noe som er en økning siden 2020.

Det var 301 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 39 i 2021. Dette utgjør 10 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Andelen bekymringsmeldinger til barnevernet er blant de laveste i Oslo.

Bydel Nordstrand

I bydelen har 49 personer hatt 170 inntak i VEL i 2021. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 60 prosent. Det har vært en nedgang i antall inntak i VEL siden 2017. 11 personer flyttet i egen bolig etter opphold i VEL. 27 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 305 personer i 2021. Det var 85 personer i LAR.

Nordstrand	Antall
Beboere i VEL	49
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	305
Unike pasienter døgn TSB	84
Pasienter LAR	85
Innsettelse i fengsel	55
Pasienter fastleger	407
Alle meldinger barnevern	479
Meldinger barnevern rus	133

Det var 407 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose kriterium knyttet til rus i 2021. Dette er en markant økning siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 34 i 2021. Dette utgjør 8 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Dette er nedgang fra 2020 og lavest prevalens i hele Oslo. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydel Sagene

95 personer i bydelen har hatt 298 inntak i VEL. Dette er en markant nedgang siden 2020. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 69 prosent. 37 personer flyttet i egen bolig etter opphold i VEL. 74 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 631 personer i 2021. Dette er en markant økning siden 2020. Det var 182 personer i LAR. Det er bare bydel Gamle Oslo som har høyere antall personer i LAR enn bydel Sagene.

Sagene	Antall
Beboere i VEL	95
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	631
Unike pasienter døgn TSB	207
Pasienter LAR	182
Innsettelse i fengsel	159
Pasienter fastleger	553
Alle meldinger barnevern	401
Meldinger barnevern rus	105

Det var 553 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021. Dette er en stor økning siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 104 i 2021. Dette utgjør 26 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydel St. Hanshaugen

102 personer har hatt 258 inntak i VEL i 2021. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 67 prosent. 33 personer flyttet til egen bolig etter opphold i VEL. 47 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 531 personer i 2021. Det var 137 personer i LAR. Dette er en økning siden 2020.

St. Hanshaugen	Antall
Beboere i VEL	102
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	531
Unike pasienter døgn TSB	143
Pasienter LAR	137
Innsettelse i fengsel	76
Pasienter fastleger	553
Alle meldinger barnevern	348
Meldinger barnevern rus	71

Det var 553 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose kriterium knyttet til rus i 2021. Dette er en økning siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 80 i 2021. Dette utgjør 23 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Bydel Stovner

54 personer hadde til sammen 133 inntak i VEL i 2021. Dette er en nedgang siden 2020. De fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjoner, med 66 prosent. 20 personer flyttet i egen bolig etter opphold i VEL. 28 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2020.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 243 personer i 2021. Det var 111 personer i LAR. Dette er en markant økning siden 2020.

Stovner	Antall
Beboere i VEL	54
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	243
Unike pasienter døgn TSB	77
Pasienter LAR	111
Innsettelse i fengsel	126
Pasienter fastleger	284
Alle meldinger barnevern	886
Meldinger barnevern rus	96

Det var 284 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 84 i 2021. Dette utgjør 32 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Det har vært en økning i årsverk siden 2020. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Andel bekymringsmeldinger til Barnevernet er blant de høyeste i Oslo.

Bydel Søndre Nordstrand

I bydelen har 70 personer hatt 229 inntak i VEL i 2021. Dette er en nedgang siden 2020. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 68 prosent. 30 personer flyttet ut i egen bolig etter opphold i VEL. 38 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 319 personer i 2021. Det var 106 personer i LAR, noe som er en økning siden 2020.

Det var 284 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose kriterium knyttet til rus i 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 54 i 2021. Dette utgjør 18 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Søndre Nordstrand	Antall
Beboere i VEL	70
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	319
Unike pasienter døgn TSB	89
Pasienter LAR	106
Innsettelse i fengsel	150
Pasienter fastleger	284
Alle meldinger barnevern	1029
Meldinger barnevern rus	137

Bydel Ullern

41 personer i bydelen hadde til sammen 139 inntak i VEL i 2021. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 68 prosent. 7 personer i bydelen har flyttet til egen bolig etter opphold i VEL. 23 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB i utgjorde 197 personer i 2021. Det var 33 personer i LAR.

Det var 222 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose kriterium knyttet til rus i 2021.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 34 i 2021. Dette utgjør 12 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var på 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Ullern	Antall
Beboere i VEL	41
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	197
Unike pasienter døgn TSB	53
Pasienter LAR	33
Innsettelse i fengsel	15
Pasienter fastleger	222
Alle meldinger barnevern	288
Meldinger barnevern rus	57

Andelen bekymringsmeldinger til Barnevernet er blant det laveste i Oslo.

Bydel Vestre Aker

51 personer i bydelen hadde 139 inntak i VEL i 2021. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 55 prosent. 8 personer flyttet inn i egen bolig etter opphold i VEL. 25 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 253 personer i 2021. Det var 48 personer i LAR.

Det var 314 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose knyttet til rus i 2021. Dette er en økning på nesten 100 personer siden 2020.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var 55 i 2021. Dette utgjør 14 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Det har vært en økning i årsverk siden 2020. Gjennomsnittet for Oslo var 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

Vestre Aker	Antall
Beboere i VEL	51
Unike pasienter poliklinikk TSB	192
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	253
Pasienter LAR	48
Innsettelse i fengsel	27
Pasienter fastleger	314
Alle meldinger barnevern	317
Meldinger barnevern rus	51

Andelen bekymringsmeldinger til Barnevernet er blant den laveste i Oslo.

Bydel Østensjø

71 personer hadde 186 inntak i VEL i 2021. De aller fleste inntakene var ved akutt-, utredning og videreformidlingsinstitusjonen med 62 prosent. 26 personer flyttet ut i egen bolig etter opphold i VEL. 28 personer fra bydelen mottok feltpleietjenester fra VEL i 2021.

Antall unike pasienter i TSB utgjorde 340 personer i 2021. Det var 85 personer i LAR.

Østensjø	Antall
Beboere i VEL	71
Unike pasienter TSB (Pol+døgn)	340
Unike pasienter døgn TSB	109
Pasienter LAR	85
Innsettelse i fengsel	71
Pasienter fastleger	391
Alle meldinger barnevern	690
Meldinger barnevern rus	152

Det var 391 personer bosatt i bydelen som var til konsultasjon hos fastlege med diagnose kriterium knyttet til rus i 2021.

Antall årsverk i tjenester for voksne innen rus og psykisk helse var på 113 i 2021. Dette utgjør 29 årsverk pr. 10 000 innbyggere. Gjennomsnittet for Oslo var 27 årsverk pr 10 000 innbyggere.

4 Kartlegging av omstilling i bydelene

Velferdsetaten har innhentet informasjon i februar 2020, juni 2021 og juli 2022 fra bydelene om status på omstillingen fra en institusjonsbasert rusomsorg til boligtilbud i bydelene med desentraliserte tjenester.

Alle 15 bydeler opplyser både i 2021 og 2022 å ha dreid virksomheten for å imøtekomme føringer om å omstille tjenestene fra institusjonsopphold til tjenester i egen bolig. Tilsvarende tall for 2020 var ni bydeler.

Oppfølgings- og ambulerende tjenester

Alle bydeler har etablert oppfølgingstjenester og/eller ambulerende team i en eller annen form.

I 2020 hadde to av bydelene RusFACT-team. I 2021 og 2022 hadde fem av bydelene opprettet RusFACT team i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. En bydel har igangsatt forprosjekt for å utrede mulighetene for opprettelse av et slikt team. En annen bydel oppgir at de aktivt har valgt bort RusFACT-modellen, fordi det vil være enda et tilbud der pasientrettighetslovverket får definere hvem som får tilbudet, og modellen vil ekskludere mange av de med mest sammensatte problemer. Andre bydeler har hatt eller planlagt RusFACT-team, men har møtt utfordringer med å få med spesialisthelsetjenesten. Flere bydeler har FACT-team for personer med psykiske lidelser, men åpner for personer som har rus som tilleggspromatikk.

Arbeid og aktivitet

I 2020 svarte to bydeler at de hadde et arbeids- eller aktivitetstilbud til personer med rusproblemer. I 2021 svarte fem bydeler at de hadde dette. Tallet har steget til åtte bydeler som svarer at de har et arbeids- eller aktivitetstilbud i 2022, mens fem bydeler planlegger å etablere et tilbud.

Tolv av bydelene har opprettet aktivitetshus i bydel. Flere samarbeider med ideelle organisasjoner om tilbudet. Bydelene Frogner, Ullern og Vestre Aker opprettet Kastanjen aktivitetshus i 2020. Bydel Bjerke åpnet Bjerke Aktivitetshus i 2020 i samarbeid med Kirkens Bymisjon. Bydel Alna opprettet Verdensrommet i mai 2021, Grorud har Regnbuen og Stovner har to væresteder i forbindelse med kommunale blokker. Sagene har et tilbud i egen regi samt Stedet Sagene som driftes av Frelsesarmeen. Grünerløkka har etablert tilbudet Kjeller'n i tilknytning til en kommunal blokk, mens Nordre Aker har utvidet tilbudet ved Recoverycenteret i Nordre Aker. Østensjø og Søndre Nordstrand etablerte aktivitetshus sommeren 2022. Bydel Nordstrand sitt aktivitetshus vil bli opprettet høsten 2022.

Oppfølging i egen bolig

Alle bydelene vurderer at de har en årsverksinnsats som i stor grad (ti bydeler) eller i noen grad (fem bydeler) er i tråd med byrådets føringer. Veldig mye har skjedd på tjenestesiden i bydelene siden starten av 2020. Den store utfordringen framover er å få på plass en differensiert boligkjede i bydelene for å kunne ta imot flere fra Velferdsetatens institusjoner. Alle bydeler uttaler et behov for flere samlokaliserte boliger med base for gruppe 4 og 5 i matrise for ROP¹.

Bydelene ble også bedt om å vurdere i hvilken grad de vurderer at de gir et godt tilbud om oppfølging i egen bolig til personer med rusproblemer. Elleve bydeler vurderer at de gir god oppfølging i bolig i stor grad (mot fem i 2020 og 9 i 2021. De resterende fire bydeler mener de gjør det i noen grad.

¹ <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13438470-1662972065/Tjenester%20og%20tilbud/Helse%20og%20omsorg/Rusomsorg/Program%20for%20rusfeltet%20i%20Oslo%202020%20%E2%80%932024/Matrise-ROP-151221.pdf>

Ingen bydeler mener de gjør det i liten grad, eller svært liten grad. Dette er en veldig god utvikling fra februar 2020.

Bydel	Har boliger med bemanning til personer med alvorlige, langvarige rusproblemer?	Hvilke tjenester bygges opp i bydel for å motvirke opphold i institusjon og kunne bosette personer fra VEL?
Alna	4 boliger (Arveset), bemanning dag/kveld + securitas natt	Aktivitetshus, Miljøterapeuter som bla. har oppfølging i bolig og bomiljøarbeid, erfaringskonsulent i praksis, IPS-Ung, IPS, kontaktperson, pårørendesamarbeid.
Bjerke	10 samlokaliserte boliger med base fordelt på Arveset og Skogvollveien, 12 i kommunal blokk.	Aktivitetshus, psykisk helse- og rusteam i NAV, bo-oppfølging, Fleksibelt oppfølgingsteam (FOT), flere erfaringskonsulenter, FACT-team for psykiske lidelser med tilleggsproblematikk rus, samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner, pårørendearbeid, IPS, prosjekt eldre med ROP og somatikk.
Frogner	Nei. Planlegger samlokaliserte boliger i Munkedamsveien.	RusFACT-team, FACT-team, Aktivitetshus, bo-oppfølgingstjenester, flere erfaringskonsulenter, prosjekt Homansbyen, En dør inn, IPS, styrke IP, pårørendearbeid.
Gamle Oslo	Nei, men har i gangsett arbeid med tanke på etablering av boliger for personer med ROP.	RusFACT, FACT, FOT-team og rusteam, bomiljøkontor i belastede bomiljø, erfaringskonsulent, mestringskurs inspirert av Rask Psykisk Helsehjelp.
Grorud	3 boliger (Arveset) med dagbemanning og hjemmesykepleie.	Bo-oppfølging og bomiljøarbeider, IPS-Ung, erfaringskonsulent, arbeidsprosjekt, utreder mulighet for FACT-team.
Grünerløkka	Nei, ingen boliger øremerket målgruppen. Men har 8 samlokaliserte boliger med døgnbemanning og 12 samlokaliserte med dagbemanning for personer med psykiske lidelser som også noen ganger brukes til rus.	Bo-oppfølging, rusteam, FACT-team, bomiljøkontor i belastede bomiljø, mulighet for feltpleie og utdeling av brukerutstyr og Nalokson, fysioterapi, IPS.
Nordre Aker	Nei, men planlegger å opprette personalbase som kan bosette innbyggere med rusutfordringer.	Bo-oppfølging, rusteam, Fleksibelt oppfølgingsteam (FOT), FACT-team, En dør inn, Frisklivssentral også for personer med rus, erfaringskonsulent, Recoverycenter, Rask psykisk helsehjelp.
Nordstrand	Nei	Booppfølger, innsatsteam (tidligere kjent som miljøarbeidertjeneste), ansatt erfaringskonsulent m. oppstart 20.06., gatefotball, planlegger aktivitetshus med oppstart høsten 2022, har utarbeidet metode for bosetting i private utleieboliger via BOSIN, FACT.
Sagene	24 boliger dag/kveld i Maridalsveien, 24 i Vøyensvingen med dag/kveld. Disse 48 plassene er primært for personer med psykiske lidelser, men også noe rus. Møllehullet har 10 avklaringsplasser, bosenter med 16 plasser, døgn	Rask rushjelp, En dør inn, ny innsats overfor unge, bosettingsteam, lavterskeltilbud Kyrre greppsgate, ambulante tjenester.
St. Hanshaugen	27 samlokaliserte boliger – for flere bydeler (Brennerivn., Schandorffsgt. og Fredensborgvn.) derav 14 boliger døgnbemannet og 13 bemannet dag/kveld og ambulant natt	Ambulante team, RusFACT-team, FLEXBO-team, arbeids- og aktiviseringstiltak.
Stovner	4 boliger (Arveset) med dagbemanning, ambulant og securitas natt, 12 boliger i Boligbrua med dagbemanning.	Nærmiljøteam, erfaringskonsulenter, Startlån til målgruppen, ROP-team, SUPPORT-kveldsteam, FITXIT, livsstilsveileder.
Søndre Nordstrand	Nei	Ny organisering, FACT-team, FOT-team, IPS, erfaringskonsulent, startlansprosjekt.
Ullern	Nei	RusFACT-team, FACT-team, bo-oppfølging, bomiljøarbeid, markedskontakt, pårørendetelefon og pårørendekoordinator, Den rette jobben for meg
Vestre Aker	Nei	RusFACT-team, Fleksibelt oppfølgingsteam (FOT), bo-oppfølging, bomiljøarbeid, FLYT-prosess.
Østensjø	Nei	Gatefotballag med KOFFA, bo-oppfølging, Aktivitetshus.

Bydelene melder et behov for en dreining av Velferdsetatens institusjonstilbud. Bydelene uttaler behov for flere plasser innen forsterket bo- og behandlingstilbud, flere plasser på omsorgssentre og sykehjemsplasser.

Tolv bydeler har vedtatt ruspolitisk handlingsplan som er gjeldende i år 2022. Dette er en økning fra fem bydeler i 2020 og ni bydeler i 2021.

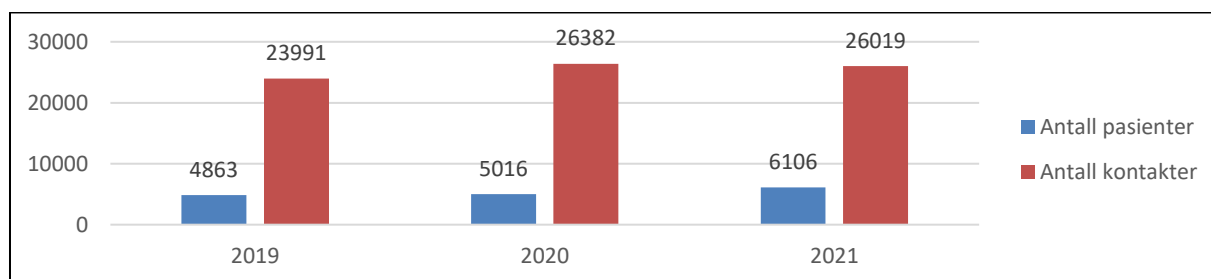
5 Konsultasjoner hos fastlege

Med utgangspunkt i diagnosekriterier rapporterer fastleger antall kontakter og konsultasjoner med pasienter til Helfo. Dette gjør det mulig å hente ut data for antall pasienter og kontakter knyttet til rusproblemer. Det er gjort uttrekk basert på følgende diagnoser i fastlegenes kodeverk ICPC-2:

- P15: Kronisk alkoholmisbruk
- P16: Akutt alkoholmisbruk
- P18: Legemiddelmisbruk
- P19: Stoffmisbruk

Dataene inkluderer pasienter bosatt i Oslo med en eller flere av de utvalgte diagnosene, uavhengig av kontaktttype. Det betyr at takst for «enkel pasientkontakt» som kan være ved personlig fremmøte eller ved bud er også tatt med. Taksten forutsetter at det gis råd eller veiledning, men gjelder blant annet for kontakt som resulterer i utskriving av resept, sykmelding, rekvisisjon eller henvisning. Konsultasjonene er gjennomført av fastlege, fastlønnet lege og LIS1-lege uavhengig av hvor legen har sin virksomhet. Inklusjonskriteriet i denne oversikten er at pasient har bostedsadresse i Oslo.

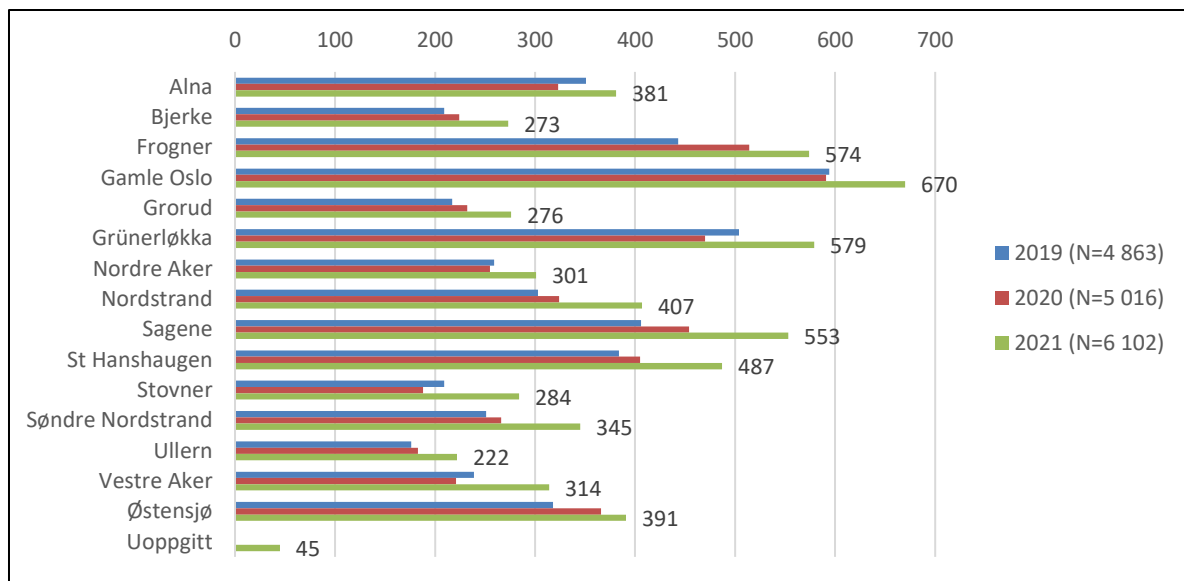
6 106 personer i Oslo hadde en eller flere kontakter med fastlege, fastlønnet lege eller LIS1-lege med diagnoser knyttet til rus i 2021. Det er nesten 1 100 flere pasienter sammenlignet med året før, mens antall kontakter med fastlegen er redusert med nesten 350 konsultasjoner. Hver pasient hadde i løpet av året i gjennomsnitt 4,2 kontakter med fastlegen, der fastlegen har satt rusproblemer som diagnose. Dette er gjennomsnittlig en mindre konsultasjon pr pasient, sammenlignet med året før.

Figur 3 Antall pasienter bosatt i Oslo og kontakter hos fastlege på bakgrunn av diagnosekriterier knyttet til rusproblemer i årene 2019 til 2021 (Kilde Helfo)

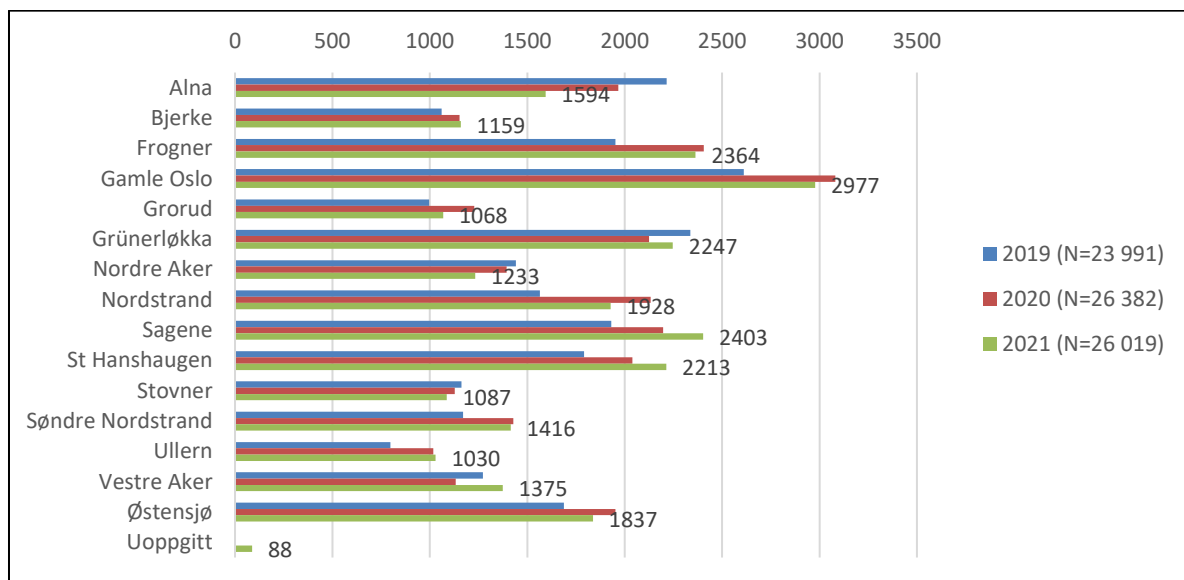
Fordelingen viser at det er relativt store variasjoner mellom bydelene i antall pasienter som har kontakt med fastlege knyttet til rusproblemer. Dersom man sammenligner antall pasienter pr tusen innbyggere fremgår at bydelene Sagene og St Hanshaugen har 14 pasienter pr tusen innbyggere. Bydelene Nordre Aker, Ullern og Vestre Aker har færrest, med henholdsvis syv og åtte pasienter pr tusen innbyggere (jfr figur 1).

Når det gjelder antall pasienter som har oppsøkt fastlege på bakgrunn av rusproblemer finner man at det i alle bydeler er flere pasienter i 2021 sammenlignet med de to foregående årene.

Figur 4 Antall unike pasienter som har oppsøkt fastlege utfra definerte koder, fordelt på pasientenes bostedsbydel i 2019 til 2021 (Kilde Helfo)

Når det gjelder antall kontakter, ble det gjennomført 26 000 konsultasjoner på bakgrunn av diagnosekriteriene i løpet av 2021. Det er en nedgang sammenlignet med de to foregående årene. Med unntak av bydelene Grünerløkka, Sagene, St Hanshaugen og Vestre Aker er det en nedgang i antall konsultasjoner sammenlignet med året før.

Figur 5 Antall kontakter pasienter har med fastlege utfra diagnosekriterier knyttet til rus, fordelt pasientenes bostedsbydel i 2019 til 2021 (Kilde Helfo)

Gjennomsnittlig var det som nevnt 4,2 kontakter pr pasient. Det er imidlertid noe variasjon i antall gjennomsnittlig kontakter med fastlegen mellom bydelene. I bydelene Grorud, Grünerløkka og Stovner var gjennomsnittlig antall kontakter 3,8, mens de i bydelene Nordstrand og Østensjø var 4,7.

6 Bolig

6.1 Boligsosial kartlegging

Gjennom Oslo kommunes boligsosiale kartlegging, registreres personer bydelene har hatt kontakt med i kartleggingsperioden og som er, eller står i ferd med å bli uten egnet bolig i løpet av de neste seks månedene. Det er bydelens ansatte som foretar registreringene og som definerer kjennetegn ved de som kartlegges samt angir husstandens fremtidige behov for boligtype og boform.

Siste kartlegging ble foretatt i februar 2020. Denne viste at det da var 773 husstander som ble kartlagt med rusproblemer eller rus- og psykisk helseproblemer, som sto i ferd med å bli eller var uten egnet bolig i Oslo. 350 med primærkjennetegn rusproblemer og 423 med rus- og psykisk helseproblemer

Boligsosial kartlegging vil bli gjennomført i uke 48 i 2022. Helhetlig russtatistikk vil bli oppdatert i februar/mars 2023, med data fra denne undersøkelsen.

6.2 Tildeling av kommunal bolig

I 2021 ble det tildelt kommunal bolig til 2 834 husstander i Oslo. Dette var en nedgang på rundt 200 tildelinger fra forrige år. Av disse fikk 154 husstander med rusproblemer og rus- og psykiske helseproblemer tildelt ny kommunal bolig. Til sammenligning fikk 165 husstander i disse målgruppene kommunal bolig i 2020.

	2020			2021		
	Alle målgrupper	Rus-problemer	Rus- og psykiske problemer	Alle målgrupper	Rus-problemer	Rus- og psykiske problemer
Alna	239	2	3	175	5	4
Bjerke	112	7	4	127	7	3
Frogner	238	7	2	180	1	0
Gamle Oslo	513	12	19	487	5	16
Grorud	174	6	8	180	6	8
Grünerløkka	336	6	4	354	4	7
Nordre Aker	115	1	3	97	2	0
Nordstrand	170	5	2	126	1	4
Sagene	601	19	10	595	17	17
St. Hanshaugen	205	11	8	157	13	6
Stovner	133	5	10	181	6	14
Søndre Nordstrand	124	2	3	126	2	3
Ullern	75	3	3	49	2	1
Vestre Aker	92	3	2	148	7	0
Østensjø	231	1	1	221	4	5
Ungbo bolig	75	1	3	96	3	1
Totalt	3 035	86	79	2 834	71	83

Figur 6 Antall nytildelte kommunale boliger i 2020 og 2021 totalt og til husstander med primærkjennetegn rusproblemer og rus- og psykiske helseproblemer, fordelt på bydel (Kilde: Kostra)

Åtte av bydelene har tildelt like mange eller flere boliger til disse målgruppene i 2021 enn året før. Syv har tildelt færre. Størst var nedgangen i bydelene Frogner og Gamle Oslo, men henholdsvis 8 og 10 færre enn året før. Bydel Østensjø hadde størst oppgang med syv flere tildelinger i 2021. Det ble tildelt like mange ungbo-boliger til personer med rusproblemer og rus- og psykiske helseproblemer i 2020 og 2021. Fire tildelinger hvert av årene.

6.3 Antall kommunale boliger i Oslo

De fleste kommunale boligene i Oslo forvaltes av Boligbygg Oslo KF. Per 31.12.2021 hadde de totalt 10 994 boliger med mellom ett og seks rom. Dette er 158 flere boliger enn på samme tid i 2018. Størst økning var det i antall boliger med to rom. Bydelene Bjerke og Østensjø har begge økt boligmassen med i overkant av 40 boliger hver, mens bydelene Frogner og Ullern har fått rundt 30 flere. Størst reduksjon i antall boliger i perioden var det i bydel Nordre Aker.

	1-roms	2-roms	3-roms	4-roms	5-roms	6-roms +	Totalt
Alna	128	423	121	87	43	7	809
Bjerke	98	108	91	86	3		386
Frogner	112	304	97	47	7	4	571
Gamle Oslo	144	924	462	147	11	4	1 692
Grorud	146	177	118	52	7		500
Grünerløkka	184	749	225	49	16		1 223
Nordre Aker	140	146	87	29	3	1	406
Nordstrand	34	198	144	31	16		423
Sagene	487	1 297	243	69	3	3	2 102
St. Hanshaugen	61	245	74	31	2		413
Stovner	44	439	25	69	19	1	597
Søndre Nordstrand	20	214	117	99	25	5	480
Ullern	9	121	54	17	12	4	217
Vestre Aker	103	202	87	55	5	1	453
Østensjø	149	307	185	70	11		722
Totalt	1 859	5 854	2 130	938	183	30	10 994

Figur 7 Boligbyggs ordinære boliger fordelt på bydel og størrelse pr 31.12.2021 Kilde: Boligbygg Oslo KF

Tallene er inklusive ordinære omsorgsboliger, boliger tilpasset personer med funksjonsnedsettelse og Ungbo-boliger, men fratrasket Omsorg+boliger.

6.4 Rammeavtale bolig med oppfølging

Velferdsetaten inngikk rammeavtale om kjøp av oppfølgingstjenester med tilhørende bolig i 2016. Nåværende avtale gjelder til 14.07.2025. Målgruppen for avtalen er personer med rusproblemer og/eller psykiske lidelser, eller som av andre årsaker har behov for oppfølging i boligen. Avtalens omfang er pr i dag på totalt 79 plasser, med mulighet for utvidelse i henhold til kontrakt. Belegget pr 31.10 2022 totalt på avtalen, er 65 belagte plasser.

7 Arbeid, aktivitet og dagtilbud

Det finnes en rekke kommunale arbeids- og aktivitetstiltak. De fleste er organisert i bydel. Det er ikke innhentet en helhetlig oversikt over bydelenes tiltak. Gjennom kartlegging av årsverksinnsats og ressurser inne rus og psykisk helse som Sintef gjør på oppdrag fra Helsedirektoratet fremkommer at det er relativt liten andel årsverk som er knyttet til årsverk for kommunalt tilrettelagt arbeidstiltak (jfr kapittel 16).

7.1 Kommunale byomfattende arbeidstiltak

Byomfattende kommunale arbeids- og aktivitetstiltak omfatter Nyttig arbeid og jobbstøtte gjennom Individual placement and support (IPS) ved Oslo kommunale ruspoliklinikk.

Nyttig Arbeid er et byomfattende arbeidstiltak til mennesker med rusproblemer. I 2021 har det vært 40 deltakere som i løpet av året har vært i jobb i tiltaket. Det var 12 nye jobbstartere og seks deltagere har avsluttet for å begynne enten i annen jobb eller utdanning.

Nyttig Arbeid har hatt rundt 60 personer på venteliste i 2021. Nyttig Arbeid følger i tillegg opp ca. 20 deltakere som tidligere har vært aktive i jobb, men som av ulike grunner ikke er det pr i dag. Oppfølgingen består av jevnlig samtaler, telefonkontakt, fysiske møter eller hjemmebesøk, samt praktisk bistand ved behov.

IPS har som mål at mennesker med psykiske helse- og rusproblemer kommer i ordinært arbeid gjennom individuell jobbstøtte som en integrert del av behandlingen. I Oslo kommune har metoden vært under utprøving siden 2016 i flere bydeler. Velferdsetaten har ikke oversikt over antall personer som følges opp gjennom IPS i bydel².

I Velferdsetaten har både Oslo kommunale ruspoliklinikk (OKR) og Haugenstua ressurscenter hatt ansatt jobbspesialister. Velferdsetaten har i løpet av 2021 gjort endringer slik at IPS nå er samorganisert ved OKR. IPS ble startet opp ved OKR i 2016, og de har sammen med IPS på Haugenstua hatt 200 med oppstart i IPS. Det er totalt 178 personer som har fått tilbud, det vil si at det er enkelte som har startet opp på to eller flere tidspunkter.

I 2021 var det 87 personer som fikk arbeidsrettet behandling gjennom IPS. I 2020 var det 98 personer, mens tilsvarende antall i 2019 var 79 personer.

I 2021 var det 54 personer som avsluttet kontakten. Det er 34 nye personer som har startet IPS i 2021.

Det fleste kandidatene bor i sentrumsbydelene. Nesten halvparten av kandidatene kommer fra en av de fire sentrumsbydelene. Aller flest kommer fra bydel St. Hanshaugen der 20 kandidater har bosted.

7.2 Arbeids- og aktivitetstilbud i regi av frivillig og ideell sektor

Flere frivillige og ideelle organisasjoner tilbyr aktiviteter og arbeidstrening for personer med rusproblemer. Noen av disse tilbudene kan man benytte seg av uten å være rusfri. De største tilbudene er Kirkens Bymisjon «I Jobb» og Frelsesarmeen «Jobben». Dette er drop-in tilbud der man mottar kontant utbetaling ved slutten av arbeidsdagen.

² For oversikt over bydelenes arbeids- og aktivitetstiltak, se kapittel 4

Tilbud uten krav til rusfrihet				
Organisasjon	Antall unike brukere	Antall unike brukere fra Oslo	Antall frivillige personer	Antall frivillige årsverk
Kirkens Bymisjon, I Jobb	121	117	3	0,6
Frelsesarmeen, Jobben	179	179	11	0,2

Figur 8 Arbeidstilbud i regi av frivillig/ideell sektor der tilbudet er uten krav til rusfrihet (Kilde VEL basert på rapportering fra organisasjonene)

Det finnes flere ulike sosiale møteplasser der personer med tidligere rusproblemer kan komme for å være i et fellesskap med andre og delta i ulike aktiviteter som musikkverksted, gatefotball, og boligskolekurs.

Tilbud med krav om rusfrihet				
Organisasjon	Antall unike brukere	Antall unike brukere fra Oslo	Antall frivillige personer	Antall frivillige årsverk
Blå Kors, Steg for steg	131	126	70	5
Blå Kors, Steg for steg Kastanjen	86	85	6*	0,35*
Frelsesarmeen, Stedet Sagene	273	Ikke oppgitt	0	0
Frelsesarmeen, Stedet Vest	78	Ikke oppgitt	0	0
Stiftelsen Retretten	2 800	2660	5	2
Oslo Røde Kors, Nettverk etter soning	375	352	183	20

Figur 9 Arbeids- og aktivitetstiltak i regi av frivillig/ideell sektor med krav om rusfrihet (Kilde VEL basert på rapportering fra organisasjonene). *Tallet er felles med kontaktsenteret/ dagtilbudet på Kastanjen.

Fyll dagene

Fyll dagene er en jobb- og fritidsmesse for personer som ønsker en meningsfull hverdag uten rus. Messa arrangeres for å tilby en arena der man kan få informasjon og komme i kontakt med det mangfoldet av muligheter som finnes. Hovedmålgruppen er personer med rusbakgrunn som ønsker oversikt og informasjon om ulike tilbud som kan være viktige på veien til et godt liv i egen bolig. Fyll dagene ble arrangert første gang i 2017 i Oslo. I 2019 ble den også arrangert i Stavanger og Bergen. I 2020 lagde Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim en live-sending i samarbeid med Petter Nyquist og Teddy tv.

I 2020 ble nettsiden Fyll dagene lanserte på Oslo kommunes nettsider. Den gir informasjon om 77 ulike tilbud til målgruppen.

Under pandemien har det ikke vært mulig å gjennomføre ordinær messe. Det har imidlertid blitt laget alternative arrangementer.

I 2020 og 2021 har det blitt rekruttert Fyll dagene-ambassadører med rusbakgrunn. Ambassadørene drar på besøk og snakker med brukere og ansatte på døgningstusjoner innen rus- og kriminalomsorgen. Det ble i 2020 gjennomført 22 besøk, og det var tilsvarende antall besøk i 2021.

I 2021 laget Fyll dagene Oslo en film i samarbeid med Petter Nyquist og Teddy TV. 150 personer i målgruppen ble invitert til filmpremiere på Deichmann bibliotek 27.10.21.

I 2022 ble det igjen mulig å arrangere en vanlig messe. Fyll dagene i Oslo ble arrangert i Samfunnssalen 13. september med 65 påmeldte utstillere og ca. 600 besøkende. Det har vært en økning i antall utstillere og besøkende de årene Fyll dagene har vært arrangert.

8 Opphold i kommunale rusinstitusjoner

I 2020 ble det innført endringer innen følgende områder som har hatt betydning for innsøking og bruk av rusinstitusjonsplasser:

- Vedtaksmyndighet er endret. Bydel fatter rettighetsvedtak før henvisning sendes VEL som har ansvar for å tildele plass
- Mandater for de kommunale rusinstitusjonene er endret
- Økt bydelsbetaling

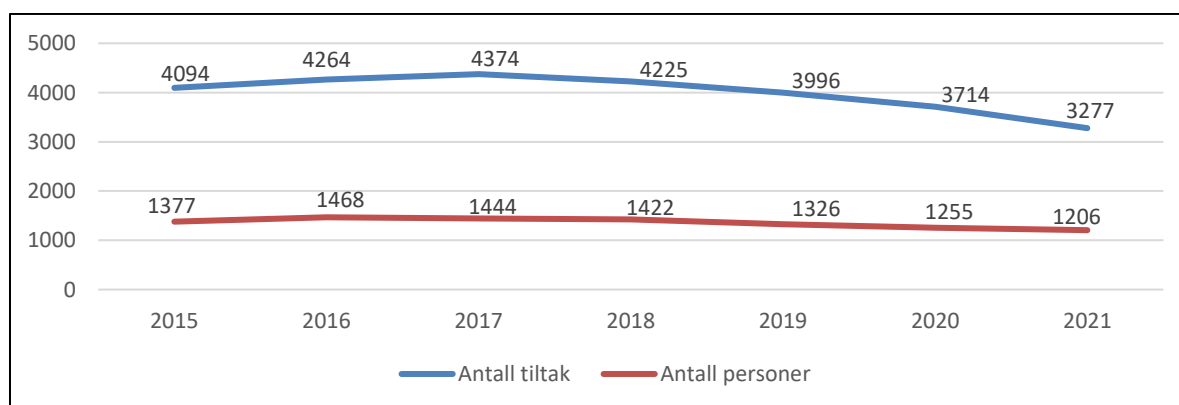
Bydelene har intensivert arbeidet for å bygge opp bydelsvise tjenester, noe som skal sikre at stadig flere i målgruppen skal bo i egen bolig med tjenester i nærområde (jfr kapittel 4).

Rusinstitusjonene i VEL er delt inn i følgende tjenestekategorier³:

- Akutt-, utrednings og videreformidlingsenheter: akutttilbudet skal gi øyeblikkelig hjelp i en kort periode, botid 1 – 3 døgn. Utrednings- og videreformidlingsenheten skal kartlegge og utrede behov for tilpassede tjenester av lengre varighet og tilby stabiliseringsopphold, botid i inntil to måneder med mulighet for forlengelse
- Korttid rusfri - kortere opphold for de som har behov for å bedre og stabilisere livssituasjonen i rusfritt miljø
- Mestringsenheter – planmessig motivasjons- og endringsarbeid med mål om mer stabil livssituasjon og øke ferdighetene for å bo i egen/egnet bolig, botid i inntil ett år
- Omsorgsinstitusjoner - helse- og omsorgstjenester, oppfølging og bistand for bedre ivaretagelse av fysisk og psykisk helse, botid i inntil to år med mulighet for forlengelse. Ved rusfri omsorgsinstitusjon: fleksibel botid i inntil ett år
- Ressurssentre - planmessig endringsarbeid og tilbakefallsforebygging i rusfritt miljø, med mål om etablering i egen bolig. Botid i inntil ett år
- Forsterket bo- og behandlingstilbud - økt livskvalitet og fremme mestring av egen livssituasjon, botid i henhold til husleieloven eller inntil ett år

8.1 Antall personer og tiltak i VEL

I 2021 var det 1 206 personer som samlet hadde 3 277 inntak/opphold i VELs rusinstitusjoner. Dette var om lag 50 færre personer sammenlignet med året før, og over 400 færre inntak/opphold.

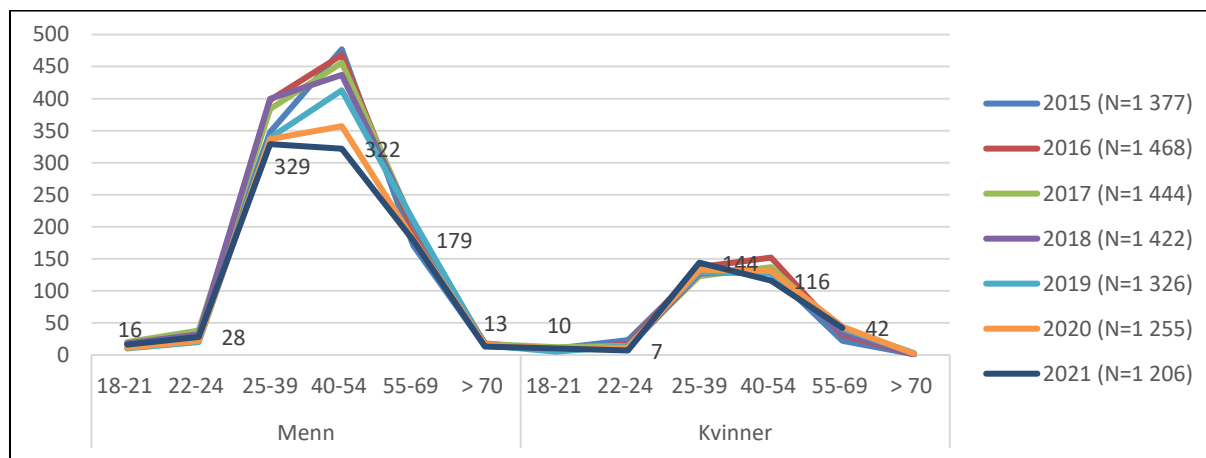
Figur 10 Antall personer og antall inntak i VELs rusinstitusjoner 2015 – 2021 (Kilde VEL)

3 For de private institusjonene som VEL kjøper plasser fra, er ikke mandatene endret i og med at det er midt i en kontraktperiode. Vi har allikevel valgt å fordele dem inn i kategoriene som de kommunale institusjonene inngår i.

Som det fremgår av figuren, har det de siste årene vært en gradvis nedgang i antall personer og antall inntak/opphold.

I 2015 var totalt antall institusjonsplasser 737. Pr 01.07.2022 er antall institusjonsplasser 605 ⁴. Det betyr at det i perioden har vært en reduksjon på 132 plasser. Dette er en reduksjon på 18 prosent av plassene, mens antall personer er redusert med 12 prosent.

Det er 319 kvinner og 887 menn som en eller flere ganger har hatt inntak/opphold i VEL i 2021. Antall kvinner har vært relativt stabil i perioden 2015-2021, med mellom 317 og 345 kvinner hvert av årene. Reduksjonen i antall personer har som vi ser av figuren under i all hovedsak bestått i at det er færre menn i alderen 25 til 54 år.

Figur 11 Personer med inntak i VEL fordelt alder og kjønn i perioden 2015 til 2021 (Kilde VEL)

Når det gjelder kvinner er det noe høyere antall personer mellom 25 til 39 år, og noen færre i aldersgruppen 40 til 54 år.

Dersom man ser på reduksjon i antall inntak/opphold fremkommer at det har vært relativt stabilt antall inntak for kvinner i årene 2015 til 2021 med en variasjon på under 100 inntak. Det har vært en nedgang på om lag 1 000 inntak for menn. Fra 3 461 inntak for menn i 2017 til 2 395 i 2021. Reduksjon i antall inntak er først og fremst for menn i aldersgruppen 40 til 54 år.

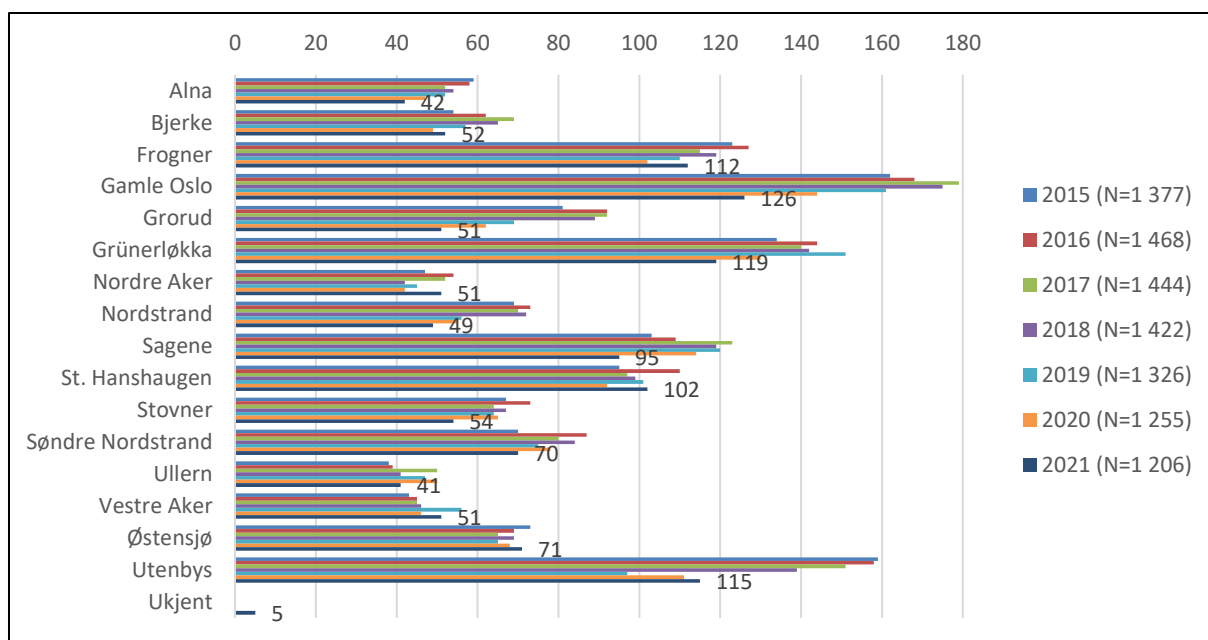
Antall personer fordelt bydel

I en del bydeler er det en nedgang i antall personer som har hatt opphold i VEL. Dette gjelder bydelene Alna, Gamle Oslo, Grorud, Grünerløkka, Nordstrand, Sagene, Stovner, Søndre Nordstrand og Ullern. For bydelene Bjerke, Frogner, Nordre Aker, St Hanshaugen, Vestre Aker har det vært en liten økning.

Det er 115 personer med utenbystilhørighet som til sammen har hatt 247 inntak. I 2021 er det i tillegg fem personer der bosted ikke er kjent⁵.

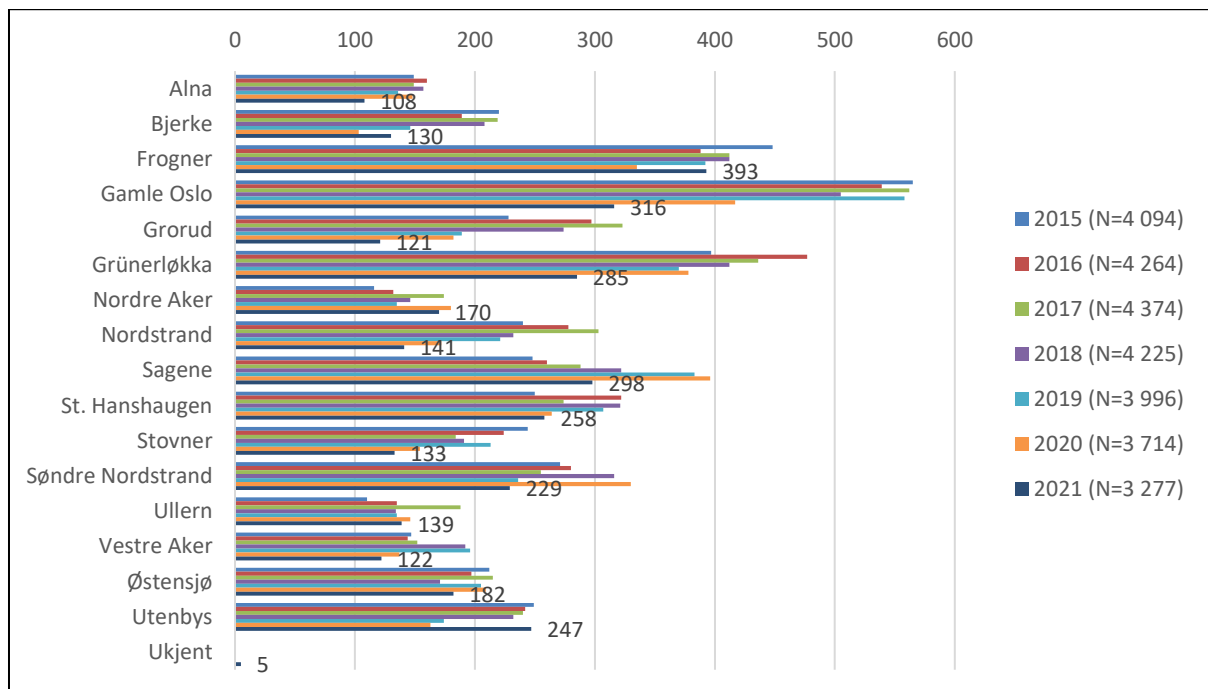
⁴ På grunn av ombygging av Østensjøveien hus er det syv færre plasser der enn det vil være når bygget blir tatt i bruk ved i desember 2022.

⁵ Dette omfatter fem personer som har fått vedtak fra SAA på kveld/natt/helg, og som har hatt en natts overnatting på Prindsen akuttovernatting eller Thereses hus.

Figur 12 Antall personer med opphold i VEL fordelt bydel 2015-2021 (Kilde VEL)

Dersom man ser på antall inntak/opphold fordelt bydel finner man om lag samme variasjon. I bydelene Alna, Gamle Oslo, Grorud, Grünerløkka, Nordstrand, Sagene, Stovner, Søndre Nordstrand og Ullern har det vært en nedgang i antall inntak. I bydelene Bjerke, Frogner og Vestre Aker er det en økning sammenlignet med 2020, men det er det færre eller om lag like mange inntak som årene før det. I Nordre Aker er det en liten nedgang i antall inntak, til tross for at det var en liten økning i antall personer som fikk inntak. I bydel Østensjø er det noen få flere personer med inntak i VEL, men det er færre inntak enn tidligere år.

Figur 13 Antall inntak/opphold i VEL fordelt bydel 2015-2021 (Kilde VEL)

En sannsynlig forklaring på at bydeler kan ha flere personer, men færre inntak i VEL er at det er færre personer med ti inntak eller mer pr år og/eller at bydelene har fattet vedtak om opphold ved institusjoner med lengre oppholdstid.

Fordeling av antall inntak innen tjenestekategori

Det er relativt stor variasjon mellom bydelene i prosentvis andel inntak innen de ulike tjenestekategoriene. I bydelene Frogner og Nordre Aker er det prosentvis flere inntak ved akutt-, utredning- og videreformidlingsenhetene. Begge disse bydelene har hatt over 70 prosent av inntakene ved denne tjenestekategorien de siste fire årene. Søndre Nordstrand hadde 80 prosent inntak innen akutt-, utrednings og videreformidlingsenhetene i 2020, mens prosentvis andel er redusert til 68 prosent i 2021. Vestre Aker har i 2021 den laveste prosentandel inntak innen denne tjenestekategorien i 2021, dette til motsetning til året før da prosentvis andel var 71 prosent.

Ved korttids rusfri institusjon er det prosentvis stor forskjell mellom bydel Bjerke som har 14 prosent av inntakene ved denne tjenestekategorien, mens bydel Ullern kun har en prosent.

Bydelene Frogner og Nordre Aker har lavt prosentandel inntak ved mestrings- og omsorgsinstitusjonene, og bydel Nordre Aker har også lav andel inntak ved ressursentre.

	Akutt-, utredning videreformidl.	Korttid rusfritt	Mestring	Omsorg	Ressurs	Forsterket og Isolasjon	Antall inntak
Alna	69 %	7 %	7 %	7 %	7 %	3 %	108
Bjerke	58 %	14 %	11 %	8 %	7 %	2 %	130
Frogner	72 %	9 %	5 %	4 %	8 %	2 %	393
Gamle Oslo	60 %	9 %	10 %	11 %	6 %	4 %	316
Grorud	64 %	7 %	12 %	8 %	7 %	3 %	121
Grünerløkka	62 %	11 %	9 %	7 %	7 %	4 %	285
Nordre Aker	73 %	10 %	4 %	4 %	5 %	4 %	170
Nordstrand	60 %	8 %	13 %	9 %	8 %	2 %	141
Sagene	69 %	7 %	5 %	9 %	6 %	4 %	298
St. Hanshaugen	67 %	10 %	6 %	9 %	6 %	2 %	258
Stovner	66 %	7 %	12 %	5 %	6 %	4 %	133
Søndre Nordstrand	68 %	9 %	10 %	5 %	5 %	3 %	229
Ullern	68 %	1 %	14 %	11 %	5 %	1 %	139
Vestre Aker	55 %	10 %	8 %	11 %	12 %	4 %	122
Østensjø	62 %	5 %	6 %	11 %	14 %	2 %	182
Samlet Oslo	65 %	8 %	8 %	10 %	6 %	3 %	3277

Figur 14 Prosentvis andel opphold på ulike type institusjoner i 2021, fordelt bydel. Blått indikerer høy andel, mens oransje indikerer lav andel.

*I kategorien «Forsterket bo- og behandling inngår også antall inntak ved Isolasjonsenheten som var opprettet for personer smittet av Covid-19.

Som det fremkommer av figuren over er det relativt stor forskjell mellom prosentvis andel inntak ved ressursentre, med 5 prosent i bydelene Nordre Aker, Søndre Nordstrand og Ullern, mens tilsvarende prosentandel i bydel Østensjø er 14 prosent. Også ved mestringsenhetene er det forskjeller, der bydelene Frogner, Nordre Aker og Sagene har mellom 4 og 5 prosent, mens bydel Ullern har 14 prosent.

Første og siste inntak i VEL

Vi har sett på hvor mange nye personer som kommer inn i VEL pr år samt hvor mange som har flyttet ut uten re-inntak. Uttrekk er tatt fra innføring av fagsystemet Velferd og frem til i dag. I tabellen nedenfor tas utgangspunkt i 2013 og frem til 2021. Med dette som utgangspunkt viser oversikten at det er mellom 300 og 400 personer hvert år som ikke tidligere år har hatt opphold i VEL. Det er lavere antall nye personer med inntak i VEL 2020 og 2021. Som tidligere nevnt er det færre personer som er folkeregistrert i andre kommuner med inntak i VEL, og noe av nedgangen kan sannsynligvis ha sammenheng med dette.

Når det gjelder siste inntak i VEL, vil noen av de som avsluttet sitt boforhold i 2020 og 2022 ha re-inntak i VEL i fremtiden. Dette vil sannsynligvis gjelde flere personer. Det er rimelig å anta at mellom 300 og 400 personer hadde siste inntak i VEL hvert av årene, men med noe høyere antall i 2016.

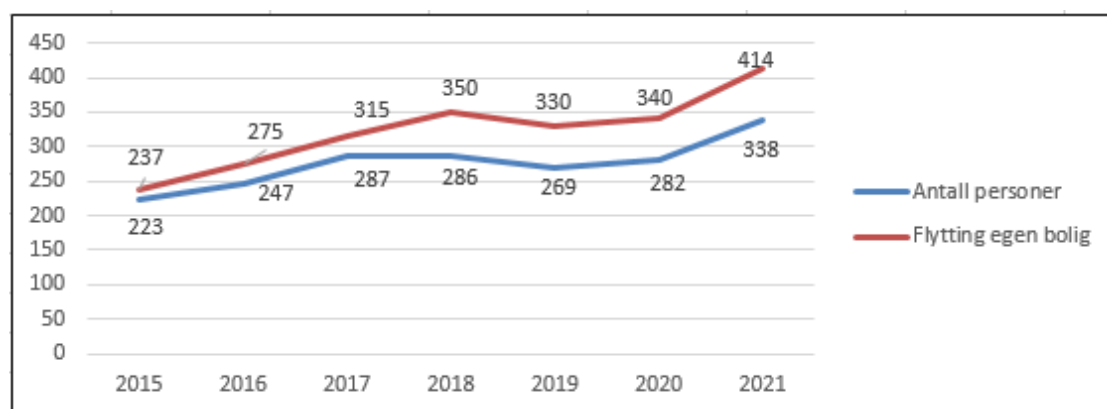
Hvert år er det mellom 111 og 173 personer som kun har hatt ett inntak i VEL i hele perioden. Omlag 35 prosent av disse personene har ikke bostedskommune i Oslo.

År	Første gang - ny i VEL	Kun ett inntak i VEL	Siste inntak i VEL
2013		111	344
2014	332	130	380
2015	310	134	340
2016	402	173	464
2017	344	122	385
2018	327	145	476
2019	276	118	491
2020	253	117	538
2021	278		

Figur 15 Antall personer som hadde sitt første inntak i VEL og antall personer som hadde sitt siste inntak i VEL i perioden 2013 til 2021. Gult indikerer at antallet er høyere enn reelt antall (Kilde VEL)

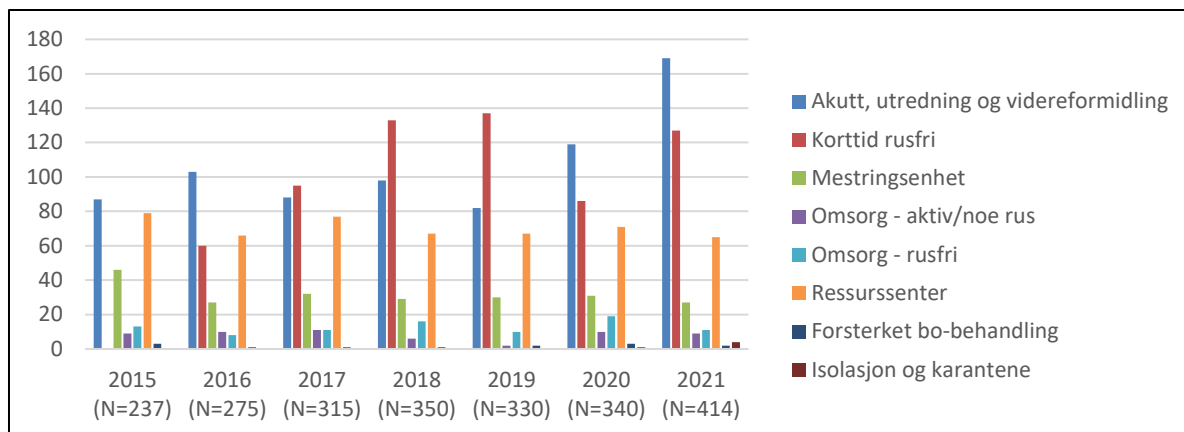
Egen bolig etter opphold i VEL

Det var totalt 338 personer som en eller flere ganger flyttet fra rusinstitusjon til egen bolig i 2021. Til sammen er det registrert 414 flyttinger til egen bolig. Dersom man ser på utviklingen, fremkommer det at det har vært en økning både i antall personer og antall ganger personer flytter i egen bolig.

Figur 16 Antall personer og antall ganger personer har flyttet fra rusinstitusjon til egen bolig fra 2015 til 2021

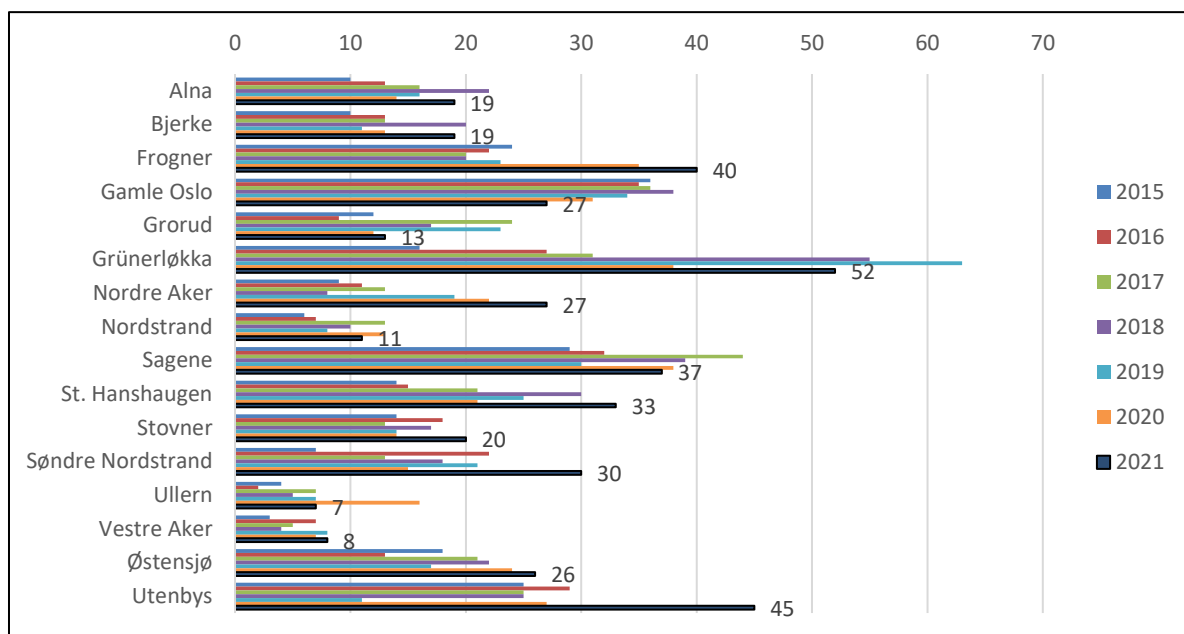
Det er i alt 37 personer som ikke bor i Oslo som samlet har flyttet i egen bolig 45 ganger i løpet av 2021. Disse har enten hatt opphold ved akuttinstitusjoner eller isolasjonsenhet. Dersom man ser på antall med bostedstilhørighet i Oslo, fremkommer det at det er 301 personer som samlet har flyttet i egen bolig 369 ganger. Tar man utgangspunkt i personer med bostedsadresse i Oslo fremgår det av figuren nedenfor at det er omlag like mange ganger personer som flytter til egen bolig fra akutt- utrednings- og videreformidlingsenheter som fra rusfri korttidsinstitusjon.

Figur 17 Antall med bostedsadresse i Oslo som har flyttet i egen bolig, fordelt tjenestekategori i årene 2015 til 2021.

Det er forskjeller mellom bydelene i hvor mange som har flyttet i egen bolig etter opphold i VEL. I bydelene Ullern og Vestre Aker er det henholdsvis syv og åtte flyttinger til egen bolig i løpet av 2021, mens det i bydel Grünerløkka er 52.

I figuren under fremkommer at det er færre flyttinger til egen bolig i bydel Gamle Oslo i 2021 sammenlignet med tidligere år. I bydelene Frogner, St. Hanshaugen og Søndre Nordstrand har det vært flere sammenlignet med tidligere år.

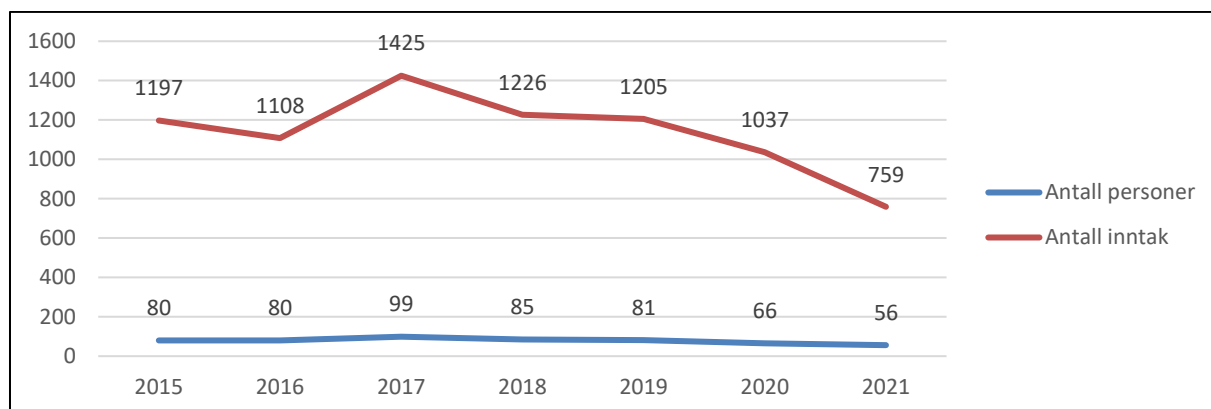
Figur 18 Antall flyttinger til egen bolig etter opphold i VELs rusinstitusjoner fordelt bydel (Kilde VEL)

Variasjonen mellom bydelene kan ha sammenheng med tilgang til kommunale boliger. En annen forklaringsfaktor er at det er forskjell mellom bydelene hvor mange personer med rusproblemer som har opphold i VEL.

8.2 Antall personer med ti inntak eller mer i 2021

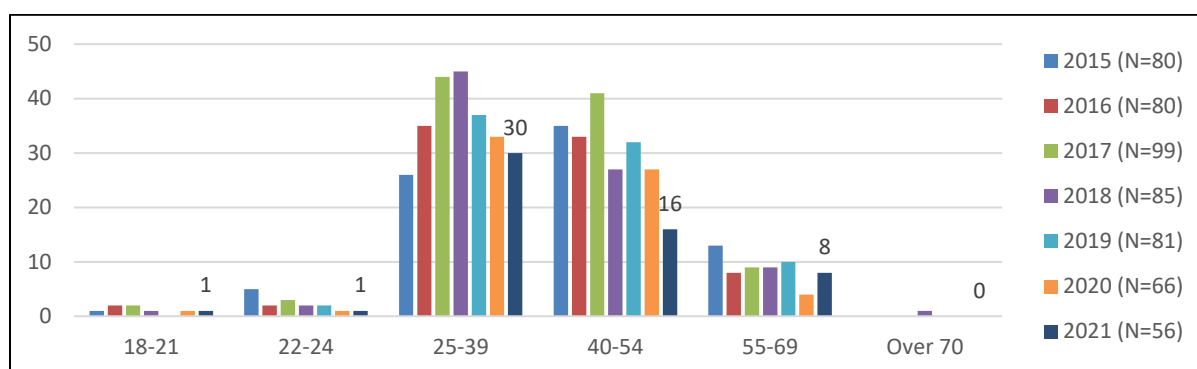
Det var 56 personer som hadde ti inntak eller mer i VEL i 2021. Samlet hadde disse personene 759 inntak. Dette utgjør 23 prosent av alle inntak i VEL, mens antall personer utgjør nærmere fem prosent av alle som har hatt inntak i VEL. Det er en nedgang i antall inntak og antall personer med ti inntak eller mer. Det er grunn til å anta at dette kan ha sammenheng med at både bydelene og VEL har samarbeidet for å sikre mer helhetlige og langvarige tjenester for personer som har behov for institusjonsplass. Endringer i

mandat for institusjonene, bedre rutiner for oppfølging av personer med flere inntak samt endrede rutiner for vedtak kan også ha vært med å understøtte denne endringen.

Figur 19 Antall personer og antall inntak for personer med ti eller flere inntak i VEL pr år, i årene 2015 til 2021 (Kilde VEL)

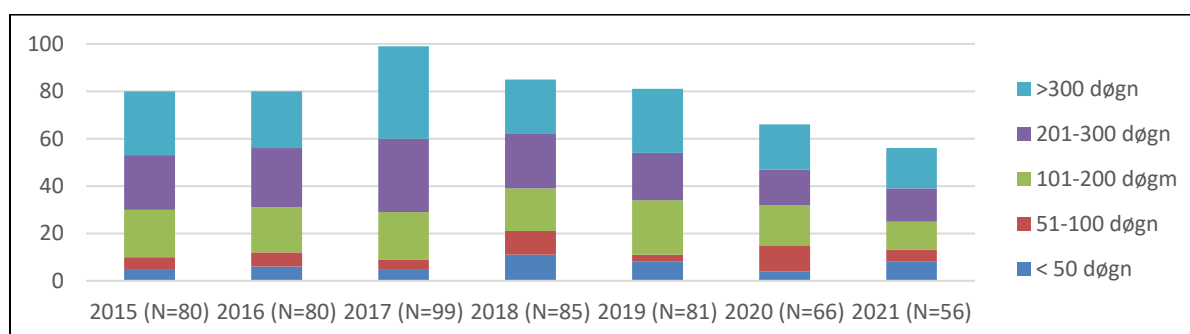
Det var to personer under 25 år som hadde ti inntak eller mer i 2021, en kvinne og en mann. Fire personer var mellom 55 og 69 år, mens de øvrige personene var i alderen 25 til 54 år. Det var 12 kvinner og 44 menn. Majoriteten var i aldersgruppen 25 til 39 år, derav syv kvinner og 23 menn. Det er størst reduksjon i antall med ti inntak eller mer i aldersgruppen 40 til 54 år, der det samlet var 16 personer med ti inntak eller mer. Åtte personer, derav en kvinne og syv menn var i aldersgruppen 55 til 69 år.

Figur 20 Aldersfordeling for personer med ti inntak eller mer i årene 2015 til 2021 (Kilde VEL)

Av i alt 759 inntak, var 678 ved akutt- utrednings og videreformidlingsenhetene. 14 inntak var ved korttids rusfri institusjon, mens 19 var ved isolasjons- eller karantene enhet i forbindelse med Covid-19. Det betyr at 48 inntak var ved institusjoner med mulighet for lengre opphold.

For personer med ti inntak eller mer i løpet av et år, er det variasjon i hvor mange oppholdsdøgn de har i løpet av et år. Det er en reduksjon i antall personer. Med det tatt i betraktning fremkommer av figuren under at det er noe større andel som har samlet botid mindre enn 50 døgn. Andelen med mer enn 100 døgn er relativt stabil. 31 av de 56 personene hadde mer enn 200 døgn ved institusjon i løpet av ett år.

Figur 21 Samlet antall døgn i VELs institusjoner personer med ti inntak eller mer har hatt i løpet av ett år 2015-2021 (Kilde VEL)

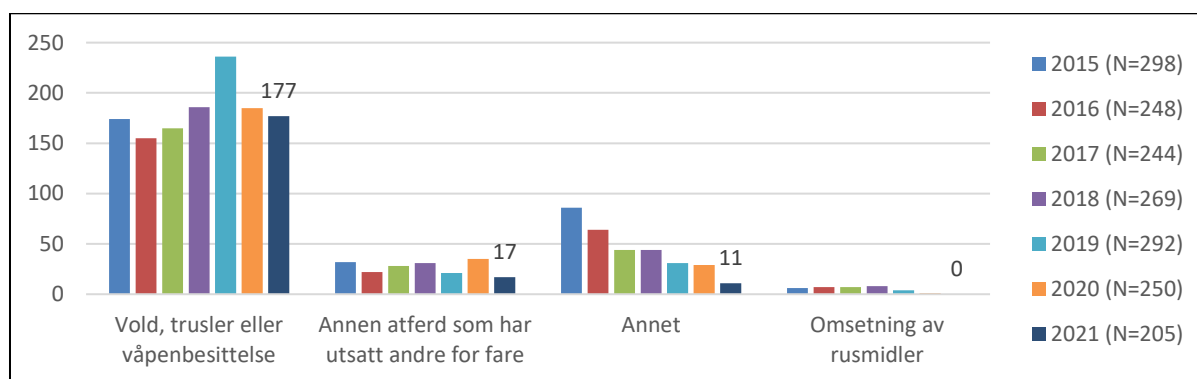
8.3 Øyeblikkelig utskrivning fra VELs institusjoner

I VELs rusinstitusjoner var det 205 utskrivninger med øyeblikkelig virkning fordelt på 134 personer i 2021. 91 personer ble utskrevet med øyeblikkelig virkning en gang. De øvrige 43 personene ble utskrevet med øyeblikkelig virkning fra to til seks ganger i løpet av året. Seks personer ble utskrevet med øyeblikkelig virkning mellom fire til seks ganger i løpet av ett år.

Av de 56 personene som hadde ti inntak eller mer, var det 31 personer som samlet ble utskrevet med øyeblikkelig virkning 71 ganger.

Det er lavere antall utskrivninger med øyeblikkelig virkning i 2021 sammenlignet med årene før.

177 øyeblikkelig utskrivninger var på bakgrunn av vold, trusler om vold eller våpenbesittelse, mens 17 var på grunn av atferd som setter andre i fare. 11 utskrivninger er kategorisert «annet». Flere av disse var på grunn av alvorlig hærverk som setter andres liv og/eller helse i fare.

Figur 22 Antall utskrivninger med øyeblikkelig virkning fordelt institusjonskategori i VEL 2015 – 2020 (Kilde VEL)

Ved akutt-, utrednings og videreformidlingsenhetene var det i 2021 121 utskrivninger med øyeblikkelig virkning. Dette er lavere antall sammenlignet med årene før. Ved mestringsenhetene var det 41 utskrivninger med øyeblikkelig virkning, og antallet er rimelig stabilt sammenlignet med tidligere år. Det var samlet 15 utskrivninger ved rusfri korttidsinstitusjon, tre ved rusfri omsorgsinstitusjon og fire ved ressursentrene. Det betyr at 22 av utskrivningene med øyeblikkelig virkning var ved rusfrie institusjoner, og langt de fleste ved korttidsinstitusjonen.

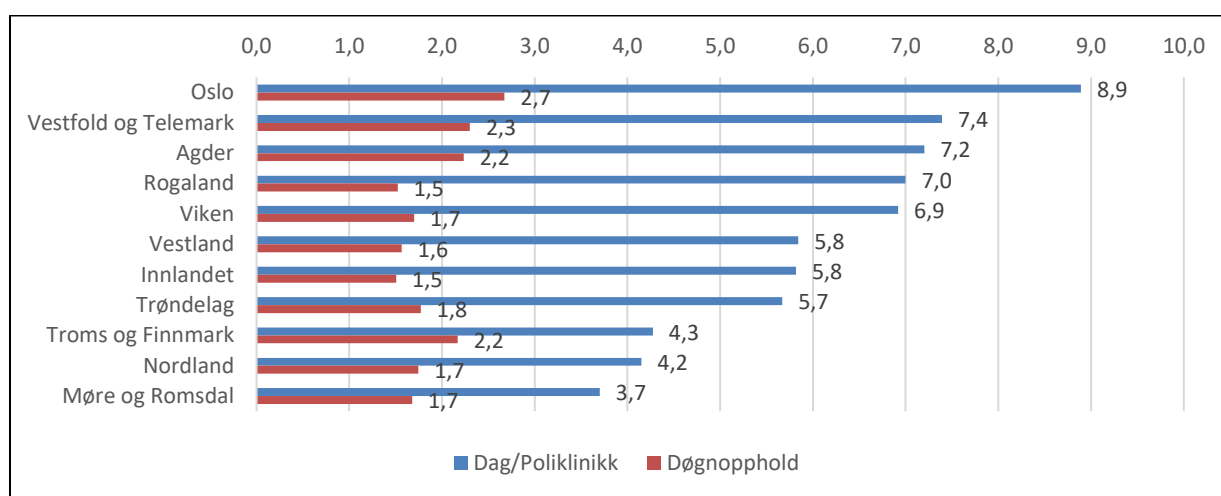
Det kan være grunn til å merke seg at ved forsterket bo- og behandlingsenheter, der målgruppen har rus, psykiske problemer og atferdsproblemer har det i 2021 kun vært tre utskrivninger med øyeblikkelig virkning. Årsaken til dette er blant annet at beboere ved Ljabruveien boliger har husleiekontrakt, og den enkelte bor i egen bolig og kan ikke skrives ut. Videre er det også grunn til å anta at systematisk arbeid for å forebygge vold og trusler om vold ved alle institusjonene har bidratt til å avverge situasjoner som kunne ha ført til utskrivninger med øyeblikkelig virkning.

9 Tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

9.1 Antall pasienter i TSB på landsbasis

Tall fra Nasjonalt pasientregister (NPR) viser at det i Norge i 2021 var 32 894 pasienter i poliklinisk-, dag- og/eller døgnbehandling i TSB. Det er store variasjoner i antall pasienter mellom fylkene. I Oslo var det i 2021 5 602 pasienter som har mottatt behandling i TSB, mens det i Møre og Romsdal og Troms og Finnmark var om lag 1 000 pasienter. I Norge var det 9 131 pasienter i døgnbehandling i TSB i 2021, mens 31 258 pasienter fikk poliklinisk/dagtilbud.

For å sammenligne fylkene har vi sett på antall pasienter pr tusen innbyggere. Som det fremkommer av figuren under er det 8,9 pasienter som får poliklinisk/dag behandling pr tusen innbyggere i Oslo, mens det er 3,7 i Møre og Romsdal. I Oslo var det 2,7 pasienter i døgnbehandling pr tusen innbyggere, mens tilsvarende tall for Innlandet og Rogaland var 1,5 pasienter. Det betyr at Oslo har høyest prevalens både når det gjelder antall pasienter i døgnbehandling og poliklinisk/dagbehandling.

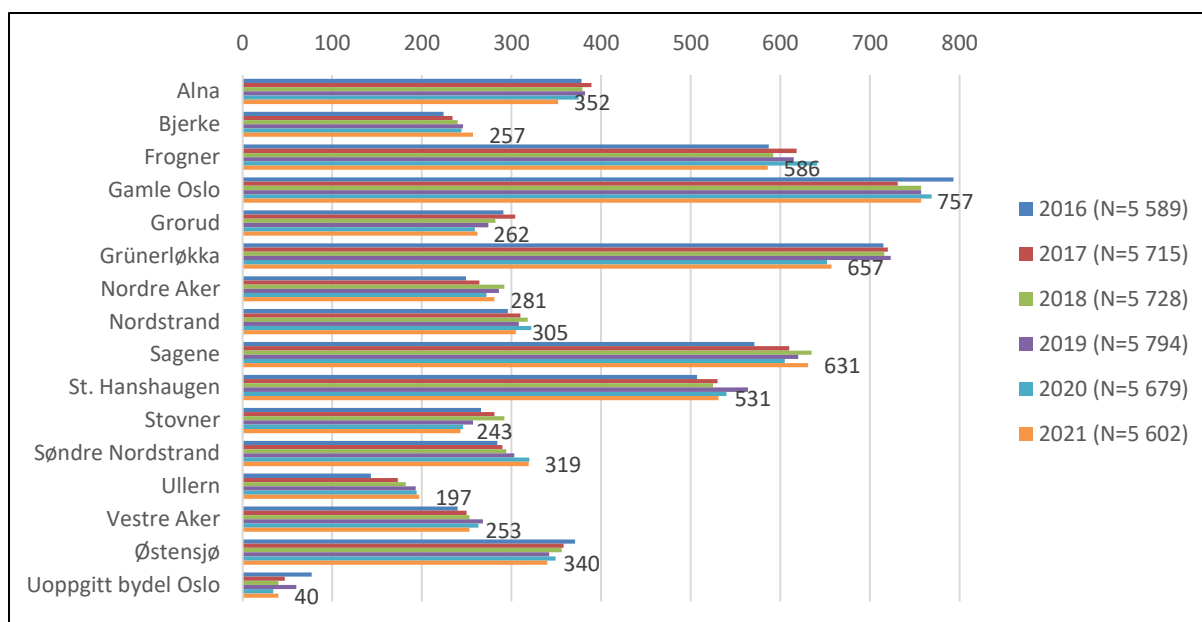
Figur 23 Antall poliklinisk/dagpasienter og døgnpasienter pr tusen innbyggere i 2021 fordelt fylker (Kilde NPR data)

Hovedandelen av liggedøgn tilbys fra private leverandører i alle helseregioner. Mellom offentlig helseforetak og private døgninstitusjoner er det en viss funksjonsdeling, der private institusjoner leverer langtidsbehandling mens helseforetakene har døgnbehandling rettet mot utredning, akutte tjenester og kortere tids behandling. I Helse Sør-Øst var 27 prosent av pasientene i TSB innlagt i døgnbehandling i 2021 (Framskrivningsmodell psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling). Av disse var 12 prosent innlagt hos private leverandører, mens 20 prosent var innlagt ved offentlige avdelinger. Det betyr at en andel pasienter både har hatt opphold ved offentlige og private døgnenheter. Liggetid pr pasient var i snitt 26 døgn ved offentlige og 118 døgn ved private døgninstitusjoner. Liggedøgn pr pasient i private behandlingstilbud i Helse Sør-Øst er dobbelt så lang, sammenlignet med Helse Midt (ibid).

9.2 Antall pasienter i TSB i Oslo

I 2021 var det i Oslo 5 602 unike pasienter⁶ som var til poliklinisk- dag- og/eller døgnbehandling i TSB. Dette er relativt stabilt antall personer, sammenlignet med årene før. Det var flest pasienter i bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene med henholdsvis 757, 657 og 631 pasienter som får behandling i TSB. Bydel Ullern har færrest, med 197 pasienter.

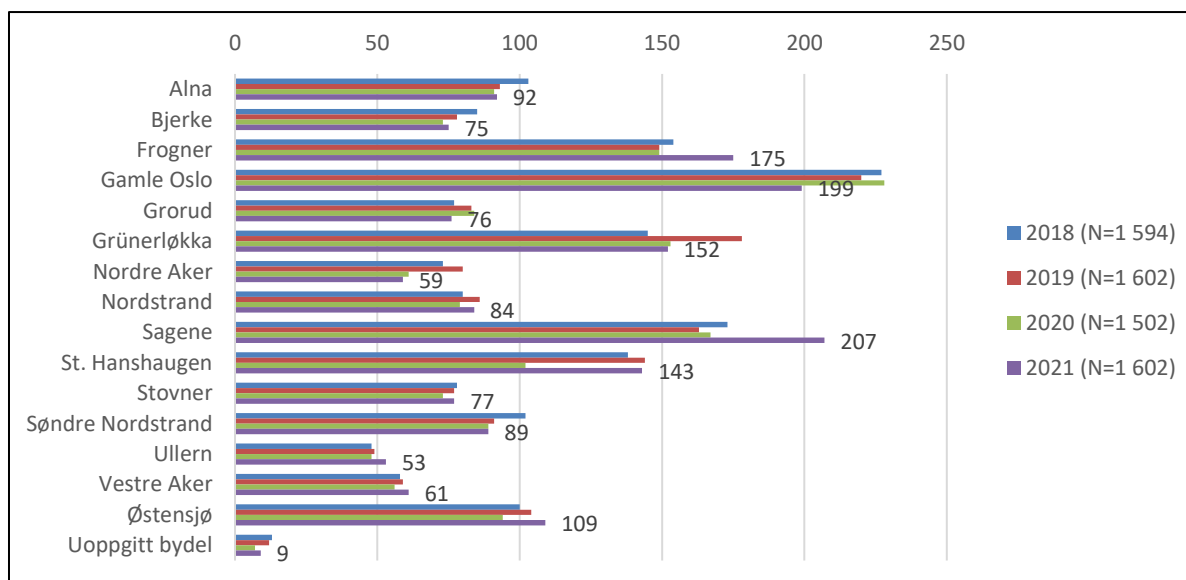
⁶ Det er 400 pasienter som har flyttet mellom bydelene i løpet av året, så dersom man legger sammen antall pasienter for alle bydeler får man ett høyere antall, enn antall unike pasienter for Oslo.

Figur 24 Antall unike pasienter til poliklinisk/dagbehandling og døgntilrettelagt behandling i tverrfaglig spesialisert rusbehandling i 2016 til 2021. Samlet antall unike pasienter er lavere enn summen samlet for alle bydeler. Dette fordi enkelte personer har oppgitt mer enn en bydel som sin bydel (Kilde NPR data)

Det kan imidlertid være verdt å merke seg at i bydel Frogner er det 55 færre pasienter i TSB i 2021 sammenlignet med året før. Også i bydel Grünerløkka fremkommer at det har vært en nedgang, dersom man sammenligner 2021 med tall for 2019. I bydel Sagene har det vært en liten økning antall unike pasienter, mens i de øvrige bydelene er antall relativt stabilt.

29 prosent av pasientene har i 2021 var i døgntilrettelagt behandling. Dersom man ser på antall pasienter i døgntilrettelagt behandling fremkommer at det var en nedgang i antall pasienter i 2020, mens i 2021 er antall pasienter om lag lik de andre årene. Samlet var det i Oslo 1 602 pasienter som en eller flere ganger var i døgntilrettelagt behandling i 2021.

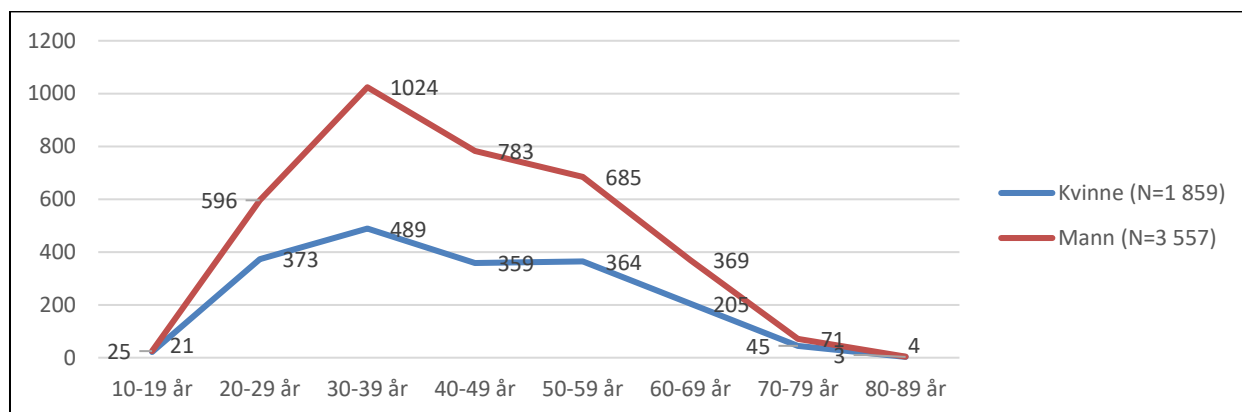

Figur 25 Antall unike pasienter i døgntilrettelagt behandling i tverrfaglig spesialisert rusbehandling i 2018 til 2021. Samlet antall unike pasienter er lavere enn summen samlet for alle bydeler, - dette fordi enkelte personer har oppgitt mer enn en bydel som sin bydel. (Kilde NPR data)

Det er en relativt markant økning i antall pasienter i døgntilrettelagt behandling i bydelene Frogner og Sagene. Også i bydel St. Hanshaugen har det vært en økning i antall pasienter fra 2020 til 2021. I bydelene Gamle Oslo

og Grünerløkka er det relativt stor nedgang i antall pasienter. I de øvrige bydelene er det relativt stabilt antall pasienter.

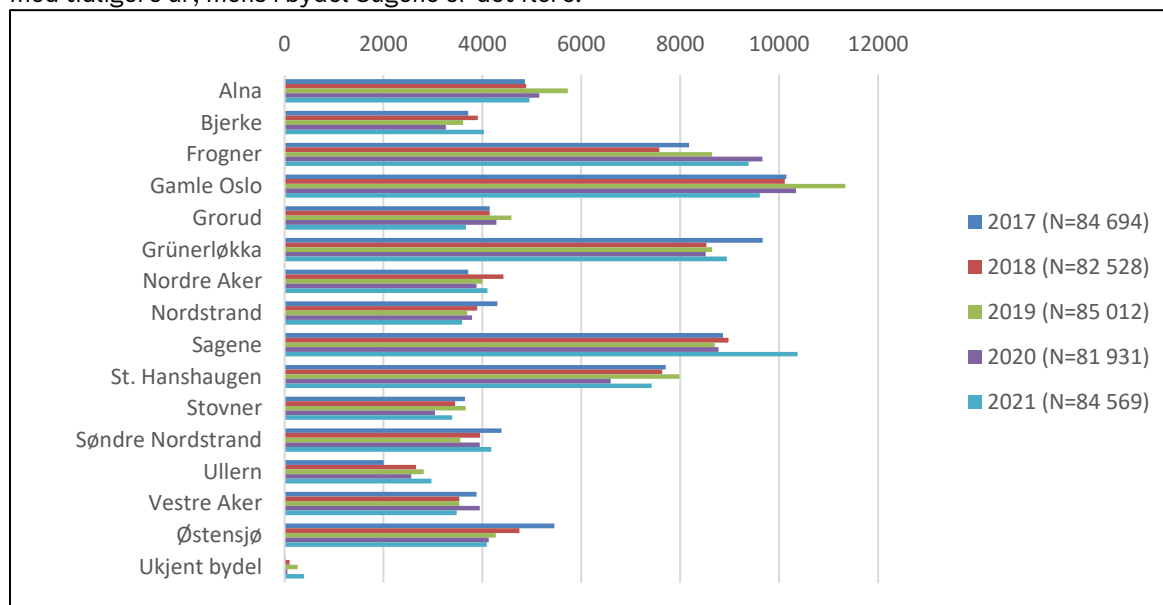
Når det gjelder kjønn og alder, er det flest pasienter i TSB i aldersgruppen 30-39 år, men relativt mange er også i alderen 20-29 og 40-49 år. 66 prosent av pasienter i TSB er menn, mens 34 prosent er kvinner. Alders- og kjønnsfordeling er lik tidligere år.

Figur 26 Alders og kjønnsfordeling av pasienter fra Oslo som mottar Tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Det mangler informasjon om kjønn og alder for 186 pasienter som har fått tilbud hos private aktører. (Kilde NPR data)

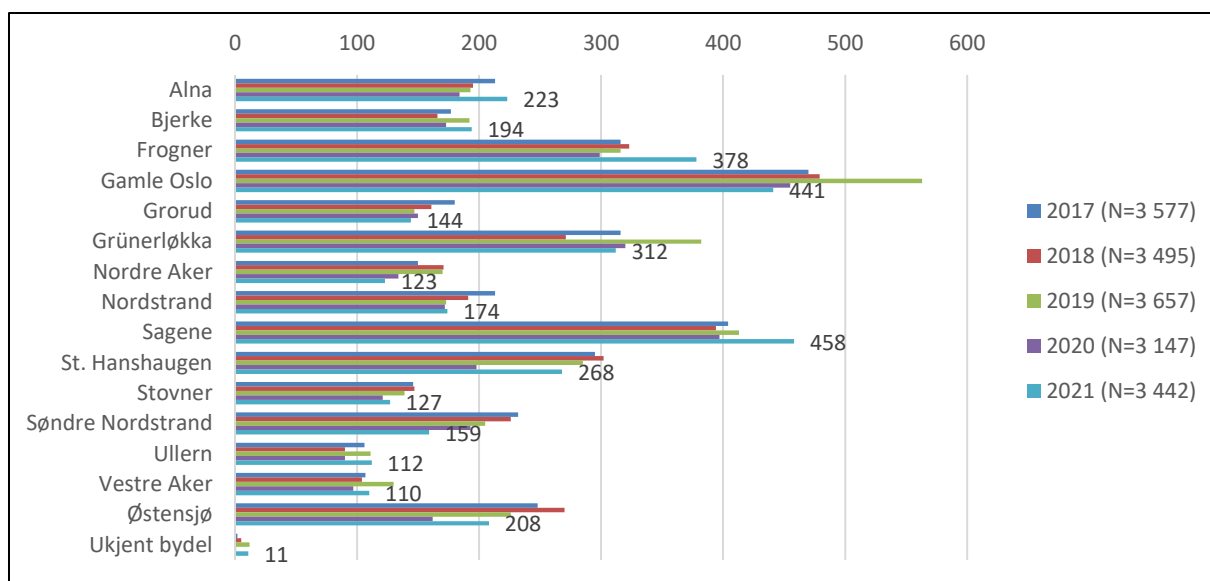
9.3 Antall opphold i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

I 2021 var det 84 500 polikliniske eller dagtilbud i TSB registrert for personer bosatt i Oslo. Det er store forskjeller mellom bydelene når det gjelder antall konsultasjoner. Personer som bor i bydel Sagene har over 10 000 konsultasjoner, mens personer som bor i bydel Ullern har noe over 2 500. Det kan være verdt å merke seg at for personer i bydel Gamle Oslo er det færre konsultasjoner i 2021 sammenlignet med tidligere år, mens i bydel Sagene er det flere.

Figur 27 Antall polikliniske konsultasjoner og dagbehandlinger i TSB i årene 2017 til 2021 fordelt bydel (Kilde NPR data)

Når det gjelder antall opphold ved døgnerbehandling var det i 2021 hadde Oslo borgere 3 442 opphold. Dette er noe flere sammenlignet med 2020, og om lag like mange som før Covid-19.

Figur 28 Antall døgnbehandling i TSB i årene 2017 til 2021 fordelt bydel (Kilde NPR data)

Som det fremkommer av figuren er det flest døgnopphold for personer som bor i bydel Sagene, som har flere døgnopphold enn tidligere år. Det er færrest døgnopphold for personer som bor i bydelene Ullern og Vestre Aker.

9.5 Utskrivningsklare pasienter innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

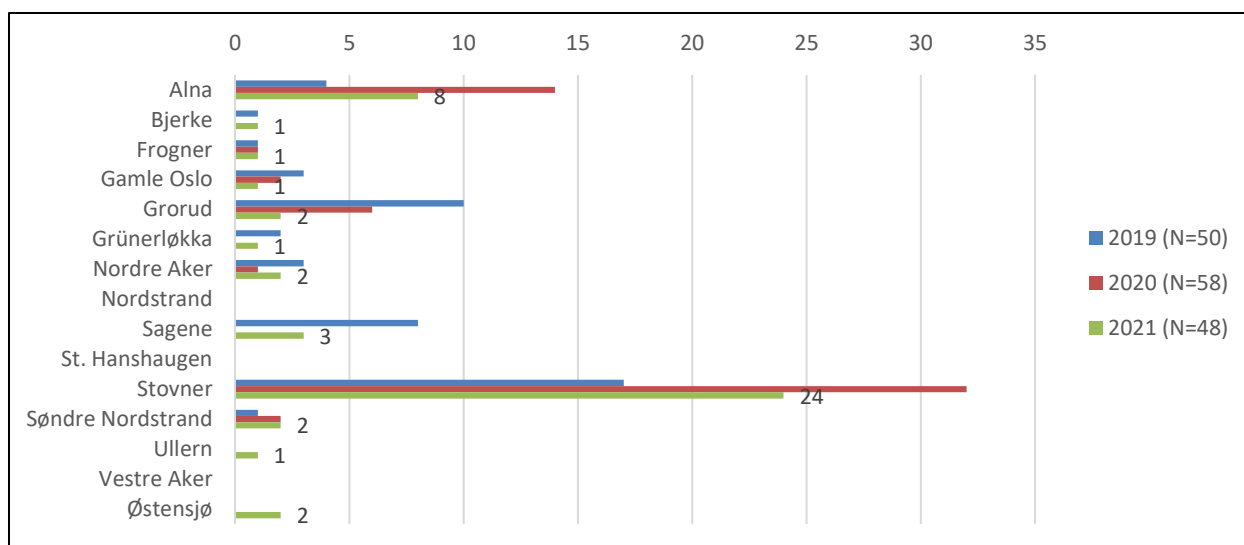
2017 ble forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter innen TSB og psykisk helsevern innført. Krav om varsling og nødvendig samarbeid mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten ble innført fra 2017, mens ikrafttredelse av betalingsplikten først ble innført fra 1. januar 2019.

I forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter §10 fremkommer: «Når en pasient er definert utskrivningsklar, jf §9, skal helseinstitusjon omfattet av spesialisthelsetjenesteloven straks varsle kommunen. Dette gjelder ikke utskrivningsklare pasienter som ikke har behov for et kommunalt helse- og omsorgstjenestetilbud». Kommunen skal så gi beskjed om de kan ta imot pasienten, og dersom kommunen ikke kan ta imot pasient skal kommunen gi beskjed om når et kommunalt tilbud er klart. Betalingsplikten inntreffer fra og med det døgnet pasienten blir meldt utskrivningsklar, jfr §12.

Tall fra Helseetaten viser at det i 2021 var 48 pasienter innen TSB som ble meldt utskrivningsklare. Antallet i 2020 var 58 meldinger om utskrivningsklare pasienter. Det er en bydel der betalingsplikten inntrådte, og det påløp betalingsplikt i til sammen fire døgn. I 2020 var antall betalingspliktige døgn ett.

Til sammenligning var antall utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern for voksne 527 pasienter i 2021, mens antallet innen somatikk/rehabilitering var over 15.000 pasienter. I psykisk helsevern var det i 2021 samlet 623 betalingspliktig døgn, noe som er 241 færre døgn enn året før. Sammenlignet med psykisk helsevern er antall pasienter som blir meldt utskrivningsklare i TSB fremdeles lave.

Dersom man ser på bydelstilhørighet for utskrivningsklare pasienter, fremkommer at det i tre bydeler ikke har vært meldt noen utskrivningsklare pasienter i TSB. Det er i bydelene Alna og Stovner det har vært registrert flest utskrivningsklare pasienter, med 32 av 48 meldte utskrivninger.

Figur 29 Antall pasienter i TSB meldt utskrivningsklare i årene 2019 til 2021 fordelt bydel (Kilde Helseetaten)

9.6 Dom psykisk helsevern

Nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern viser i årlig melding 2021 at det er stadig flere som blir dømt til tvungent psykisk helsevern. Det er grunn til å anta at flere har et rusproblem, og erfaring tilsier at bruk av rusmidler kan være en problemstilling når samfunnsvern vurderes for personer som skal overføres fra dom til tvungent psykisk helsevern døgnet, til tvungent psykisk helsevern uten døgnet.

Når det gjelder tidsubestemt særreaksjon er det 292 personer som hadde dom til tvungent psykisk helsevern i 2021, derav 179 i Helse Sør-Øst. Av disse var 104 uten døgnopphold, derav 69 personer i Helse Sør-Øst. Helse Sør-Øst har høyest prevalens, og en relativt stor andel bor i Oslo.

Tall fra Nasjonal koordineringsenhet for dom til tvungent psykisk helsevern viser at det er 24 personer i Oslo som pr mai 2022 er under aktiv gjennomføring av dom på overføring til psykisk helsevern på Lovisenberg Diakonale Sykehus, Oslo universitetssykehus og Akershus universitetssykehus. I tillegg er det under fem som er registrert som UFB eller med sperret adresse og under fem med døgnopphold ved Diakonhjemmet sykehus. Det er med andre ord mellom 26 og 34 personer som er under dom tvungent psykisk helse døgnet med bostedsadresse Oslo. Det er 29 pasienter som er dømt til tvungent psykisk helsevern og som er overført fra døgnet til uten døgnopphold spesialisthelsetjenesten. I tillegg er det under fem personer som er tilknyttet Diakonhjemmet som kommer i tillegg. Det betyr at det er mellom 30 og 34 personer som er dømt til tvungent psykisk helse og som er overført fra døgnet til uten døgnet som har bostedsadresse i Oslo.

10 Legemiddelassistert rehabilitering (LAR)

LAR-behandling i Norge

I desember 2021 var det 8 198 personer i LAR-behandling i Norge (LAR statusrapport 2/2022). Dette er en økning med 99 pasienter sammenlignet med samme tidspunkt året før. 57 prosent av pasientene fikk behandling av Helse Sør-Øst, noe som er samme andel som tidligere år. I Helse Sør-Øst var det en økning i antall pasienter frem til 2012, deretter har antall pasienter i helseregionen vært i underkant av 3 000 hvert av årene.

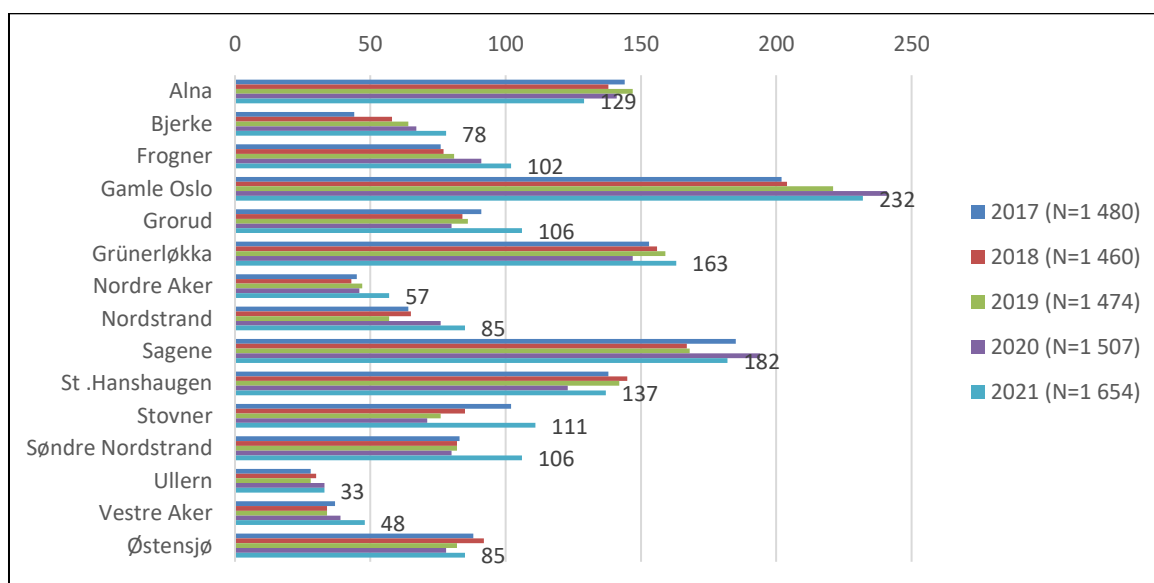
På landsbasis var det 487 førstegangsinntak og 328 re-inntak av pasienter 2021. Det er nokså stabilt antall førstegangsinntak med i overkant av 400 inntak årlig. Stigningen i antall inntak i 2020 til over 1 000 inntak, ser ut til å ha normalisert seg i 2021 (ibid).

Andelen som forblir i LAR over tid er høy. Omtrent 9 av 10 pasienter forblir i LAR. Totalt var det 616 utskrivinger i 2021, til sammenligning var det 619 utskrivinger i 2020.

Når pasienten slutter å hente medisin eller aktivt beslutter nedtrapping, vurderes dette å være selvbestemt behandlingsavbrudd. I 2021 var omlag 500 av utskrivingene selvbestemt. 60 pasienter ble avsluttet etter vedtak om medisinsk uforsvarlighet. Det var 102 pasienter som ble rapportert avsluttet på grunn av dødsfall. Andelen dødsfall er nokså konstant, men ser ut til å ha økt noe de siste årene, muligens som følge av stadig økende alder (ibid).

LAR-behandling i Oslo

I Oslo var det samlet 1 654 personer som registrert å motta LAR behandling. Det er enkelte pasienter som er registrert med bosted i flere bydeler, og noen har byttet behandlingssted fra Ahus til OUS eller omvendt. Det betyr at det er noe færre unike pasienter enn det som fremgår her. 1 254 personer fikk behandling ved Oslo universitetssykehus mens 400 personer har fått behandling ved Akershus universitetssykehus. Det er noen få flere pasienter i LAR behandling i 2021, sammenlignet med tidligere år. Den største økningen er av pasienter som mottar behandling ved Ahus som har økt fra nærmere 300 til 400 pasienter.

Figur 30 Antall pasienter i LAR behandling ved Oslo universitetssykehus (OUS) og Akershus universitetssykehus (Ahus) i årene 2017 til 2021 (Kilde OUS og Ahus)

Det er flest LAR pasienter i bydelene Gamle Oslo, Sagene og Grünerløkka. Færrest LAR pasienter bor i bydelene Ullern og Vestre Aker.

I de aller fleste bydelene har det vært en økning eller om lag like mange LAR pasienter sammenlignet med tidligere år. Det har vært en økning i antall pasienter i LAR i bydelene Grorud, Stovner og Søndre Nordstrand. Det er noe færre pasienter i LAR i bydelene Alna, Gamle Oslo og Sagene sammenlignet med 2020.

11 Byomfattende lavterskeltjenester

Oslo kommune har over mange år hatt en opphopning av storbyproblematikk, deriblant åpne rusmiljøer. I handlingsplan for sentrumsarbeidet som hadde oppstart i 2011, er det overordnede målet: å oppløse de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum gjennom helse- og sosialpolitiske virkemidler og kontrolltiltak. Oslo kommune har ansvaret for de helse- og sosialfaglige tjenestene, mens politiet har ansvar for kontrolltiltakene.

De åpne rusmiljøene har forflyttet seg og variert i størrelse siden oppstarten av sentrumsarbeidet. Det tyngste rusmiljøet har forflyttet seg fra Jernbanetorget til Skippergata, og de seneste årene til Oslo sentrum øst, herunder områdene i Brugata og Storgata. Det åpne rusmiljøet som oppholdt seg i Vaterland og nedre del av Akerselva, har eksistert i hele perioden. Typisk for de geografiske områdene rusmiljøene har hatt tilhold i de senere år, er nærheten til lavterskeltilbud i Oslo sentrum.

I dette kapitlet vil først bruk av lavterskel helsetjenester presenteres, deretter vil bruk av andre byomfattende og sentrumsnære lavterskeltjenester synliggjøres.

11.1 Lavterskel helsetjenester

Feltpleietjenester

Gjennom feltpleieordningen tilbys basale og spesifikke helsetjenester til personer med rusproblemer med vekt på smittevern, overdoseforebygging, vaksinasjon og generell helseoppfølging. Tjenestene tilbys ved Prindsen mottakssenter, Frelsesarmeens feltpleie i Urtegata og Sykepleie på Hjul. Helsetjenester ved akutt- utrednings- og videreformidlingsenhetene i VEL inkluderes her som en del av feltpleietjenester i VEL, til tross for at det ansees å være en del av den tverrfaglig oppfølgingen beboere får.

Det foreligger ingen samlet oversikt over hvor mange personer som mottar feltpleietjenester, kun antall som mottar tjenester fra henholdsvis feltpleietjenestene i Velferdsetaten (VEL), Sykepleie på Hjul og fra Frelsesarmeens feltpleie i Urtegata.

Samlet har det vært utført nesten 12 000 konsultasjoner ved feltpleiestasjonene i VEL, Urtegata og Sykepleie på Hjul. Ved feltpleien i VEL var det i 2021 723 pasienter, mens det ved feltpleien i Urtegata var 618. Det foreligger ikke tall for unike pasienter for Sykepleie på Hjul.

	2017		2018		2019		2020		2021	
	Kons.	Pasienter	Kons.	Pasienter	Kons.	Pasienter	Kons.	Pasienter	Kons.	Pasienter
Feltpleie VEL	6 346	957	6 923	907	6 595	902	12 266	926	5 799	723
Feltpleie Urtegata	3 952	539	4 086	562	4 422	660	3 892	577	5 466	618
Sykepleie på Hjul					668		719		519	
Samlet	10 298		11 010		11 985		16 877		11 784	

Figur 31 Oversikt over antall pasienter og konsultasjoner ved feltpleiestasjonene i VEL, feltpleien i Urtegata og Sykepleie på hjul i årene 2017 til 2021 (Kilde VEL)

Som det fremgår av oversikten har det vært færre feltpleiekonsultasjoner i VEL i 2021 sammenlignet med året før. Antall konsultasjoner var også noe lavere enn i årene 2017 til 2019. Noe av dette har sammenheng med at 2021 fremdeles var et noe annerledes år for feltpleietjenestene i VEL på grunn av pandemien. Sykepleieressurser har i en viss utstrekning måttet omprioriteres for å håndtere arbeidsoppgaver knyttet til håndtering av Covid-19. Dette gjelder både sykepleiere ved feltpleien og øvrige helseansatte i etaten. På grunn av smittevern har feltpleien ved Prindsen mottakssenter i noen perioder hatt begrenset tilbud. I tillegg til dette har det vært igangsatt ombygging av feltpleien ved Prindsen mottakssenter, noe som har medført redusert virksomhet. Mye av forskjellene mellom 2020 og 2021 har imidlertid sammenheng med at helsepersonell ved akutt- utrednings og videreformidlingsenhetene i tillegg feltpleiekonsultasjoner, også har fulgt opp beboernes helsesituasjon for å tidlig kunne

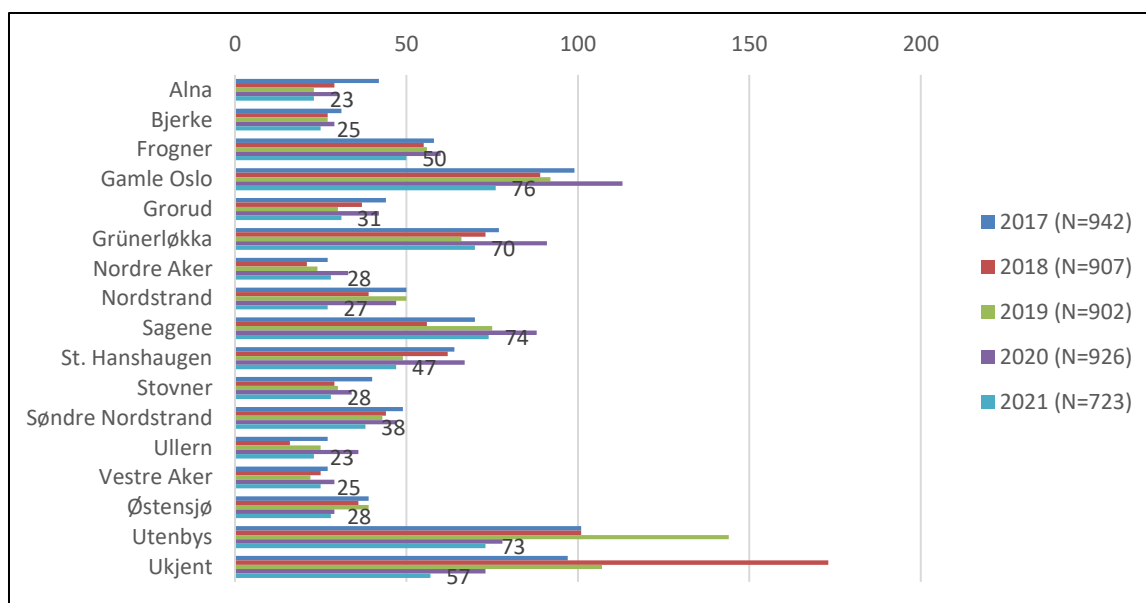
forebygge og håndtere smitte. Ved Dalsbergstiens hus er dette ført som konsultasjoner, mens det ikke er ført slik ved de øvrige utrednings- og videreformidlingsenheten.

	Antall konsultasjoner		
	2019	2020	2021
Feltpleie Prindsen	3 035	3 249	2402
Feltpleie Dalsbergstiens hus	1 039	6410*	1389
Feltpleie Fredensborg hus	939	964	580
Feltpleie Marcus Thranes hus	826	1 227	760
Feltpleie Thereses hus	90	84	71
Feltpleie Liakollen mestringsenhet	666	332	597
Totalt	6595	12266	5799

Figur 32 Antall feltpleiekonsultasjoner ved feltpleiestasjonene i VEL i 2019 og 2021 (Kilde VEL)

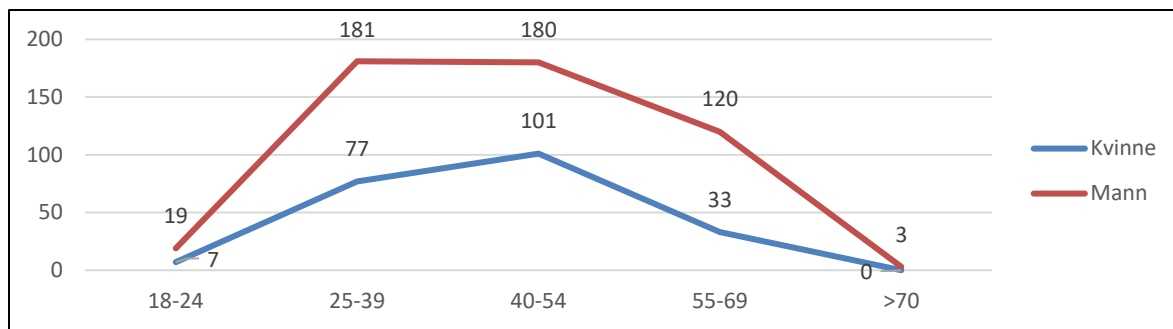
*Det fremgår at det i VEL har vært 12 266 konsultasjoner i 2020. Om lag halvparten av disse har vært ved feltpleiestasjonen ved Dalsbergstiens hus. Mange av disse er ikke ordinære feltpleiekonsultasjoner, men daglig helseoppfølging av alle beboere som en del av Covid-19-oppfølging. De andre feltpleiestasjonene har valgt å dokumentere dette på annen måte, slik at antall konsultasjoner er konsultasjoner og ikke daglig helseoppfølging

I 2021 var det ved feltpleietjenestene i VEL 723 personer som en eller flere ganger benyttet seg av tilbudet. Som det fremgår av figuren under er det flest antall personer fra bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene. Det er verdt å merke seg at det har vært en ytterligere reduksjon i antall personer som ikke har bostedsadresse i Oslo eller har ukjent bostedsadresse sammenlignet med tidligere år. Sammenlignet med 2019 har det vært om lag hundre færre personer med bostedsadresse utenfor Oslo og ukjent bostedtilhørighet, sammenlignet med 2020 og 2021. Det betyr at om lag halvparten av nedgangen av antall personer, omhandler personer med ukjent eller utenbys bostedsadresse. Nedgang i antall personer med bostedsadresse i Oslo er ganske stor, med om lag seksti færre personer i 2021 sammenlignet med 2019.

Figur 33 Antall personer fordelt bydel som har mottatt feltpleietjenester i VEL i årene 2017 til 2021 (Kilde VEL)

Nærmere 70 prosent av pasientene ved feltpleien i VEL er menn. Det er få personer under 24 år og over 70 år som oppsøker feltpleien. Det er flest personer i aldergruppen 40 til 54 år. Dette gjelder særlig for kvinner. Gjennomsnittlig antall konsultasjoner pr år øker med alder, med unntak av for de få personene som er over 70 år som oppsøker feltpleien.

Figur 34 Antall personer som har hatt feltpleiekonsultasjoner i VEL i 2021 fordelt kjønn og alder (kilde VEL)

Det er stor variasjon i antall konsultasjon pr person. Det er 15 personer som har hatt mellom 40 og 96 konsultasjoner i løpet av 2021, samlet har de hatt 890 konsultasjoner. Majoriteten av de som oppsøker feltpleien har imidlertid mellom en til fem konsultasjoner.

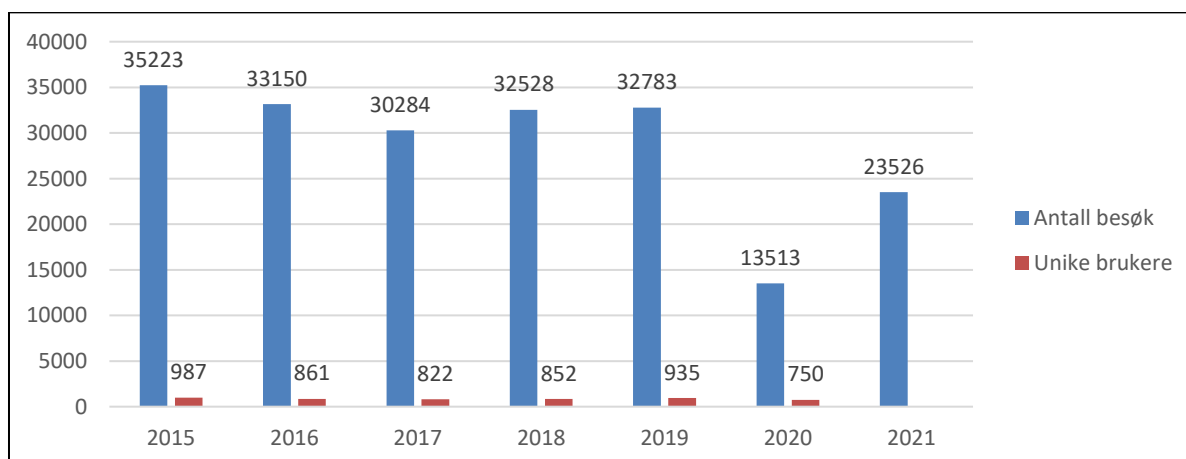
Brukerrom ved Prindsen mottakssenter

Brukerromslov- og forskrift trådte i kraft den 01. januar 2019. Lovendringen tilrettela for utvidelse av tilbudet gjennom å åpne opp for inntak av flere typer narkotiske stoffer og mulighet for å innta disse på andre måter, mot tidligere kun heroin inntatt som injeksjon. Fra 1. april 2019 har personer som inntar flere rusmidler enn heroin, eventuelt heroin i kombinasjon med andre rusmidler blitt registrert. Fra 2020 ble inhalasjonsrom ved Brukerrommet åpnet. Intensjonen er å bistå brukerne til å endre rusmiddelbruken til mindre skadelige inntaksmåter.

Fra august 2020 og gjennom hele 2021 har Brukerrommet holdt åpent, men tidvis med redusert kapasitet og antall plasser på inntaksrom for å overholde smittevernhensyn mtp avstand. Dette gjør at antall besøk har vært redusert sammenlignet med årene før Covid-19.

Det var i 2021 23 526 besøk ved Brukerrommet. Av disse var det 1 943 inhalasjoner, mens det var 21 280 injeksjoner. De resterende 165 inntakene var enten nasalt eller rektalt. Som det fremgår av figuren under var det flere besøk i 2021 sammenlignet med året før, men færre enn før Covid-19.

Endringer i hvordan Brukerrommet «arbeidsflyten» i i fagsystemet som har medført noe annen registreringspraksis, har ført til at det for 2021 ikke er mulig å ta ut oversikt over antall unike besøkende. Det fremgår av årsrapporten at det hver av månedene i snitt har vært nærmere 340 unike besøkende pr måned. Noen flere i siste halvdel av 2021, sammenlignet med første halvdel.

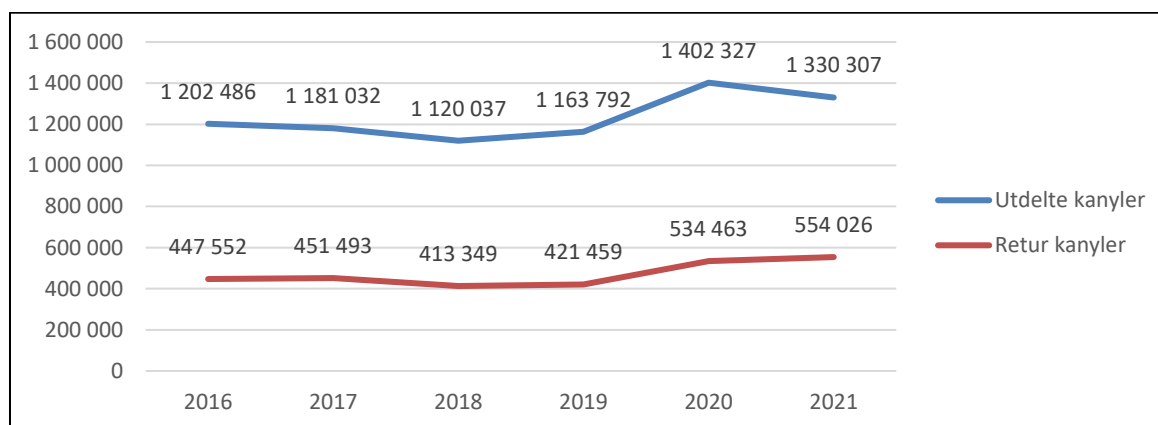
Figur 35 Antall besøk og antall unike brukere ved Brukerrommet i perioden 2015 til 2021 (Kilde VEL)

Det var i 2021 93 ikke-dødelige overdoser på Brukerrommet. Til sammenligning var det 306 overdoser i 2019⁷.

Utdeling av brukerutstyr ved Prindsen mottakssenter

Det deles ut brukerutstyr i de fleste bydeler og ved lavterkseltjenester for personer i aktiv rus. I tillegg deles det ut brukerutstyr ved rusinstitusjoner i VEL der beboere er i aktiv rus. Dette gjør at vi ikke har en helhetlig oversikt over hvor mye utstyr som blir delt ut i Oslo.

I 2021 ble det utdelt totalt 1 330 307 kanyler og 27 867 pakker med folie for inhalasjon av heroin ved smittevernsutdelingen ved Prindsen mottakssenter. 554 026 kanyler kom i retur. Benyttes returordningen, får man med seg mer nytt utstyr enn om man kun henter.

Figur 36 Utdeling og retur av kanyler ved Prindsen mottakssenter i årene 2016 til 2021 (Kilde VEL)

Fra og med 13.03.20 ble det besluttet å dele ut full pakke brukerutstyr på grunn Covid-19pandemi. Fullt brukerutstyr innebærer at brukerne får alt han/hun trenger for en injeksjon: saltvann, filter, askorbinsyre og kokeskje. Tidligere har man ved utdeling fått sprøyte, kanyle og injeksjonstørk. Det ble gjennom året delt ut 125 999 pakker fullt brukerutstyr.

Det ble delt ut 268 nalokson nesepray mot opiat overdose til bruk ved kameratredning

Legemiddelassistert skadereduserende substitusjonsbehandling (LASSO)

LASSO driftes i et samarbeid mellom Oslo kommune, VEL og Oslo universitetssykehus, seksjon ruspoliklinikker. LASSO har vært i utvikling de siste årene, og har i dag et bredt tilbud om ulike substitusjonslegemidler. Dette har bidratt til at det har vært et økende antall pasienter i LASSO de siste årene, selv om tallene for 2021 er noe lavere enn det de var i pandemiåret 2020.

LASSO har i 2021 hatt to behandlingsløp. Et med Buprenorfin som er utenfor LAR og et med Metadon og Bupival som krever rettighetsvurdering før oppstart. Det siste løpet er tilgjengelig for personer i OUS opptaksområde. 2021 er det første året LASSO har hatt lege på fulltid gjennom hele året. I 2022 har LASSO hatt et forsøk med å kunne gi alle substitusjonsmedikamenter uten rettighetsvurdering i LAR før oppstart.

⁷ En overdose på Brukerrommet innebærer respirasjonsstans eller nedsatt respirasjon og bevissthet. Personalet ved Brukerrommet utfører førstehjelp og personen som er gått i overdose blir ventilert/ gitt pustehjelp, ambulanse tilkalles og opiatmotgift i form av Nalokson administreres. Alle som gjennomgår en overdose på Brukerrommet tilbys å bli med ambulansen til observasjon ved Legevakten eller direkte til Rusakuttmottaket ved Aker sykehus. Om dette avslås av brukeren, vil vedkommende kunne oppholde seg i lokalene under tilsyn frem til de forlater lokalene selv.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Henvendelser	118	154	178	219	218	127
Tiltak	145	218	282	439	534	252
Antall pasienter	78	102	123	146	177	136
Antall nye pasienter	40	61	59	67	81	80

Figur 37 Antall personer og behandling i LASSO i årene 2016 til 2021 (Kilde VEL)

I 2021 var det 136 pasienter som mottok substitusjonsbehandling ved LASSO. Dette er et lavere antall pasienter enn i 2020. Dette kan skyldes at det var flere som kom inn i behandling i forbindelse med smittevernstiltak i starten av 2020. Flere ønsket å være på substitusjonsbehandling i tilfelle de skulle havne i karantene. Det var også frykt for at stengte grenser skulle føre til at det ble mindre rusmidler tilgjengelige på det illegale markedet. Det er 80 personer som ikke tidligere har hatt oppstart i LASSO, noe som er noe omtrent det samme som året før.

I 2021 var gjennomsnittsalderen 38 år og andelen kvinner var 20 prosent. Det er noe lavere andel kvinner i tillegg til at gjennomsnittsalderen er et år lavere enn året før.

27 personer ble overført til ordinær LAR behandling i 2021.

HCV klinikk

Hepatitt C-klinikken åpnet våren 2013 som et samarbeidsprosjekt mellom Velferdsetaten, Akershus universitetssykehus (Ahus) og Frelsesarmeen, og har siden oppstart testet 1 155 personer, hvorav 565 (49 prosent) har testet positivt for hepatitt C-infeksjon. 429 individer har siden oppstart fått initiert behandling gjennom hepatitt C-klinikken, hvilket gir et behandlingsopptak på 76 prosent. En stor andel av de testede som ikke har fått behandling ved Hepatitt C-klinikken, har mottatt behandling i spesialisthelsetjenesten.

Hepatitt C-klinikken har i 2021 screenet 266 nye personer for HCV-infeksjon. Dette er en økning fra 158 i 2020. Antall behandlinger har gått ned til 63 fra 73 i 2020. Årsaken til nedgangen regnes som delvis pandemirelatert, men forklares også med at man med fallende forekomst må teste flere for å finne de med kronisk infeksjon. Det gjenspeiler også at pasientene klinikken nå behandler krever tettere oppfølging.

Gatehospitalet

Gatehospitalet er et heldøgns helse- og omsorgstilbud med totalt 24 plasser der de tilbyr tilrettelagt sykehusbehandling, medisinsk døgnspleie og palliativ behandling til rusmiddelbrukere som har store og sammensatte somatiske helseproblemer. De 24 plassene er fordelt mellom ni plasser i egen mannsavdeling, åtte plasser i avdeling for kvinner, syv plasser i avdeling for begge kjønn og tre plasser forbeholdt personer som har behov for palliativ behandling.

Covid- 19 påvirket også driften i 2021. For å ivareta godt smittevern, håndtere isolasjon og karantene i påvente av prøvesvar, ble 4 av 24 sengerom forbeholdt slusehåndtering.

I 2021 ble det registrert 7 449 liggedøgn, som er på samme nivå som før covid- 19. Med 20 sengeplasser i aktivt bruk gir dette en beleggsprosent på 101 prosent. Totalt hadde Gatehospitalet 205 pasienter, fordelt på 133 menn og 72 kvinner. Dette gir gjennomsnittlig antall liggedøgn per pasient på 31 døgn. Tre pasienter fikk et individuelt, palliativt tilpasset, tilbud.

Pasientgruppen fordelt etter kjønn og alder holder seg relativt stabil fra året før. 65 prosent av pasientene er i aldersgruppen 41-59 år, og andelen menn utgjør 65 prosent mens kvinner utgjør 35 prosent. Gatehospitalet erfarer en økning av personer over 60 år. Antall pasienter er doblet siden 2019, og fra 2020 til 2021 er det en økning fra 29 til 36 pasienter i denne aldersgruppen.

Når det gjelder brukergruppen, ser Gatehospitalet samme tendenser som rapportert tidligere år; pasientgruppen har mer behov for kompleks helsehjelp enn tidligere som følge av somatisk sykdom. Flere av pasientene opplever nyresvikt og har behov for dialyse, og det er en økning i palliative henvendelser som følge av kreft og nyresykdom. Videre er pasientene eldre og mer preget av somatisk sykdom.

11.2 Byomfattende og sentrumsnære lavterskeltilbud

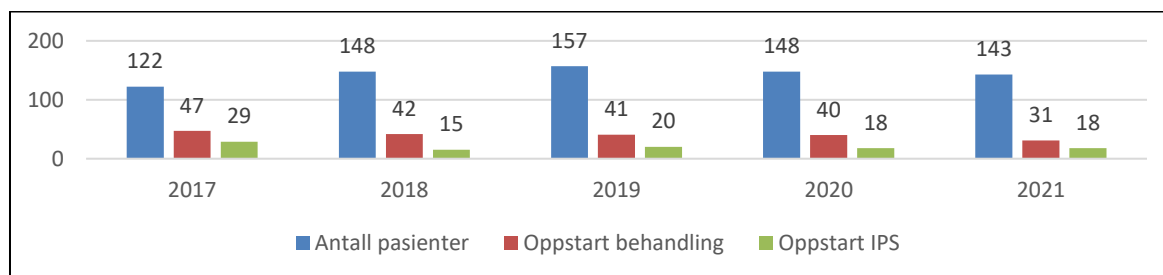
Både Velferdsetaten og frivillig og ideelle aktører har opprettet lavterskeltjenester i sentrum. I det følgende vil bruk av disse lavterskeltiltakene presenteres.

Lavterskeltiltak i sentrum i regi av Velferdsetaten

Velferdsetaten har to lavterskeltiltak i sentrum: Prindsen mottakssenter og Oslo kommunale ruspoliklinikk (OKR). Bruk av Prindsen mottakssenter ble presentert i forrige avsnitt. I dette avsnittet vil derfor kun bruk av OKR presenteres.

Oslo kommunale ruspoliklinikk

OKR tilbyr poliklinisk rusbehandling i form av samtaler og oppfølging av jobbspesialist for personer med rusproblemer. Både personen selv eller bydel, spesialisthelsetjeneste, kriminalomsorg, VEL eller andre samarbeidspartnere kan henvise. I 2021 var det 143 personer som gikk i behandling ved OKR. Dette er om lag samme antall pasienter som de tidligere årene.

Figur 38 Antall pasienter, antall nye pasienter og oppstart IPS ved Oslo kommunale ruspoliklinikk 2017 til 2021 (Kilde VEL)

Det er i hovedsak pasienten selv, tiltak/tjenester i VEL og ansatte i bydel som henvender seg til OKR for behandlingstilbud. Det kommer også noen henvendelser fra spesialisthelsetjenesten, og noen få fra kriminalomsorgen. I 2021 mottok OKR 62 henvisninger, der halvparten startet opp behandling. Årsaken til at såpass mange ikke starter opp behandling er at søknaden ble trukket, pasienten ble vurdert utenfor målgruppe eller pasienten ikke møtte til inntakssamtale.

Pasienter ved OKR får tilbud om arbeidsrettet rusbehandling (IPS) som en del av oppfølgingen (antall som har fått tilbud om IPS er beskrevet i kapittel 7).

Lavterskeltiltak i sentrum i regi av frivillige og ideelle organisasjoner

De fleste lavterskeltiltak i regi av frivillige og ideelle organisasjoner har personer som bruker illegale rusmidler og/eller alkohol som målgruppe. De fleste tilbudene er lokalisert i et begrenset geografisk område, rundt Skippergata, Tollbugata, Storgata og Urtegata. Det er få av disse tiltakene som ligger i ordinære bomiljøer.

For 2021 mottok mange frivillige og ideelle aktører midler gjennom Oslo kommune «Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet». Samlet ble det fordelt nesten 137 mill NOK til frivillige og ideelle aktører innen helse- og sosialområdet. 20 organisasjoner mottok 35,6 millioner kroner til 27 ulike tilbud til personer med rusproblemer gjennom tilskuddordningen, noe som utgjorde rundt 26 prosent av hele tilskuddspotten (se vedlegg for oversikt over tilskuddsmottakere i 2021).

Væresteder for personer med rusproblemer i Oslo sentrum

Væresteder som er lokalisert i Oslo sentrum og som driftes av frivillige/ideelle aktører tilbyr måltider og sosionomtjeneste med råd og veiledning til personer med rusproblemer. Noen tilbyr også dusj og deler ut klær. I forbindelse med årlig søknad om tilskudd fra Oslo kommune rapporterer tiltakene på antall brukere. Værestedene registrerer ikke besøkende, så tallene er kun et anslag fra tiltakets side.

Organisasjon	Antall unike brukere	Antall unike brukere fra Oslo
Kirkens Bymisjon, Møtestedet	2 000	1 750
Frelsesarmeen, Fyrlyset	*	*
Blå Kors kontaktsenter	2 054	1 669
Evangeliesenterets kontaktsenter	**	**
Maritakafeen	2 000	1 500

Figur 39 Antall brukere av væresteder i regi av frivillig/ideell sektor (Kilde VEL basert på rapportering fra organisasjonene)

*Fyrlyset anslår et gjennomsnittlig besøk på 150 personer per dag, men oppgir ingen tall på unike brukere.

**Evangeliesenterets kontaktsenter anslår et gjennomsnittlig besøk på 401 personer per åpningsdag fra en telling i 2019, men oppgir ingen tall på unike brukere.

Gatejuristen/Gatas økonomi

Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo etablerte i 2004 virksomheten Gatejuristen. I 2021 omfattet virksomheten i Oslo tilbud til to målgrupper; mennesker som har eller har hatt et rusproblem og barn og unge under 25 år. Gatejuristens samfunnsoppdrag er å bidra til å bedre levekår for utsatte grupper gjennom fri rettshjelp, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid (Gatejuristens årsrapport for 2021)

Covid-19pandemien har medført at Gatejuristen i perioder har måttet legge om driften ut fra smittesituasjon og fysisk tilstedeværelse, som har påvirket muligheten til oppsøkende virksomhet på institusjoner, behandlingssteder og gatenært arbeid for å nå ut tilmålgruppen med rusutfordringer som før pandemien. Tross pandemi, har mange fått bistand fra Gatejuristen i 2021. I 2021 fikk 1026 klienter i Gatejuristens målgrupper rettshjelp i 1 538 saker. Dette er en økning fra 2020, hvor 694 klienter fikk bistand i 1 255 saker (ibid).

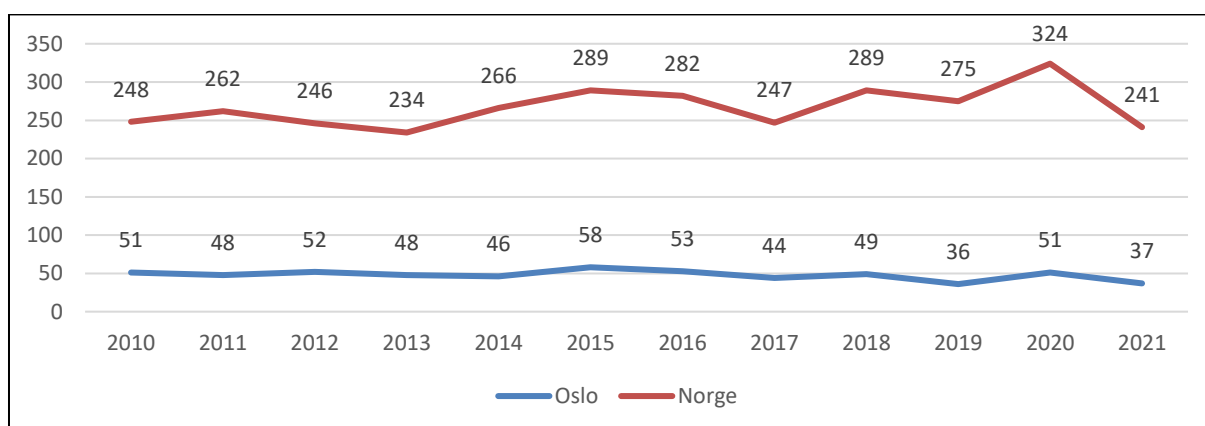
For målgruppen personer som har eller har hatt rusproblemer er antall saker for Gatejuristen Oslo 690 saker og 454 klienter. Gatejuristen har i sin årsrapport utarbeidet statistikk over hovedsaksområder samlet for målgruppen rus som omfatter hele virksomheten. Det framgår at flest saker omhandler gjeld/pengekrav, deretter erstatning/forsikring, trygderett, sosialrett, straffe-/politi- og fengselsrett, helse rett og boligrett (ibid).

Gatejuristen erfarer at mange med rusutfordringer ofte kan ha vanskeligheter med oppsøke det ordinære hjelpeapparatet og benytte seg av andre rettshjelpstilbud, og at mange er avhengig av oppsøkende virksomhet for å komme i kontakt med rettshjelpere for å få nødvendig juridisk bistand. Gatejuristen trekker fram i sin årsrapport at mange i målgruppen ikke har tilgang til eller mestrer digitale hjelpemidler, og at disse får ekstra store utfordringer når systemer endres, og mye av kommunikasjonen med det offentlige skal skje digitalt, noe som ble forsterket for flere under pandemien. (kilde: Gatejuristens årsrapport for 2021)

12 Overdoser

I 2021 var det 241 narkotikautløste dødsfall i Norge, noe som er det laveste antall som har dødd av overdoser siden 2013. I 2020 var det 324 narkotikautløste dødsfall (Folkehelseinstituttet). Det er mulig at det høye tallet i 2020 og det lave i 2021 er knyttet til en tilfeldig variasjon, men nedgangen i 2021 er noe større enn forventet ut fra en slik forklaring. Folkehelseinstituttet gir uttrykk for at økningen i 2020 og nedgangen i 2021 kan ha sammenheng med at tiltakene for personer med rusproblemer var åpnet igjen, etter at de hadde vært stengt i deler av det første pandemiåret. De mener også at planmessig arbeid med økende vekt på forebygging og behandling av overdoser kan ha påvirket tallene for 2021 i positiv retning (ibid).

Det var totalt 37 narkotikautløste dødsfall der avdøde hadde bostedskommune Oslo. Som det fremgår av figuren under er det laveste antall overdosedødsfall i Oslo i 2019 og 2021.

Figur 40 Antall narkotikautløste dødsfall i Norge og Oslo fra 2010 til 2021 (Kilde Folkehelseinstituttet)

Folkehelseinstituttet har skilt mellom den kommunen den avdøde bor i og den kommunen de narkotikautløste dødsfallet skjedde. I 2021 var det 37 narkotikautløste dødsfall der avdøde hadde bostedskommune i Oslo, mens det samlet var 46 personer som døde av overdoser mens de oppholdt seg i Oslo kommune. Det betyr at ni personer døde av overdoser i Oslo, men hadde annen bostedskommune.

Gjennomsnittsalderen til de som dør hvor dødsfallet er utløst av narkotika, har økt jevnt fra 36 år i 2006 til 45 år i 2021. I 2021 var gjennomsnittsalderen for menn 42 år og for kvinner 50 år.

I 2021 var 83 prosent av dødsfallene knyttet til bruk av opioider. Opioider som morfin, kodein og oksykodon o.l var hyppigste hovedintoksikant med 63 dødsfall. Overdoser med heroin forårsaket 55 dødsfall og syntetiske opioider 41 dødsfall.

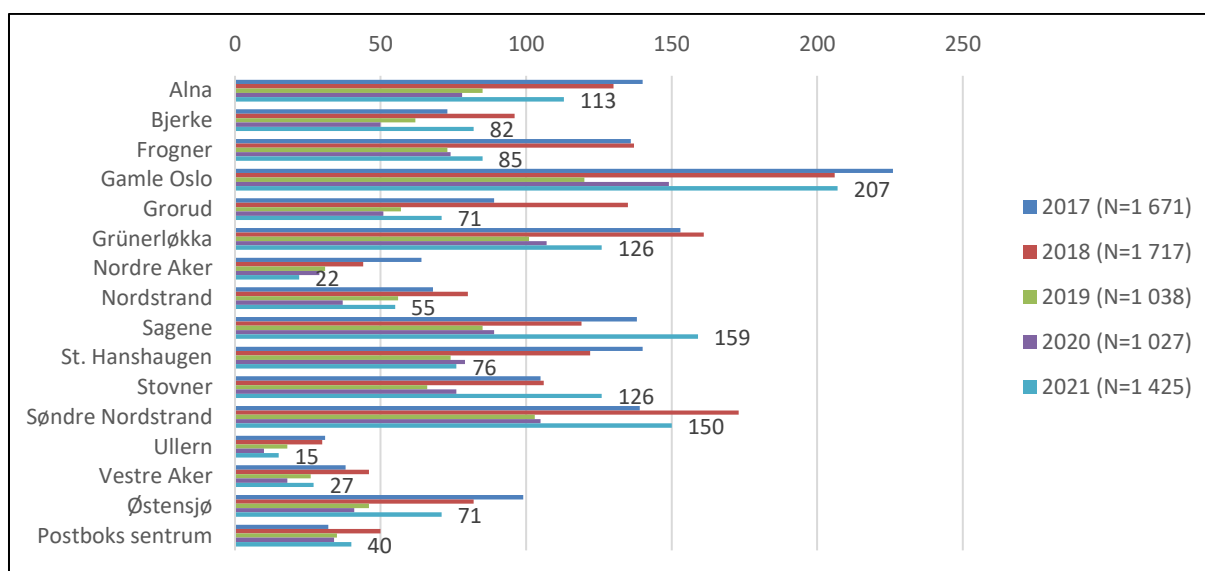
Av de 241 dødsfallene i 2021 var 191 dødsfall forgiftninger uten intensjon, 32 forgiftninger med intensjon og 17 dødsfall hvor psykiske lidelser og adferdsforstyrrelser som følge av rusmiddelbruk var dødsårsak. Denne fordelingen har holdt seg relativt stabil de siste årene (ibid).

13 Innsettelse og sanksjoner

I SERAF Rapport 2/2016 «Rusmiddelbruk og helsesituasjon blant innsatte i norske fengsel» fremgår at en betydelig andel av innsatte har eller har hatt rusproblemer. I en seksmåneders periode før innsettelsen hadde halvparten brukt narkotika og/eller medikamenter daglig for å oppnå rus. SERAF konkluderer med at innsatte i norske fengsel utgjør en gruppe som har behov for betydelige tiltak innen somatisk helse, psykisk helse og rusbehandling.

SERAF Rapport 3/2021 «Bruk, besittelse og ruspåvirket kjøring blant innsatte i Norske fengsel 2000 – 2019» viser at 40 prosent av alle soninger i norske fengsler over en 20-års periode inkluderer domfellelser som kan gi indikasjon på personens eget bruk av rusmidler. De aller fleste som soner på grunn av lovbrudd knyttet til bruk- og besittelse soner samtidig dommer for andre lovbrudd.

I 2021 ble 1 425 personer tilhørende i Oslo innsatt i fengsel. Det samme tallet for 2020 var 1 045 personer, mens det i 2018 var 1 717 personer. Figuren under viser at det har vært en økning i antall innsatte med tilhørighet i nesten samtlige bydeler i Oslo dersom man sammenligner de to siste årene.

Figur 41 Antall innsatte i fengsel per bydel i 2017 til 2021 (Kilde Kriminalomsorgen)

Det er store variasjoner mellom bydelene for hvor mange med registrert bostedsadresse i bydelen som ble innsatt i fengsel i 2021. Bydel Gamle Oslo, Sagene og Søndre Nordstrand har høyere antall innsettelse i fengsel enn de øvrige bydelene. Bydelene Nordre Aker, Ullern og Vestre Aker har lavere antall innsatte.

Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND)

Narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) er et alternativ til ubetinget fengselsstraff for personer med rusproblemer som dømmes for kriminalitet knyttet til rusbruk. Den som dømmes må være motivert og ønske å gjøre en innsats for å bli rusfri og gjøre endringer i livet. ND-programmet er individuelt tilrettelagt. Innholdet er knyttet til rusbehandling, utdanning, opplæring, arbeid, fysisk helse, psykisk helse, kriminalitetsforebygging, nettverk, økonomi, fritid osv., og skal være rehabiliterende og kriminalitetsforebyggende. Til forskjell fra andre straffereaksjoner følger domstolene opp den domfelte gjennom straffegjennomføringen, med hyppige møter der en dommer fører kontroll med at vilkårene blir overholdt og at det er progresjon i rehabiliteringen.

I Oslo er det etablert et eget ND-senter som er ansvarlig for personundersøkelser og gjennomføringer av dommer, mens det i resten av landet er friomsorgskontorene som er ansvarlige (Kriminalomsorgen 2021).

I 2019 ba påtalemyndigheten om personundersøkelse i 44 saker, mot 24 i 2020 og 26 i 2021. Oslo ND-senter erfarer at nedgangen i hovedsak må tilskrives Covid-19-pandemien. Uavhengig av oppstartsår var det 104 aktive ND dommer i 2021.

14 Barn og unge

Sammenlignet med voksne personer som mottar tjenester på grunn av rusmiddelbruk, er det samlet mindre statistikk som omhandler barn og unge i Oslo, og hvilke tilbud/tiltak de mottar. Dette gjelder spesielt for personer under 18 år. Majoriteten av de rusforebyggende tiltakene rettet mot barn og unge er organisert i bydelene, og det føres ingen byomfattende helhetlig statistikk for disse tiltakene.

14.1 Barn og unges bruk av rusmidler

«Ung i Oslo» er Ungdata-undersøkelsen for Oslo. Dette er en av landets største spørreundersøkelser blant ungdom og utføres av Velferdsforskningsinstituttet NOVA på oppdrag fra Oslo kommune. Undersøkelsen gjennomføres hvert tredje år. Den siste «Ung i Oslo»-undersøkelsen er fra 2021, og gir et bredt innblikk i Osoulungdoms opplevelse av egen hverdag og levekår. I tillegg til å spørre om rus har undersøkelsen spørsmål om levekår, trivsel, idrett, forhold til foreldre og skole med mer.

Rusmiddelvanene til ungdom i Oslo har på enkelte områder endret seg fra 2018 til 2021. Blant gutter har både alkohol- og cannabisbruken gått ned. Blant jenter ser vi en økning i andelen som oppgir at de har vært beruset på alkohol, og det har vært en svak økning i bruken av cannabis. Andelen som har prøvd narkotiske stoffer som MDMA og kokain, har økt svakt fra 2018 til 2021 (Bakken 2021).

14.2 Barnevernsmeldinger til bydelenes barneverntjenester

I Norge har antall bekymringsmeldinger mottatt av barneverntjenesten vært mellom 57 000 og 58 000 i 2018 og 2019. I 2020 var det en stor økning til 86 300, mens det i 2021 var 84 400. Det har vært en nedgang på om lag 1 900 bekymringsmeldinger fra 2020 til 2021 i Norge. Det er barnevernstjenesten i fylkene Oslo og Viken som får flest bekymringsmeldinger.

Totalt mottok barneverntjenesten i Oslo over 9 500 bekymringsmeldinger i 2021. Dette er lavere antall bekymringsmeldinger enn foregående år. I 2019 var det tilsvarende tallet bekymringsmeldinger 6 500. Som det fremgår av tabellen nedenfor går de aller fleste meldingene til undersøking, men det var 931 meldinger i 2021 som ble henlagt.

	2018	2019	2020	2021
Antall meldinger Oslo	6 784	6 456	10 229	9 564
Til undersøking	5 907	5 646	5 420	4 969
Henlagt	877	810	900	931
Antall meldinger Norge	57 013	57 988	86 298	84 399

Figur 42 Antall meldinger sendt til barneverntjenesten i Oslo og Norge, samt antall meldinger som ble undersøkt og henlagt i Oslo i årene 2018 til 2021 (SSB)

I forskningsrapporten «Meldinger til barnevernet» har forskere gjennomgått nærmere 1 400 bekymringsmeldinger (Lauritzen m.fl. 2019). De finner at barnevernstjenestene allerede har kjennskap til halvparten av barna det meldes bekymring om. Omtrent to tredjedeler av meldingene kjennetegnes ved at meldingen kommer av en bekymring som har bygget seg opp over tid, der årsakene til bekymringene er sammensatte. Bekymringene knytter seg både til barnets utvikling og foreldrenes omsorg, samt til forhold i familie og nærmiljø. Gjennomgangen av bekymringsmeldingene viser at det sjelden kun er én årsak til at det meldes bekymring. I 2021 oppga barnevernstjenesten 89 022 årsaker til de 53 468 meldingene som ble gjennomgått det året. Foreldres rusmisbruk, vold, psykiske problemer og mishandling er de vanligste årsakene (Bufdir⁸).

Helsetaten (HEL) har etter avtale med barneverntjenestene i de 15 bydelene tatt ut statistikk for antall mottatte barnevernsmeldinger for 2021. Det er viktig å merke seg at en melding kan inneholde

⁸ https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Bekymringsmeldinger/#heading87392

bekymring om flere forhold. I tillegg kan det ha blitt meldt flere meldinger på samme barn, eller en bekymring kan gjelde flere barn. Antall meldinger til bydelene gjenspeiler dermed ikke antall barn det har blitt meldt bekymring for.

Totalt mottok barneverntjenesten i Oslo 9 529 meldinger i 2021⁹. Det er store variasjoner mellom bydelene i antall og andel meldinger til barnevernet. De tre bydelene med flest meldinger sett i forhold til antall personer under 18 år, med registrert bostedsadresse i bydelen, var bydelene Alna, Grorud og Stovner. Denne fordelingen mellom bydelene har vært ganske lik de siste årene.

Bydel	Bekymringsmeldinger 2021	Meldinger per 1 000 barn 2021
Alna	1 242	117,1
Bjerke	571	71,4
Frogner	595	91,5
Gamle Oslo	985	102,5
Grorud	687	121
Grünerløkka	648	73,9
Nordre Aker	373	32
Nordstrand	479	40,6
Sagene	401	64
St.Hanshaugen	348	78,1
Stovner	886	116,2
Søndre Nordstrand	1 029	106,3
Ullern	288	39,9
Vestre Aker	317	25,9
Østensjø	690	53,2
Oslo	9 539	72,2

Figur 44 Mottatte bekymringsmeldinger til bydelenes barneverntjenester i 2021 (Kilde Familia).

I fagsystemet er det også mulig å hente ut om en melding er relatert til «foreldrenes rusmisbruk» eller «barnets rusmisbruk». Det er mulig å registrere flere årsaker/kategorier som ligger bak en melding, og ofte kan en melding til barnevernstjenesten skyldes sammensatte og flere forhold samtidig. Dette gjør at det er vanskelig å vurdere hvor godt disse tallene stemmer med virkeligheten, og man kan anta at det kanskje er noe underrapportering. Dette skyldes at meldingen registreres i en annen kategori enn rus. I 2021 var det totalt 1 354 meldinger som ble registrert på grunn av «foreldrenes rusmisbruk», mens total 133 meldinger skyldtes «barnets rusmisbruk». Figuren viser antall meldinger kategorisert etter «foreldrenes rusmisbruk» og «barnets rusmisbruk» i 2021.

Bydel	Totalt antall meldinger «foreldrenes rusmisbruk» 2021	Totalt antall meldinger «barnets rusmisbruk» 2021
Alna	66	4
Bjerke	97	34
Frogner	124	24
Gamle Oslo	156	17
Grorud	109	45
Grünerløkka	124	11
Nordre Aker	55	21
Nordstrand	90	43
Sagene	80	25
St.Hanshaugen	61	10
Stovner	69	27
Søndre Nordstrand	115	22
Ullern	43	12
Vestre Aker	39	12
Østensjø	126	26
Oslo	1 354	333

Figur 45 Meldinger knyttet til henholdsvis foreldres rusbruk og barn/unges bruk av rusmidler 2021

⁹ Dette er 25 færre meldinger enn det som er rapport til SSB.

14.3 Barnevernvakten

Barnevernvakten i Oslo er et døgnåpent tilbud til alle barn som bor og oppholder seg i Oslo. Hovedoppgavene til barnevernvakten er å hjelpe barn, unge og familier i krise- og akutsituasjoner på kvelds- og nattestid. I tillegg kan Barnevernvakten hjelpe omsorgspersoner med søk etter savnede barn. Barnevernvakten er organisert under Barne- og familieetaten i Oslo kommune. Barnevernvakten følger opp henvendelser både fra private og offentlige meldere.

Barnevernvakten arbeidet med totalt 7 107 saker i 2021. I gjennomsnitt utgjør dette nesten 595 saker hver måned. Det har vært en markant nedgang i saker de siste årene, og i 2020 arbeidet Barnevernvakten med 1 461 flere saker enn i 2021.

Barnevernvakten var i kontakt med 3 898 barn i 2021. Dette er 831 færre unike barn enn året før. 20 prosent av sakene omhandler utenbys barn.

Tabellen under viser antall saker knyttet til en barnets eller foreldrenes rusmisbruk. Det kan være flere saker som omhandler samme barn/foreldre.

	2019	2020	2021
Barnets rusmisbruk	246	172	146
Foreldrenes rusmisbruk	603	565	608

Figur 46 Antall rusrelaterte saker registrert hos Barnevernvakten 2019 til 2021 (Kilde: Barnevernvakten 2021/ Visma Flyt Barnevernvakt)

Tabellen viser at saker som omhandlet enten barnets eller foreldrenes rusmisbruk har blitt redusert fra 2019 til 2021.

14.4 Ungdom og rus – Legevakten

Ungdom og Rus ved Oslo kommunale legevakt er en integrert del av Sosial og ambulant akuttjeneste (SAA). Tjenesten er døgnbemannet og tilbyr akutt samtale og oppfølging til alle barn og unge under 24 år som kommer til Oslo kommunale legevakt etter en rusforgiftning eller andre akutte henvendelser som følge av eget rusmiddelbruk.

Aldersmessig er de som kommer til legevakta mellom 13 og 23 år, hvor et klart flertall er over 18 år. Flertallet av de som får bistand har nylig gjennomgått en rusmiddelforgiftning eller overdose¹⁰ om er definert av allmenlegevakten. Andre henvendelser kan dreie seg om somatiske, psykiske eller sosiale utfordringer som følge av høyt rusmiddelinntak. Ungdommene oppgir alkohol som det desidert mest brukte rusmiddelet, etterfulgt av cannabis og heroin.¹¹

I 2021 kom 441 unge under 24 år til Legevakten i Oslo på bakgrunn av høyt rusinntak. 106 av disse var under 18 år. 30 ungdommer var i kontakte med Legevakten mer enn en gang og det totale antallet henvendelser i 2021 var 493.

	2017	2018	2019	2020	2021
Under 18 år	100	103	136	85	106
18-23 år	631	687	717	382	335
Totalt	731	790	853	467	441

Figur 47 Antall personer med høyt rusinntak som har kommet til Legevakten i Oslo, Ungdom og rus årene 2017-2020 (Kilde: Ungdom og rus/Helseetaten)

¹⁰ Fra 01.01.20 skilles det mellom kategorier av «overdose». Skille er mellom opiat og/eller GHB og «forgiftning» etter ren alkoholforgiftning eller blanding av alkohol og andre rusmidler enn opiat. *Ungdom og rus/Helseetaten 2021*

¹¹ Kilde: Ungdom og rus/Helseetaten 2019 (årsrapport 2018)

Ungdom som får bistand av Ungdom og rus på legevakta tilhører både Oslo og andre kommuner. I enkelte år er nærmere halvparten av konsultasjonene fra utenbystilhørende. I 2021 var 184 av henvendelsene fra utenbystilhørende ungdom med bostedsadresse i andre kommuner enn Oslo. Fordelingen mellom bydelene i Oslo varierer fra år til år. I 2021 var det flest ungdom fra bydelene Gamle Oslo, St. Hanshaugen og Nordre Aker som var i kontakt med Ungdom og Rus ved legevakten. Alle ungdommer i målgruppen får tilbud om oppfølging, og som ved tidligere år, tar rundt 80 prosent tar dette tilbudet.

14.5 Uteseksjonen – barn og unge i Oslo sentrum

Uteseksjonen er en oppsøkende tjeneste organisert under Velferdsetaten. Uteseksjonen driver rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid i Oslo sentrum, med et særskilt fokus på barn- og unge under 25 år. Uteseksjonens oppsøkende arbeid spenner fra miljøobservasjoner og uformelle kontakter med ulike ungdomsmiljøer til systematisk oppfølgingsarbeid med enkeltpersoner over tid. Oppfølgingen Uteseksjonen yter er ofte knyttet til befatning med illegale rusmidler eller andre helse- og sosialfaglige spørsmål. For de mindreårige Uteseksjonen møter er det et mindretall som har et kjent misbruk av illegale rusmidler, selv om bruk og til dels salg av cannabis er relativt utbredt i enkelte miljøer. I overkant av 50 prosent av alle Uteseksjonen kommer i kontakt med Oslotilhørende, mens de øvrige er utenbystilhørende, utenlandske borgere eller har uavklart kommunetilhørighet.

Uteseksjonen registrerte kontakt med færre personer i 2021 sammenlignet med året før. Dette gjelder alle kontakttypene, både uformelle kontakter på gata og ulike oppfølgingstjenester. Det var også en reduksjon i nye kontakter. Dette vil si personer som Uteseksjonen møtte for første gang fra 2020 til 2021. Dette gjelder for både aldersgruppen under og over 18 år.

Alder	Antall personer US har vært i kontakt med			Antall nye personer US har vært i kontakt med		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
0-17 år	667	554	528	355	222	186
18-24 år	592	537	457	307	232	160
Sum 0 – 24 år	1259	1091	985	662	454	346

Figur 48 Antall barn og unge Uteseksjonen hadde kontakt med, og antall personer Uteseksjonen hadde kontakt med for første gang.

Sommertellinger: barn og unge truffet i åpne rusmiljøer

Uteseksjonen har hver sommer siden 2007 gjennomført systematiske tellinger¹² av antall personer som på et gitt tidspunkt oppholder seg i eller rundt de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum, i perioden juni-august. I tellingene spesifiseres også antatt alder og kjønn. Dette tallmaterialet kan gi en indikasjon på omfanget av barn og unge som har befatning med de åpne rusmiljøene der illegale rusmidler omsettes og inntas. Tallene er basert på antall observasjoner og ikke unike personer.

Med unntak av i 2019 da det ble telt mindreårige 155 ganger under tellingene i de åpne rusmiljøene, ligger antallet mindreårige som telles de siste somrene mellom 17 og 56. Under tellingene sommeren 2021 ble det telt 20 mindreårige, og gjennomsnittstall for mindreårige i åpne rusmiljø var derfor lavt. Med unntak av i 2019 synes antall mindreårige å være stabilt lavt i åpne rusmiljø. Uteseksjonen erfarer et godt samarbeid med Barnevernvakt, bydelene og Oslo politi rundt mindreårige i åpne rusmiljø.

For aldersgruppen under 18 til 25 år har sommertellingene til vist jevn økning fra 2015 til 2020. Fra i gjennomsnitt observere 5,9 i aldersgruppen i 2015 til 19,5 i 2020. I 2021 var det i gjennomsnitt 17,7, altså en nedgang sammenlignet med 2020. Antall unge voksne under 25 år har vært høyt og vist en stigende tendens i de åpne rusmiljøene de siste årene.

¹² Sommertelling: Åpne rusmiljø i Oslo sentrum 2021, Velferdsetaten, Oslo kommune (2021)

Bekymringsmeldinger fra Uteseksjonen

De fleste bekymringsmeldingene til barneverntjenestene fra Uteseksjonen inneholder forhold knyttet til rus. Som det fremgår av tabellen under varierer antall bekymringsmeldinger fra Uteseksjonen de siste årene. I 2021 utgjorde bekymringsmeldinger på utenbys tilhørende mindreårige 64 %. Det ble sendt bekymringsmelding på 56 ulike mindreårige i 2021 mot 71 i 2020.

	2018	2019	2020	2021
Oslo tilhørende	35	69	35	20
Utenbys	14	46	36	36
Totalt	49	115	71	56

Figur 49 Antall unike mindreårige Uteseksjonen sendte skriftlig bekymringsmelding til barneverntjenestene på fordelt på Oslo tilhørende og utenbys tilhørende.

14.6 Narkotikalovbrudd blant barn og unge

Den årlige rapporten om barne- og ungdomskriminalitet i Oslo gir et bilde av utvikling i barne- og ungdomskriminalitet. Rapporten er publisert årlig siden 2006, og inngår som en del av SaLTo-samarbeidet mellom Oslo kommune og Oslo politidistrikt.

I perioden fra 2006 har narkotikalovbrudd vært blant de største lovbruddskategoriene for mistenkte under 18 år i Oslo. I 2006 utgjorde narkotikalovbrudd 17 prosent av samtlige anmeldelser med mistenkte i alder 10 – 17 år. Etter 2018 har antallet narkotikaanmeldelser blitt redusert, og særlig i 2020 var reduksjonen tydelig. Nedgangen fortsatte i 2021 og utgjorde 11 prosent av alle anmeldelser med mistenkte under 18 år. Endringer av politiets kontroll- og anmeldelsespraksis har vært styrende for antallet.

Det var 186 narkotikaanmeldelser for personer under 18 år i 2021. Det tilsvarende antallet i 2022 var 221.

15 Livskvalitet

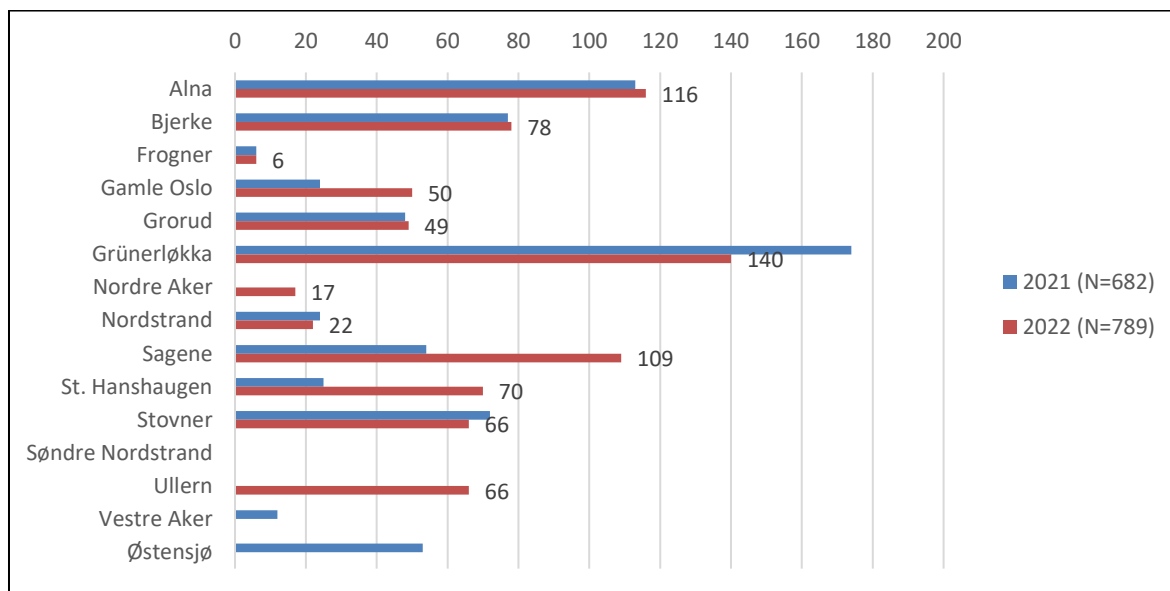
15.1 Livskvalitetsmålinger i bydel

Det ble som del av byrådets russtrategi besluttet å gjennomføre livskvalitetsmåling blant personer som mottar tjenester fra bydelen på grunn av rusproblemer. Målingen gjennomføres av ansatte i bydelene, og ble første gang gjennomført i 2021. Målingen inneholder kun ett spørsmål: «**Hvor fornøyd er du med livet ditt, samlet sett?**» Svaret angis på en skala fra 1 «Veldig misfornøyd» til 7 «Veldig fornøyd». I 2022 ble det lagt inn svaralternativ «*ønsker ikke å svare*», men det ser ikke ut til at alle bydelene har benyttet dette svaralternativet.

Svarene på spørsmålet registreres i fagsystemet av medarbeidere i bydelene. Bydelene avgjør selv i hvilke sammenheng spørsmålet stilles.

Det har også i 2022 kommet noen tilbakemeldinger knyttet til målingene. En av dem omhandler at majoriteten av de som følges opp, befinner seg ikke i en livssituasjon der det vurderes at det ikke er hensiktsmessig å spørre om hvor fornøyd de er med livet sitt. Denne bydelen mener det hadde vært ønskelig med ett svaralternativ som sier «*kan ikke spørres*». En annen tilbakemelding omhandler at dette er et «øyeblikksbilde» for hvordan brukerne opplever situasjonen akkurat nå. Ansatte i denne bydelen har gitt tilbakemelding om at brukere skårer 3 og 4 når de i samtalen sier at de har det greit nok i livet. De ansatte mener det dermed ikke helt er samsvar mellom hva de forteller i samtalen og skåren som gis.

Det er 12 bydeler har sendt inn livskvalitetsmålinger til VEL i 2022. Også i 2021 var det 12 bydeler som sendte inn data. Som det fremkommer av figuren under har bydel Søndre Nordstrand ikke sendt inn livskvalitetsmålinger noen av årene, mens bydelene Vestre Aker og Østensjø ikke har sendt inn data i 2022 men hadde gjort det i 2021.

Figur 50 Antall klienter som har besvart spørsmål om livskvalitet fordelt bydel 2021 og 2022. Bydelene Søndre Nordstrand, Vestre Aker og Østensjø* har ikke gjennomført målingen.

*Bydel Østensjø har gitt tilbakemelding om at de ikke har fått gjennomført på grunn av utskifting av ansatte og sykefravær.

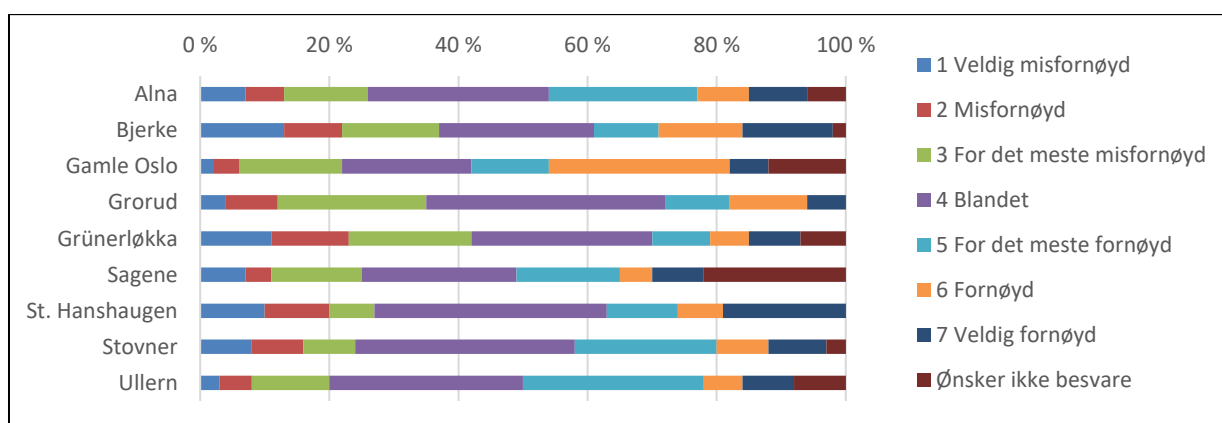
Det er stor variasjon i hvor mange som har besvart spørsmålet av de som mottar tjenester i bydel. I bydel Frognar har de samlet seks besvarelser mens bydel Grünerløkka har samlet 140 besvarelser. Som det fremgår av figuren over var dette om lag samme antall besvarelser som de to bydelene hadde året før. Det fremkommer av figuren at langt flere brukere har blitt spurt i bydel Sagene, sammenlignet med året før.

Til tross for at det er variasjon i hvor mange som har besvart spørsmålet pr bydel, er det regnet ut gjennomsnitt skår pr bydel. Dette gjelder også for de bydeler som har få respondenter. Som det fremgår av figuren under varierer skår fra 3,7 til 5 med gjennomsnittsskår for Oslo på 4,1. Det vil si at gjennomsnittlig skårer klientene at de er «Blandet, både fornøyd og misfornøyd» med livet samlet sett. Høyest skår har bydel med færrest respondenter, mens lavest skår har bydel med flest respondenter.

	2021	2022
Alna	3,9	4,2
Bjerke	4,2	4,1
Frogner	3,8	5
Gamle Oslo	4,3	4,6
Grorud	4,3	4
Grünerløkka	4,2	3,7
Nordre Aker		4,5
Nordstrand	4	4,2
Sagene	3,6	4,1
St. Hanshaugen	4,2	4,2
Stovner	4,5	4,2
Søndre Nordstrand		
Ullern		4,4
Vestre Aker	3,7	
Østensjø	3,8	
Gjennomsnitt	4,1	4,1

Figur 51 Gjennomsnittsskår på spørsmålet «Hvor fornøyd er du med livet ditt, samlet sett?» fordelt bydel 2021 og 2022

For å se noe mer nøye på skårene har vi valgt å kun se på resultatene fra bydeler som har mer enn 40 besvarelser. Dette gjelder ni bydeler. Til tross for at bydeler med færrest besvarelser er tatt ut, er det viktig å vurdere resultatene ut fra at seks av de inkluderte bydelene har mindre enn 100 besvarelser, og hvert av svarene får således større betydning enn dersom det hadde vært flere besvarelser. Når det er sagt ser vi at besvarelsene fordeler seg over skalaen, der besvarelsene fra bydel Grorud viser at de har mange som er «blandet» mtp fornøydhet og bydel Sagene har en relativt stor andel som ikke har ønsket å besvare spørsmålet. Bydel Gamle Oslo er bydelene der prosentvis flest har svart at de er «fornøyd» eller «veldig fornøyd», mens bydel Grünerløkka har prosentvis flest som har besvart at de er fra veldig til for det meste misfornøyd.

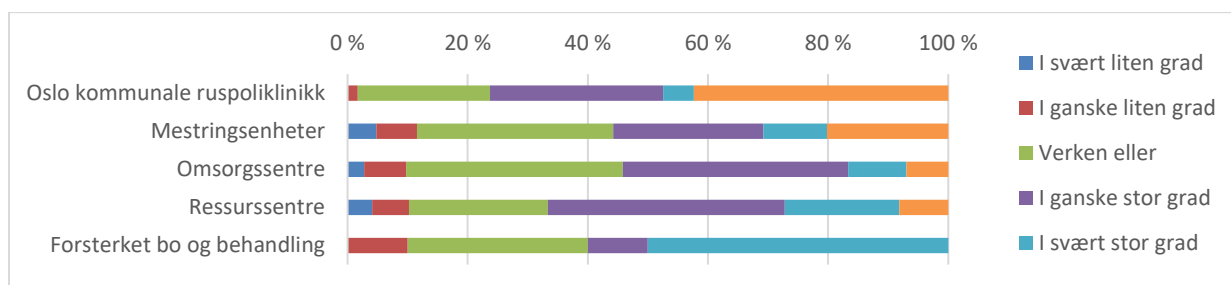

Figur 52 Prosentvis fordeling av skår på spørsmålet «Hvor fornøyd er du med livet ditt, samlet sett?» fordelt bydeler med mer enn 40 besvarelser 2022 (Kilde innrapportert til VEL)

15.2 Livskvalitetsmålinger i VELs institusjoner og tiltak

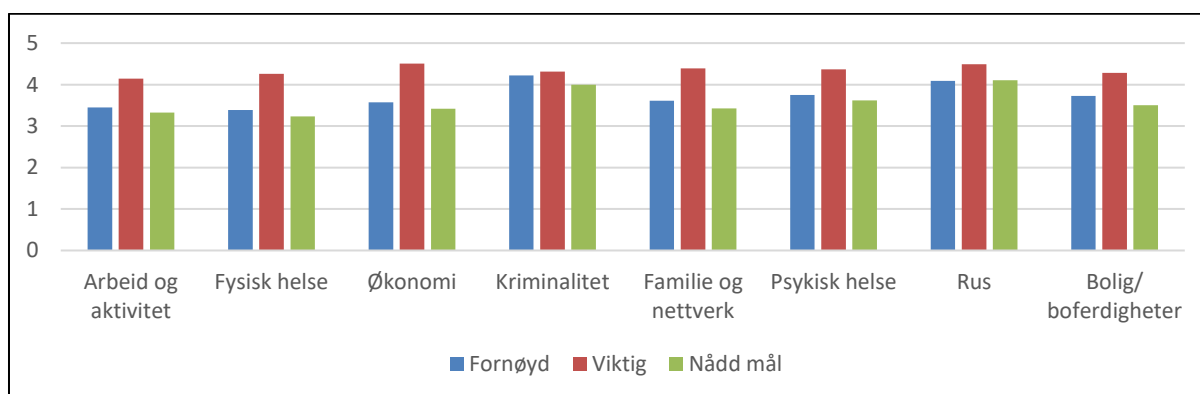
I VELs kommunale institusjoner og dagtilbud¹³ er det gjennomført 395 livskvalitetsmålinger i 2021, mot 650 livskvalitetsmålinger i 2020. Målingene er gjort i sammenheng med at beboerne og brukerne gjennomfører resultatmålinger for å vurdere hvordan de opplever fremgang, måloppnåelse og viktighet av arbeid med plan for oppholdet/tilbudet. Resultatmålingene, og dermed også livskvalitetsmålingene, gjennomføres tre måneder etter at beboer har laget en plan for oppholdet og deretter hver tredje måned gjennom oppholdet. Grunnen til nedgang i antall resultatmålinger har sannsynligvis flere årsaker, men det er grunn til å anta at lavt belegg ved ressursentre og kortere oppholdstid ved utrednings- og videreformidlingsenhetene har betydning. På grunn av begrenset oppholdstid er det besluttet at utrednings- og videreformidlingsenhetene ikke skal gjennomføre resultatmålinger. Spørsmål om livskvalitet er isteden lagt inn som en del av brukerundersøkelsen som gjennomføres.

Som det fremgår av figuren er det relativt mange som ikke har besvart spørsmålet, særlig gjelder dette brukere ved Oslo kommunale ruspoliklinikk. Av de som har besvart er mange fra ganske godt fornøyd til svært godt fornøyd med livet sitt samlet sett. Det er også verdt å merke seg at skalaen er fra 1 – 5 og ikke 1 – 7 slik den er i bydelene.

Figur 53 Prosentvis fordeling av skår på spørsmålet «Hvor fornøyd er du med livet ditt, samlet sett?» fordelt kommunale institusjoner og dagtilbud i VEL 2021 (Kilde VEL)

I tillegg til spørsmålet om hvor fornøyd man er samlet sett, blir beboerne/brukerne spurt om i hvilken grad de opplever fremgang i arbeid med planen, hvor viktig planen er for dem og i hvilken grad de opplever å ha nådd målene i planen. Beboerne/brukerne besvarer kun innenfor det eller de livsområdene som de har mål og tiltak innenfor, og de skårer på en skala fra 1 «svært misfornøyd» til 5 «svært fornøyd». Som det fremgår av figuren nedenfor skåres viktighet for å arbeide med å nå målene høyere enn både opplevelse av fremgang og om man har nådd målet. Det er også gjennomsnittlig slik at beboerne/brukerne i større grad opplever fremgang enn at han/hun har nådd målet. Gjennomgående skårer beboerne/brukerne i stor grad at de opplever fremgang i arbeidet med å nå mål for oppholdet, men i noe mindre grad at de har nådd målet.

Figur 54 Gjennomsnittsskår av resultatmålinger i VELs kommunale rusinstitusjoner fordelt livsområder der 1 er svært misfornøyd og 5 er svært fornøyd 2021(Kilde VEL)

¹³ De ideelle institusjonene VEL har avtale med, har også gjennomført livskvalitetsmålinger. På grunn av ulike fagsystemer er ikke resultatmålingene fra de ideelle institusjonene med i denne oppsummeringen.

16 Ressursinnsats

På oppdrag fra Helsedirektoratet har Sintef kartlagt kommunenes årsverk og ressursinnsats innen rus og psykisk helse. Rapporteringen har slått sammen årsverksinnsats knyttet til tjenester innen rus og psykisk helse, og det er derfor ikke mulig å hente ut data knyttet til årsverksinnsats for rustjenester alene.

Formålet med dette datagrunnlaget er ikke å sammenlikne bydeler eller kommuner, men å følge den nasjonale utviklingen. Når Sintef beregner endring fra år til år, justerer de for eksempel for om bydelene eller kommunene har endret måten de beregner årsverk på. Det er imidlertid allikevel fare for at det er forskjeller i kvalitet i rapporteringen, både i bydeler og etater. Det er derfor viktig å vurdere om oversikten gir svar på om det er reelle forskjeller mellom bydelene i årsverksinnsats i tjenester til voksne og barn, eller om forskjellene til dels også kan tilskrives forhold knyttet til gjennomføring av kartleggingen. Sintef gir uttrykk for at rapporteringene stadig blir bedre.

16.1 Årsverksinnsats voksne for rus og psykisk helsetjenester

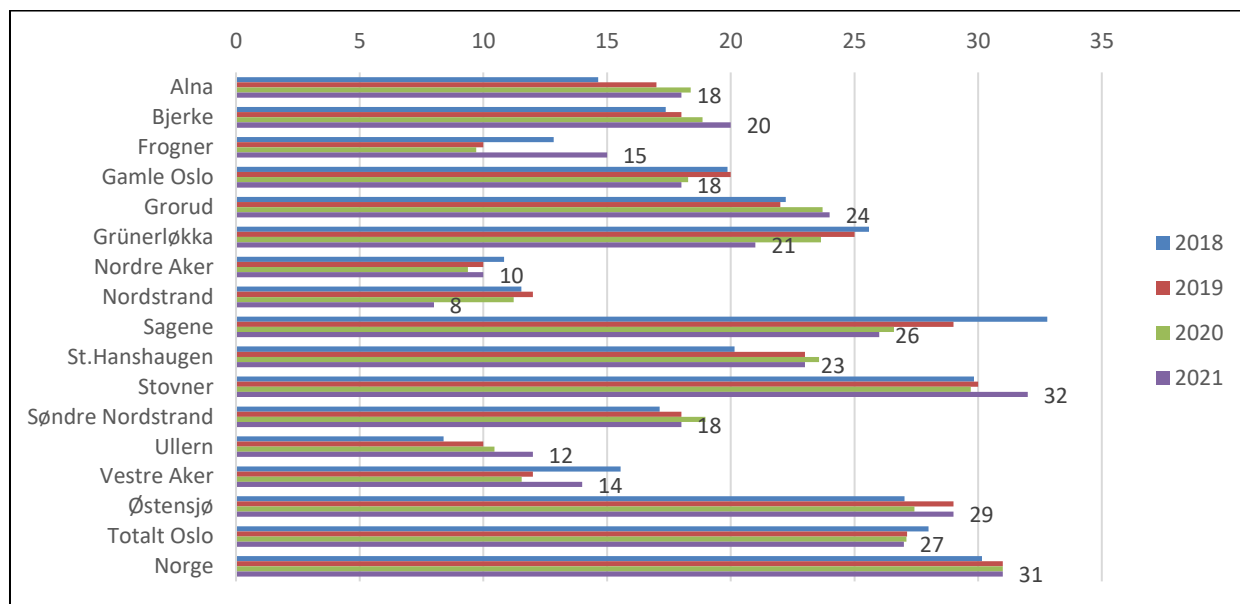
Gjennom rapporteringen blir bydelene spurt i hvilken grad de har kunnet opprettholde ordinær drift i tjenestene til voksne i 2021 med tanke på pandemien. Ikke alle bydelene har besvart spørsmålet, men av de 11 bydelene som har besvart mener åtte bydeler at de i svært stor grad eller i stor grad har opprettholdt ordinær drift. Tre bydeler rapporterer at de i noen grad har opprettholdt ordinær drift. Bydelene er også spurt i hvilken grad de har måttet omdisponere personell for å ivareta smittevernarbeidet i 2021. Tre bydeler rapporterer at de har vært måttet gjøre dette i noen grad, mens de øvrige ni bydelene mener de i liten eller svært liten grad har måttet gjøre det.

På spørsmål om det har vært endringer i antall henvendelser for voksne med rusproblemer, rapporterer syv bydeler at det har vært liten økning og fem bydeler at antall henvendelser har vært uendret. Som vi ser av figuren nedenfor har det vært en liten økning i årsverk for tjenester for voksne innen rus og psykisk helse i 2021 sammenlignet med de foregående årene. Bydelene har rapportert om lag samme antall årsverk eller noe økning i 2021. Kun tre bydeler, Frogner, Sagene og Østensjø, rapporterer om færre årsverk i 2021 sammenlignet med 2019. Totalt rapporterer bydelene at de har 31 flere årsverk i 2021, sammenlignet med året før.

Antall årsverk - voksne				
	2018	2019	2020	2021
Alna	57	65	72	70
Bjerke	43	45	49	52
Frogner	67	52	51	80
Gamle Oslo	91	90	90	88
Grorud	49	49	52	53
Grünerløkka	130	125	128	119
Nordre Aker	43	39	39	39
Nordstrand	46	46	46	34
Sagene	123	106	104	104
St.Hanshaugen	68	75	82	80
Stovner	75	74	77	84
Søndre Nordstrand	50	52	56	54
Ullern	22	27	29	34
Vestre Aker	58	45	45	55
Østensjø	105	113	109	113
Totalt bydel	1026	1000	1028	1059
Velferdsetaten	487	470	470	470
Helseetaten	7	20	20	13
Totalt Oslo	1519	1489	1518	1541

Figur 55 Årsverk pr bydel innen områdene rus og psykisk helse, tjenester for voksne 2018-2021 (Kilde IS 24/8, Sintef)

Når vi ser på årsverk pr. 10 000 innbygger, fremgår at kommunene i Norge i 2021 hadde 31 årsverk for tjenester for voksne pr. 10 000 innbyggere. I Oslo er det i 2020 kartlagt at det er 27 årsverk pr. 10 000 innbyggere, det samme som de to foregående årene.

Figur 56 Årsverk pr 10.000 innbyggere for rus- og psykisk helsetjenester for voksne i bydeler, Oslo og Norge i årene 2018 til 2021. I utregningen inngår årsverk i Velferdsetaten og Helseetaten i oversikten over Oslo (Kilde IS 24/8 Sintef)

Det er store forskjeller mellom bydelene med tanke årsverksinnsats. Det er henholdsvis åtte og ti årsverk pr. 10 000 i bydelene Nordstrand og Nordre Aker. I bydel Stovner er det 32 årsverk pr. 10 000 innbyggere.

Som det fremgår er det noen bydeler som har økning i antall årsverk pr. 10 000 innbygger, dette gjelder bydelene Bjerke, Frogner, Stovner og Vestre Aker. I bydelene Alna, Gamle Oslo, Grünerløkka, Nordstrand og Sagene er det rapportert færre årsverk pr. 10 000 innbyggere i 2021 sammenlignet med året før.

Gjennom rapporteringen til Sintef oppgis antall årsverk innen følgende områder: bolig med tilknytning personell, hjemmetjenester/ambulante tjenester, behandling/oppfølging/rehabilitering/koordinering/faglig ledelse, aktivitetssentre/dagsentre/aktivitet/kultur/fritidstilbud og kommunalt tilrettelagt arbeidstilbud. I tillegg til at det er relativt store forskjeller mellom bydelene med tanke på antall årsverk, fremkommer av oversikten nedenfor at det også er relativt forskjeller på hvordan ressursene prosentvis er fordelt.

Når det gjelder boliger med tilknyttet personell fremkommer at bydel Nordstrand prosentvis benytter godt over halvparten av årsverkene til dette, mens i bydel Gamle Oslo benyttes en av fem årsverk til dette. I bydelene Alna og St Hanshaugen benyttes henholdsvis 34 og 35 prosent av årsverkene til hjemmetjenester/ambulante tjenester, mens dette kun omfatter seks prosent av årsverkene i bydel Nordstrand. I bydel Stovner har de rapportert at nesten halvparten av årsverkene benyttes til behandling, oppfølging, koordinering, rehabilitering og faglig ledelse, mens i bydel Bjerke rapporterer de at 13 prosent av årsverkene benyttes til dette. Når det gjelder de øvrige tre områdene viser oversikten at det prosentvis benyttes relativt få årsverk til disse områdene. Henholdsvis 12 og 11 prosent av årsverk i bydelene Grorud, Stovner og Ullern benyttes til arbeidsrettet tiltak, mens kun en prosent av årsverkene i bydelene Sagene og Østensjø benyttes til dette.

	Bolig med fast tilknyttet personell		Hjemmetjenester/ ambulante tjenester		Behandling, oppfølging, rehabilitering, koordinering/ faglig ledelse		Aktivitetssentre/ dagsentre		Aktivitet, kultur og fritidstilbud		Kommunalt tilrettelagt arbeidstiltak	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
Alna	18,1	26 %	24,0	34 %	21,5	30 %	0,5	1 %	1	2 %	5	8 %
Bjerke	25,9	50 %	11,0	21 %	6,5	13 %	6,2	12 %	0	0 %	2	4 %
Frogner	18,7	23 %	20,6	27 %	33,4	42 %	3,5	4 %	0,7	1 %	2,8	4 %
Gamle Oslo	16,9	19 %	28,3	32 %	31,6	37 %	8,2	9 %	0,4	1 %	3	3 %
Grorud	10,9	21 %	14,5	27 %	15,0	27 %	3,0	6 %	3	6 %	6,5	12 %
Grünerløkka	29,5	25 %	36,0	30 %	46,5	39 %	2,0	2 %	1,1	1 %	4	3 %
Nordre Aker	10,5	27 %	6,0	15 %	13,0	34 %	3,1	8 %	5	13 %	1	3 %
Nordstrand	21,0	62 %	2,0	6 %	8,0	23 %	1,0	3 %	1	3 %	1	3 %
Sagene	52,5	52 %	29,0	28 %	17,0	16 %	4,0	3 %	0,8	1 %	1	1 %
St.Hanshaugen	18,7	23 %	27,4	35 %	23,3	29 %	1,0	1 %	3,4	4 %	6	8 %
Stovner	19,3	23 %	8,5	10 %	39,2	47 %	2,0	2 %	5,7	7 %	9,4	11 %
Søndre Nordstrand	30,6	56 %	5,0	9 %	14,5	27 %	1,5	3 %	0,5	1 %	2	4 %
Ullern	8,8	27 %	4,7	14 %	14,0	40 %	2,5	7 %	0,3	1 %	4	11 %
Vestre Aker	23,8	43 %	14,0	26 %	8,0	14 %	4,6	8 %	3,6	6 %	1,5	3 %
Østensjø	48,5	43 %	21,0	18 %	32,5	29 %	3,0	3 %	7,1	6 %	1	1 %
Velferdsetaten	13,4		1,2		433,5		19		0		3	
Helseetaten	0,0		0		13,0		0		0		0	

Figur 57 Antall årsverk og prosentandel årsverk fordelt bydel rapportert i tjenester til voksne innen psykisk helse- og rusarbeid 2021 (Kilde IS 24/8, Sintef).

Blått indikere høy prosentandel mens lilla indikerer lav prosentandel

Bydelene ble gjennom IS 24/8 kartleggingen spurt i hvilken grad de gir et godt tilbud om oppfølging i bolig til personer med rusproblemer¹⁴. En bydel mener de i svært stor grad et godt tilbud, syv bydeler rapporterer at de har det i stor grad mens fem bydeler vurderer de har det i noen grad. Når det gjelder oppfølging til personer med rus- og psykiske lidelser (ROP pasienter), er den en bydel som rapporterer at de i svært stor grad har et godt tilbud, fem bydeler at de i stor grad har dette mens syv bydeler rapporterer at de i noen grad har et godt tilbud.

16.2 Årsverksinnsats barn og unge

Gjennom rapporteringen blir bydelene spurt i hvilken grad de har kunnet opprettholde ordinær drift i tjenestene til barn og unge i 2021 med tanke på pandemien. Ikke alle bydelene har besvart spørsmålet, men av de 12 bydelene som har besvart mener ti bydeler at de i svært stor grad eller i stor grad har opprettholdt ordinær drift. To bydeler rapporterer at de i noen grad har opprettholdt ordinær drift. Bydelene er også blitt spurt i hvilken grad de har måttet omdisponere personell for å ivareta smittevernarbeid i 2021. Fem bydeler rapporterer at de har måttet gjøre dette i noen grad, mens seks bydeler mener de i liten eller svært liten grad har måttet gjøre en slik omorganisering.

På spørsmål om det har vært endringer i antall henvendelser for barn og unge med rusproblemer, rapporterer en bydel at det har vært stor økning, fem bydeler at det har vært liten økning og fire bydeler at antall henvendelser har vært uendret.

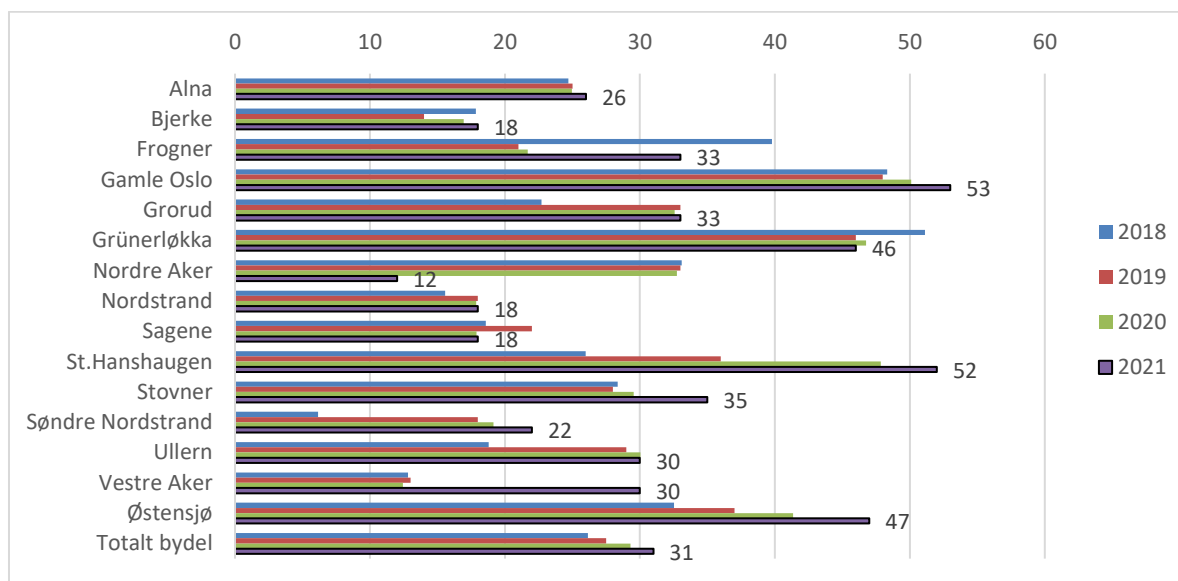
Når det gjelder årsverksinnsats overfor barn og unge innen rus og psykisk helse ser vi av figuren nedenfor at det har vært en liten økning i antall årsverk i 2021 sammenlignet med året før. Totalt rapporteres det om 415 årsverk i tjenester til barn og unge, en økning på 25 årsverk sammenlignet med 2020.

¹⁴ To bydeler har ikke besvart spørsmålene.

Årsverk barn og unge				
	2018	2019	2020	2021
Alna	28	28	28	28
Bjerke	14	11	13	14
Frogner	27	15	15	21
Gamle Oslo	45	44	49	51
Grorud	14	19	19	19
Grünerløkka	44	40	41	41
Nordre Aker	38	38	38	38
Nordstrand	18	21	21	21
Sagene	11	13	11	11
St.Hanshaugen	12	17	22	24
Stovner	23	22	23	27
Søndre Nordstrand	6	18	19	22
Ullern	14	21	22	22
Vestre Aker	15	15	15	15
Østensjø	37	42	48	54
Totalt bydel	345	364	384	408
HEL	7	7	7	7
Totalt Oslo	352	370	390	415

Figur 58 Årsverk for tjenester rus og psykisk helse for barn og unge 2018 – 2021 (Kilde IS 24/8, Sintef).

Når vi ser på antall årsverk pr.10 000 innbyggere under 18 år i 2021 var det i Oslo 31 årsverk. Dette inkluderer syv årsverk i Helseetaten, men det er verdt å merke seg at årsverk i Barne- og familieetaten ikke er inkludert. Det er derfor grunn til å anta at årsverksinnsatsen i Oslo er høyere enn det som fremkommer i oversikten.

Figur 59 Årsverk pr 10.000 innbyggere under 18 år, tjenester rus og psykisk helse, tjenester for barn 2018 – 2021 (Kilde IS 24/8, Sintef). Tallene inkluderer ikke årsverk i Barne- ungdoms og familieetaten.

I bydelene varierer rapporterte årsverk pr. 10 000 innbygger under 18 år fra 12 årsverk i bydel Nordre Aker, til henholdsvis 53 og 52 i bydelene Gamle Oslo og St.Hanshaugen.

13 bydeler har besvart spørsmål om de har oppsøkende/helsefaglig arbeid rettet mot ungdom, som for eksempel utekontakter, ungdomskontakter, ungdomsteam og/eller FACT/ACT team for ungdom. Alle har besvart, rapporterer at de har en eller flere slike tjenester for ungdom.

17 Data og datakvalitet

Denne rapporten sammenstiller ulike datakilder og registreringer. Kvaliteten på dataene er ulik, og dataene er ikke laget til det formålet rapporten belyser. Innenfor enkelte områder er det flere kartlegginger eller rapporteringskrav, f.eks. innen ressursituasjon og bolig¹⁵. Dette kan medføre «rapporterings-trøtthet». Dette kan sannsynligvis få særskilt betydning dersom de som gjennomfører registreringene ikke får informasjon om hvordan dataene benyttes og resultatene av kartleggingen.

Gjennom denne rapporten er det kun mulig å anslå hvor mange personer i Oslo kommune som mottar tjenester på grunn av rusproblemer. Noe av årsaken til dette er at det er personer får tjenestetilbud fra flere instanser/tjenester, uten at det er mulig å anslå hvor mange dette gjelder. Videre har det ikke vært mulig å gjennomføre BrukerPlan kartlegging i bydelene i Oslo. Det betyr at viktig informasjon om hvilke tjenester og tilbud den enkelte får i bydel ikke er innhentet. BrukerPlan har vært viktig for å få oversikt og nødvendige styringsdata knyttet til bydelens arbeid med målgruppen.

Det er forhold rundt brukerne hvor det i dag finnes lite data. Dette gjelder særskilt for områdene tjenester i bydel, arbeid og aktivitet, forebyggende arbeid for barn og unge og bruk av lavterskeltjenester i frivillig og ideell regi.

Data fra fagsystemer

For data hentet fra fagsystemer kan kvaliteten variere, avhengig både av ansattes kompetanse for å sikre korrekte føringer og grad av internkontroll. For en del fagsystemer er muligheter for å hente ut rapporter god, mens for andre er dette noe mer komplisert. Dette gjør at uttak av data fra fagsystemene kan inneholde feil og mangler, som vi ikke har mulighet til å fange opp. I den grad vi er kjent med feil og mangler, er dette kommentert ved presentasjonen av dataene.

Data fra spesialisthelsetjenesten

Norsk pasientregister er et sentralt helseregister med opplysninger om alle pasienter i spesialisthelsetjenesten. I tillegg til data om selve aktiviteten på enheten, skal alle som gir et tilbud innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling rapportere opplysninger om pasientens situasjon ved behandlingsstart (NPR-melding TSB). Rapporteringsenhetene gjør etterregistrering og korreksjoner på datagrunnlaget, og det kan være noe avvik knyttet til aktivitetsdataene.

For å få oversikt over antall unike pasienter ved LAR har Oslo universitetssykehus og Akershus universitetssykehus bidratt med data.

Ressurskartlegging - IS 24/8

Helsedirektoratet har det overordnede ansvaret for ressurskartlegging gjennom IS/24 8 som gjennomføres av Sintef. Kartleggingen skal gi styringsinformasjon til helsemyndighetene, og data fra denne kartleggingen benyttes for å vurdere om mål i «Opptappingsplan for rusfeltet» nås. Kartleggingen inneholder til sammen over 300 variabler.

Kommunene/bydelene rapporterer på rus og psykiske problemer samlet. Det betyr at det ikke er mulig å få oversikt over ressursinnsats som kun knyttes til rus. For formålet med denne rapporten er dette en svakhet. Ut fra kartleggingen er det ikke mulig å gi en oversikt over bydel og kommunens ressursinnsats for personer med rusproblemer.

IS 24/8 er anslagsbaserte tall som er basert på skjønnsmessige vurderinger fra fagpersoner i tjenestene. For å gjennomføre kartleggingen må bydel først identifisere brukere som får tjenester fordi de har rus

¹⁵ Kommunene rapporterer både til KOSTRA og IS 24/8 mtp ressursinnsats innen rus og psykisk helse. Når det gjelder bolig rapporteres boligsituasjon både gjennom BrukerPlan og Boligsosial kartlegging, - samt hvert fjerde år til By- og regionforskningsinstituttet (NIBR)

og/eller psykisk helseproblem. Deretter må de finne ut hvor mange årsverk som er knyttet til behandling og oppfølging.

Det er en omfattende jobb å fylle ut IS 24/8 skjemaet. De som rapporterer er anbefalt å ta kontakt med flere tjenester, enheter og/eller avdelinger som gir bistand og hjelp til personer som har psykiske helseproblemer og/eller rusproblemer, for å samordne rapporteringen. I hvilken grad dette er gjort i den enkelte bydel er uvisst, men vi ser at det er relativt store forskjeller mellom bydelene når det gjelder antall personer og funksjoner som har gjennomført kartleggingen i bydelene.

Oppsummering datakvalitet

De største svakhetene ved datakildene kan kort oppsummeres slik:

- Det er ikke mulig å gi en helhetlig og korrekt oversikt over hvor mange unike personer som mottar kommunale tjenester og spesialisthelsetjenester på bakgrunn av rus eller rus og psykiske lidelser fordi de ulike tjenestene har forskjellige fagsystemer som ikke «kommuniserer» med hverandre. Mange personer mottar tjenester fra flere aktører, mens andre kun mottar tjenester fra en aktør.
- Kvaliteten i føringer i fagsystemer kan ha variabelt innhold, avhengig av ansattes kompetanse og grad av internkontroll.
- Når det gjelder bydelene og etatens rapportering av årsverksinnsats gjennom IS 24/8, er det flere som gir uttrykk for at det er svært vanskelig å gi korrekt antall årsverk innen rus- og psykisk helse fordi mange tjenester gir bistand på tvers av problemområder, f.eks. hjemmetjeneste og NAV. Bydelene er ulikt organisert, og hvilke tjenester som blir definert som «rustjenester» og/eller «psykisk helsetjenester» er derfor forskjellig mellom bydelene. I tillegg er det viktig å legge merke til at det ikke er mulig å skille årsverksinnsats mellom rus og psykisk helse, og således ikke mulig å anslå ressursinnsats for rustjenester alene.
- De frivillige og ideelle organisasjonene rapporterer ulikt, og har i stor grad kun anslag over hvor mange personer de bistår.

Vedlegg

I 2021 mottok mange frivillige og ideelle aktører midler gjennom Oslo kommunes «Tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner på helse- og sosialområdet». Samlet ble det fordelt nesten 137 mill NOK til frivillige og ideelle aktører innen helse- og sosialområdet.

Av disse mottok 20 organisasjoner 35,6 millioner kroner til 27 ulike tilbud til personer med rusproblemer gjennom tilskuddordningen, noe som utgjorde rundt 26 prosent av tilskuddspotten.

Organisasjon/tiltak	Innstilt Byrådet 2021	Vedtatt bystyret 2021
Blå Kors Norge, Aktivitetshuset Oslo Vest, BKK og SFS	900 000	900 000
Blå Kors Norge, Blå Kors Kontaktsenter Oslo	4 600 000	4 600 000
Blå Kors Norge, Steg for Steg Oslo	700 000	700 000
De Norske Lenker Oslo 79	30 000	30 000
De Norske Lenker Oslo 89	60 000	60 000
Familieklubbene i Norge	100 000	100 000
Forbundet Mot Rusgift	30 000	30 000
Foreningen For Human Narkotikapolitikk	150 000	150 000
Foreningen Tryggere Ruspolitikk Oslo	10 000	10 000
Frelsesarmeen, Fyrliset	5 100 000	5 100 000
Frelsesarmeen, Gatefotball Oslo	199 000	199 000
Frelsesarmeen, Jobben Oslo	8 650 000	8 650 000
Frelsesarmeen, Pårørendehuset	150 000	150 000
Frelsesarmeen, Stedet Sagene	1 860 000	1 860 000
Frelsesarmeen, Stedet Vest	900 000	900 000
Ivareta, Pårørende Berørt Av Rus	250 000	250 000
Maritastiftelsen, Maritakafeen	600 000	2 000 000
Mio Minoritetenes Interesseorganisasjon	50 000	50 000
Prolar Nett - Nasjonalt Forbund For Folk I Lar avd Oslo	150 000	150 000
Rio Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon, RIO Gatenær	400 000	400 000
Stiftelsen Evangeliesenteret, Kontaktsenteret i Oslo	500 000	900 000
Stiftelsen Fransiskushjelpen, Sykepleie på hjul	1 250 000	1 250 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, Aktivitetshus bydel Bjerke	2 800 000	2 800 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, I jobb	3 100 000	3 100 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, Møtestedet	550 000	550 000
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo, SAFIR	460 000	460 000
Stiftelsen Yoga For Livet, Back in the ring	199 000	199 000
Sum *	33 748 000	35 548 000
Sum vedtak helse- og sosialområdet 2021		136 793 114

* I tillegg fikk Frelsesarmeens Feltpleie bevilget 4,1 mill over Velferdsetatens budsjettramme.